Anthony Storr

Türkçesi: Kemal Bek

CİNSEL SAPMALAR

YILMAZ YAYINLARI

CİNSEL SAPMALAR

Anthony Storr

YILMAZ YAYINLARI A. Ş.
(Halkalı Cad. No: 259 Sefaköy/İstanbul)

Birinci Baskı: 1992

Türkiye'de yayın hakları Yılmaz Yayınları A.Ş.'ye ait olan bu kitap yayıncının yazılı izni olmaksızın, elektronik veya mekanik hiçbir surette çoğaltılamaz. Sadece eleştiri ve bilimsel çalışma amacıyla kaynak gösterilerek aktarılabilir.

Anthony Storr

CİNSEL SAPMALAR

Türkçesi: Kemal Bek

YILMAZ YAYINLARI:
GENEL KÜLTÜR/İLGİ DİZİSİ

Yayına hazırlayan: Erdoğan Tokmakçıoğlu

Kapak düzeni: Ertan Gökemre

©Yayın Hakları (Copyright): Yılmaz Yayınları A.Ş.

Teknik hazırlanması Yılmaz Yayınları A.Ş. Tesisleri'nde,
renk ayrımı Prima Grafik'te yapılan bu kitap,
Şefik Matbaası'nda basılmış ve ciltlenmiştir.

ANTHONY STORR

Anthony Storr 1920'de doğdu, tıp öğrenimini Cambridge Üiversitesi'nde gördü. Üniversite öğreniminden sonra uzman ruh hekimi olarak Runwell Akıl Hastanesi'nde ve Maudsley Hastanesi'nde göreve başladı (1944). C.C. Jung'un ruhçözümcü anlayışıyla yetişmiş olmasına karşın, herhangi bir ruhçözümcü okulun yandaşı olarak anılmaya karşı çıkmaktadır. Aralarında New Statesman, Observer, Sunday Times ve New Society gibi yayın organlarının da bulunduğu birçok dergi ve gazetede, araştırmaları ve makaleleri yayımlandı. İlk kitabını The Integrity of Personality (Sağlıklı Kişilik) adıyla yayımladı. Öteki kitapları arasında Human Agression (İnsandaki Saldırganlık, 1968) özellikle anılmaya değer. Ayrıca Churchill: Four Faces and the Man (Churchill: Dört Yüz ve Bir Adam, 1969) adlı ortak çalışmaya katkıda bulundu. Anthony Storr'un Cinsel Sapmalar adıyla çevirisini sunduğumuz Sexual Deviation adlı yapıtı, (İlk basımı: 1964) konunun uzmanı olmayan meraklılar için, bilim-

selliği gözden ırak tutmayarak ama bilimsel yapıtların "anlaşılmazlığına"da saplanmayarak yazdığı önemli bir kitaptır. Çeviri, 1975'te yayımlanan 7. basımından yapılmıştır. Kitapta kullanılan kimi terimlerin Türkçesi için Mithat Enç'in Ruhbilim Terimleri Sözlüğünden yararlanılmıştır. "Sapık" sözcüğü dilimizde aşağılayıcı ve suçlayıcı bir anlamda kullanıldığı için, "deviation" sözcüğü daha yansız bir anlamı olan "sapma" sözcüğü ile karşılanmıştır.

●

GİRİŞ

Bu kitap, sık rastlanan kimi cinsel sapmaların açıklamalarını yapma ve bunların olağan davranış biçimleriyle olan ilişkilerini araştırma denemesidir.

Cinsel itkinin her birimizi yöneten, özyapımızı derinden etkileyen insansal yapımızın en temel ve ayrılmaz parçası olmasına karşın, içinde yaşadığımız Batı toplumunda bile cinsellik konusunda nesnel çalışmalar yeni yeni başlamaktadır. Kişinin cinsel içgüdülerle uyumlu olsun olmasın, davranış biçimi, başta öteki insanlarla ilişki kurabilme becerisi ve özgüveni olmak üzere, özyapısını birçok yönden etkiler. Bundan dolayı da, cinsel doğamız konusunda, genel olarak dönüklük ya da sapma diye adlandırılan davranış biçimleri de içinde olmak üzere, her yönden bilgi sahibi olmamız çok önemlidir.

Yukarıda söylediklerimiz tartışma konusu olabilir; çünkü birçok kimse cinsel yaşamını, yaşamının öteki yönlerinden özenle ayırmakta ve cinselliği var oluşunun önemsiz bir bölümü gibi görmektedir. Bu, özellikle farkında olmak istemedikleri birtakım cinsel güçlükleri olan

ve cinsel yaşamlarının gizli kalması gerektiğine inanan kimseler için geçerlidir. Birçok kimse, yaşamının cinsel yönünü, başkalarının giremeyeceği bir mahzene gizlercesine saklamaktan, bu konuları tartışmamaktan bir tür tad bile alıp, rahatlık duyar. Ama bu kimseler, çevrelerine duyarlıksız, donuk bir kişilik sunarlar böylece; çünkü cinsellik öylesine önemli, öylesine yaygın ve kişiliğin her yönüyle öylesine bağlantılıdır ki, en yüzeysel ilişkileri bile gözden uzak tutmaksızın cinselliği kişiliğin bütününden ayırmak olanağı yoktur. Zaman zaman başka insanlarla konuşur, bilgi alışverişinde bulunur, kimi iş ilişkilerine gireriz. Böyle durumlarda cinsellik, pek az bir önem taşır. Ama, insanlarla doğrudan toplumsal ve kişisel ilişkiye girdiğimizde, hem kendi cinselliğimiz hem de başkalarının cinselliği, büyük bir önem kazanır; çünkü başkalarıyla yüzeysel olarak kurduğumuz olağan ilişkilerin türü, daha yakın ilişkiler kurmak için sahip olduğumuz yetimiz tarafından belirlenir; ve ülküsel nitelikteki cinsel yakınlık, olasılıkla en derin ve en içten yaşayabileceğimiz deneyimdir.

Aslında bu gerçeği anlatırken kullandığımız sözcükler, kişiler arasındaki ilişkilerde fiziksel olan yönün akılsal olan yönden ayrılmadığını göstermektedir. Bu nedenle de, bir kimseyle *ilişki kurmaz* mıyız; bir kimseye *uzak* ya da *yakın* olmaz mıyız; bir kimseye *ısınmaz* ya da ondan *soğumaz* mıyız; bir kimsenin ilgisi ya da söylediği bir söz bize *dokunmaz* mı? Ruhumuz bedenimizden ayrılmaz, ayrılamaz. Böylece de, kendi bedenimize ve başkalarının bedenlerine karşı olan davranış biçimimiz, el sıkışmaktan daha yakın ilişki kurmadığımız insanlara karşı bile, duygularımızın bütünü içinde önemli bir yer kaplar. Bundan dolayı da, kendi cinselliklerinden rahatsız olan insanlar, başkalarıyla ilişki kurmaktan kaçınır, herkesten uzak dururlar; çünkü, cinsel benliklerinin kendilerini dışavurmasına izin veremezler; böylece de hem fiziksel hem de ruhsal açıdan yakın ilişki kurma fırsatlarını de-

ğerlendiremezler. Öte yandan, cinsel mutluluğu bulmuş kişiler, genellikle cinsel ilişkilere girmekten korkmazlar; böylece de bu kimseler, toplumsal ilişkilerinde de kendilerini daha az sınırlar, deneyimlerini başkalarıyla daha çok paylaşırlar.

Cinsellik, insan yaşamının en önemli yanlarından biridir; davranış biçimlerinde ve toplumsal yaşamda bilimsel düşünceyi temel alan Batı toplumlarının, bu önemin farkına uzun zaman önce varması ve bu konuda keşfettiklerini sistemli bir biçimde yasalar halinde saptaması gerekirdi. Oysa, erkek ve kadının cinsel davranışlarının nesnel biçimde araştırılması için bilimsel çalışmaların önünde önyargıların oluşturduğu engeller, ancak çok yakın zamanlarda kırılabilmiştir. Cinsel davranışlarımızın nasıl olması gerektiğini söylemeye hazır "yetkili"lerin eksikliği hiç duyulmamış olmasına karşın, cinselliğin gerçekten ne olduğu konusundaki bilgiler hiçbir zaman yeterli olmamıştır. Kinsey ve arkadaşları, bu konuda bilgisizlikten kurtulmamıza büyük katkıda bulunmuşlardır. Cinsellik konusunda yazan hiç kimse, onların katkılarını yadsıyamaz. Bununla birlikte, cinsellik konusunda yanlış ve eksik bildiğimiz birçok şey vardır. Bu, özellikle cinsel sapmalar konusunda böyledir.

Sapma terimi, sapmanın ortaya çıktığı normal bir standardı da gerekli kılar. Ama bu konuda hiçbir mutlak standart yoktur; çünkü, normal diye nitelenen cinsellik anlayışı, ülkeden ülkeye, çağdan çağa değişiklik gösterir. Belli bir zamanda ve yerde kabul edilebilir nitelikte olan bir cinsel uygulama, birbaşka yer ve zamanda tiksindirici olarak görülebilir. Hatta aynı kültür çevresinde yaşayan iki ayrı kişi bile, cinsel gereksemelerinin gücü ile yetişme biçimlerindeki farklı yönlerin birbirini etkileyerek oluşturdukları kişilikleri dolayısıyla, farklı cinsel davranış standartları geliştirebilirler. Herhangi bir ülke ya da yörede lanetlenmemiş veya tüm ülke ya da yörelerde kabul görmüş bir cinsel uygulamanın bulunamayacağını kesin-

likle ileri sürebiliriz. Örneğin aile içi cinsel ilişki (horanta zinası), firavun ailelerinde uygulanıyordu ve bu uygulamanın kuralları da belirlenmişti; buna karşılık daha alt konumdaki ölümlüler arasında pek yeğlenir bir uygulama değildi. Aile içi zinanın esaslarının neler olduğu da değişkenlik göstermiştir; bazı kültürlerde yeğenler arası evlilik yasaklanmıştır. ABD'nin kimi eyaletlerinde ağızsal cinsel ilişki "doğaya karşı işlenen suç" olarak yorumlanmakta ve yasal cezayı gerektirmektedir; oysa bu tür ilişki, pek çok yerde, cinsel ilişkinin bir türü olarak görülmektedir. Birçok dinde, evli çiftlerin cinsel ilişkilerinde her türlü uygulama onaylanırken, ağızsal cinsel ilişki lanetlenmiştir. İngiltere'de yakın zamanlara değin masturbasyonun doğal bir cinsel edim olmadığına ve birçok akıl hastalıklarının nedeni olduğuna inanılıyordu; günümüzde bile, birçok yetişkin insan masturbasyon yaptığı için pişmanlıklar içinde kıvranmaktadır; oysa masturbasyon öylesine yaygın bir uygulamadır ki, erkeklerin yüzde 93'ünün, kadınların yüzde 62'sinin mastürbasyon yaptığı saptanmıştır. Cinsel eşin canını yakmaktan ve onun tarafından canının yakılmasından cinsel zevk duymak anlamına gelen sado-mazoşizm, genellikle bir tür dönüklük olarak kabul edilen bir cinsel sapmadır. İçeriklerinde cinsel çeşninin de bulunduğu kitapların ve filmlerin de popülerleştirmesiyle sado-mazoşistik fanteziler, oldukça yaygınlaşmıştır. Öyle ki, bu fantezilerin kendi cinsel düşlemlerinde de yer aldığını itiraf etmekten korkan, bunlardan iğrenen pek çok kimse vardır.

Neyin cinsel sapma, neyin normal davranış biçimi olduğuna kesinlikle karar verebilmek olanaksız olduğundan, cinsel sapmalar konusunda kitap yazmanın, aslında olanaksızı gerçekleştirmeye çalışmak olduğunu söylememiz gerekir. Bununla birlikte, bu kitabın okurları, kendi toplumumuzda neyin cinsel anormallik olduğunun geniş bir özet halinde incelenmiş olduğunu göreceklerdir. Örneğin hepimiz, yetişkin bir erkeğin, cinsel bakımdan bir

çocuğa yönelmesinin anormal bir eğilim olduğunu kabul ederiz. Dahası, bu yargıyı, o adamın kendisi de paylaşır. Yine, cinsel doyuma ulaşmak için cinsel organlarını başkalarına gösteren kimsenin davranışının da anormal olduğu konusunda düşün birliği içindeyizdir. Ama, eşcinselliğin bir sapma olup olmadığı konusunda düşün ayrılıkları vardır; çünkü, kimileri eşcinselliği son derece olağan bir eğilim olarak görürken, kimileri bu eğilimi şiddetle lanetlemektedir.

Cinsel davranışlar konusunda normal olanın ne olduğunu açıklamak tek bir toplum söz konusu olduğunda bile, olanaksız olduğu halde, bu değerlendirmeyi karşılaştırma yaparak olanaklı kılacak başka standartlar da bulunmaktadır. Bu standartlardan biri, hemen her psikodinamik ekol çerçevesinde yapılmış araştırma ve incelemelerde yer alanı, *duygusal olgunluk* kavramıdır. Bu, hiçbir insanın ulaşamayacağı, bu nedenle de gerçekleşmeyen ülküsel bir kavramdır. Ancak, bu kavramın önemi konusunda da, araştırmacılar arasında bir düşün birliği yoktur. Hem insanın cinsel davranışlarında hem başka davranışlarında, duygusal olgunluğun bir standart ölçü olarak alınamayacağını bütün yazarlar söylemektedir.

Cinsellik açısından olgunluk, *karşı cinsle hem bedensel hem de duygusal bakımdan sağlıklı ilişki kurabilmek* diye tanımlanabilir. Bu açıdan cinsel ilişki, aşkın dışavurumunun tek biçimi değilse bile, en önemli biçimlerinden biridir. Duygusal gelişmeleri gecikmiş olan kimseler, bu standarttan sapmalar gösteren, olgunluğa erişmemiş kişilerdir. Bu sapmalar, türlü biçimlerde görülür. Kimi sapmalarda, cinsel eş olarak aynı cinsten bir kimse, ya da bir çocuk aranır. Bir başkasında, cinsel eş karşı cinsten olmasına karşın, cinsel ilişkiden kaçınılır, cinsel ilişki eyleminin yerine başka eylemler konur. Bir başka sapmada, doğrudan doğruya bir cinsel eş yoktur; cinsel doyum insandan çok, kimi nesnelerle ya da başkalarının cinsel ilişkilerinin seyredilmesiyle sağlanır. Cinsel ilişkinin yerini

alan bu sapmalar, kitabın son bölümlerinde anlatılacaktır.

Ergin bir insanın cinsel doyumu en zevkli biçimde sağlayabileceği ilişki biçiminin, karşı cinsle girilen cinsel ilişki olduğu, genellikle kabul edilmektedir. Günümüzde yaşayan insanların büyük bir çoğunluğu da bu tür ilişkiyi sürdürmektedir. Bu ilişkide karşıcinsel (heterosexual) ilişkinin tek amaç olduğu, normal yetişkinlerin cinsel ilişki için başka cinsel uygulamalara hiçbir zaman yönelmedikleri ya da cinsel ilişkinin başında fetişist ya da sadomaşohist uygulamaları denemedikleri anlamına gelmez. Bu tür uygulamalar, normal insanlar arasında da çok yaygındır. Hepimiz, içimizde her türlü sapmanın tohumlarını taşımaktayız. Ancak gerçekten sapma içindeki insan, bu tür yönelimleri alışkı haline getirmiştir ve karşı cinsle olan cinsel ilişkilerinde hiçbir zaman başarılı değildir. Ortalama bir insanın cinsel yaşamında ikincil ve asıl ilişkiye yardımcı niteliğinde olan şu ya da bu eğilim, sapma durumundaki bir insan için doyuma ulaşmada temel ya da tek uygulama olabilir. Karşı cinsle ilişki kurma olanağı olduğu halde onun yerine başka bir uygulamayı koymak, *cinsel sapma* dediğimiz davranış biçiminin temel yönelimidir.

Ruhçözümü konusunda yazan çeşitli bilim adamları, cinsel olgunlukla duygusal olgunluğun eş değerde görülmesinin doğru olmadığını söylemişlerdir. Örneğin, birçok eşcinselin, sağlam kişilikli, dengeli, cinsel zevkleri dışında herkesçe olgun insanlar olarak görüldüğünü belirtmek gerekir; karşıcinsel ilişkiyi temel olarak sürdüren kimi insanların yanı sıra, yuva çağındaki çocukluk davranışlarından hâlâ kurtulamamış yetişkin insanların da varolduğu bir gerçektir. Bununla birlikte, cinsel davranışlar açısından, karşı cinsel ilişkinin eşcinsel ilişkiden daha olgun davranış niteliği taşıdığını da belirtmek gerekir; ancak, duygusal olgunlukla cinsel olgunluk arasında tam bir bağlantı bulunmamasına karşın, yetişkin ve olgun bir insan yalnızca karşı cinsel bir kişi değildir; aynı zamanda

onun cinsel davranış tarzı, öteki davranış tarzlarıyla birlikte yapılanır ve bu nedenle ne kendisince ne de başkalarınca kişiliğinin bütününden ayrı olarak düşünülebilir.

Kişiliği bir bütün olarak tartışmaya başladığımızda, birdenbire kişiler arası ilişkileri tartıştığımızı fark ederiz. Çünkü hiç kimsenin, başkalarıyla ilişkiler kurmadan var olabileceği söylenemez. Kişinin kendisini açıklayabilmesi için, başkalarıyla ilişkilerinin farkında olması ve bu ilişkileri açıklayabilmesi gerekir; biz, bir kimseye güçlü ya da zayıf, iyi ya da kötü, uzun boylu ya da kısa boylu derken, onu zorunlu olarak başka bir kimseyle karşılaştırıp bu yargıya varmışızdır. Bu karşılaştırdığımız kişi, düşlemlerimizde var olan, ülküsel bir imge olsa bile... Cinselliği ve cinsel sapmaları tartışırken, bu nedenle, kişiler arasında var olan birçok türdeki ilişkiyi tartışmak zorundayız. Çünkü, kimi cinsel etkinlikleri kişi tek başına gerçekleştirmesine karşın, bu etkinlik sırasında, genellikle başka bir kişiyi ya da onun yerine koyduğu bir şeyi düşlemler (hayal eder); ya da, etkinliğin odağı kendisi ise, o zaman kendisini çeşitli rollerde ve kimliklerde düşünür. Tek başına gerçekleştirilen cinsel etkinlik, yalnızca tek başına olduğu için, tam bir doyum sağlamaktan (tatmin edici olmaktan) uzaktır.

Cinsel ilişkinin, kişiler arası ilişkide, tek, belki de en temel ve en önemli biçimi, "alış veriş"e kadınla erkeğin eşit oranda katıldığı; aşkın gösterilmesi ve kabul edilmesini sağlayan tek kanalın cinsel organlar olduğu ilişkidir. Sonuçta, en doyurucu ve sayısız kez yinelenebilir olan bir ilişkidir bu. En zevk verici yazın ve müzik yapıtları bile, bu denli sürekli ve bu denli yinelenebilir değildir. Ama bu duyguları yücelten deneyim, yalnızca, cinsel ilişki sırasında kadın ve erkeğin hiçbir sakınganlık göstermeksizin, kişiliklerini gizlemeksizin, çocukça bağımlılıklardan ve korkulardan sıyrılmış olarak bir araya gelmeleri halinde yaşanabilir.

Bu çok özel ilişki sırasında, hepimiz savunmasızızdır

ve hepimiz gerçek kimliğimizi dışa vururuz. Çocukluğunda geliştirdiği kişiliğinden ve kimliğinden kurtulamamış kimselerin cinsel davranışlarında, kaçınılmaz olarak bu kimlikleri de kendisini gösterir; genellikle cinsel sapma, başka bir kimseyle kurulan ilişkide ya da ilişki kurarak yetişkin kimselere özgü davranış özgürlüğünü kazanma girişiminde, ısrarla çocuksu davranışlarda bulunmak olarak düşünülebilir.

Başkalarıyla olan ilişkilerdeki duraksamalar ve kaygıların kaynağında, çocuklukta edinilmiş yaşantıların izleri bulunduğu söylenebilir; çocuğun, yaşamının ilk yıllarında ana-babasıyla kurduğu duygusal bağlantının yetişkinlikte de sürmesi çok önemlidir. Bu bağlantı, esas olarak sevgi ve kabul üzerine kurulmuşsa, çocuk, ilişkilerinde cinsel olgunluğu hiçbir zorlukla karşılaşmadan kazanır; ancak, şu ya da bu nedenle ana-babası tarafından tam olarak sevilmediği ve kabul edilmediğini duyumsamışsa, büyüdükten sonra, karşı cinsten bir kimseyle, bizim mutlu aşk ilişkisinin başat niteliği olarak düşündüğümüz "tam ve özgür bir yakınlaşma"yı gerçekleştirme olanağını bulamaz ya da bu yakınlaşmayı pek çok güçlükleri göğüsleyerek kurabilir.

Cinsel sapmayı tartışırken, bu ülküsel yakınlığı kurmayı başaramamış ya da bu konuda umduğunu bulamamış kişiler arasındaki yakınlaşma biçimlerini irdelememiz gerekir. Çünkü sapma içindeki cinsel davranış, çeşitli nedenlerden dolayı karşı cinsle eşit nitelikte bir ilişki kuramamış ve bu nedenle aşk "alış veriş"inde tümüyle doyurucu bir yolda ilerleyememiş kimselerin davranışıdır.

Kamuoyunun gözünde, cinsel sapma ile suça yönelme arasında yakın ilişki vardır. Kimi gazeteler ayrıntılı cinsel saldırı haberlerine, okurları böyle olayları, hele işin içinde şiddet de varsa okumaktan erotik bir zevk aldıkları için, çok fazla yer ayırmaktadırlar. Bundan dolayı da cinsel sapmanların (sexual deviants), sapık zevklerini doyurmak için sokakta kurban arayan şiddet düşkünü suçlular

oldukları izlenimini yaratmaktadırlar. Bunda gerçek payı da yok değildir; ama, birçok cinsel sapman, normal insanlardan daha az saldırgan, daha az şiddet yanlısıdır; bunların büyük bir çoğunluğu polis kayıtlarına geçecek denli şiddete dayalı cinsel saldırı suçu işlememişlerdir. Saldırıda bulunmuş olan bu tür kimselerin çoğu da, bir tehdit oluşturmaktan çok gürültü patırtı yaratan tiplerdir. Bunlar genellikle gülünç ve önemsiz olaylardır. Kamuoyunun sandığının tersine, önemsiz bir cinsel suç işleyen bir kimsenin daha ciddi bir eyleme yönelme niyeti bulunmaz. Sürekli kendisini teşhir eden bir teşhircinin, çoğunlukla bu davranış biçimini değiştirip kadınlara tecavüze kalkışması beklenmez. Üstelik bu tür suçlardan mahkûm olmuş insanların yüzde 80'inden çoğu daha önce herhangi bir suçtan hüküm giymiş değildir; daha önce hüküm giymiş olanların suçları ise cinsel nitelikli değildir. Bir yazarın dediği gibi: "İddia ederim ki ırza tecavüzün asıl müjdecisi... eşcinsellik, teşhircilik ya da öteki cinsel suç tiplerinden çok, hırsızlıktır." Ve rakamlar, yazarın savını doğrulamaktadır.

Bir başka deyişle saldırı ya da öldürü (cinayet) suçu, ister cinsel nedenle isterse yalnızca şiddet ya da para yüzünden işlenmiş olsun, aslında ilkel itkilerin denetlenememesinden kaynaklanmaktadır. Sürekli cinsel saldırı suçu işleyenler de vardır, ama bunlar, bu tür suçlardan mahkûm olanların yalnızca yüzde 3'ünü oluşturmaktadır. Cinsel saldırıların çoğunda zor kullanılmamıştır. İncelenen 1994 cinsel saldırı olayında, saldırılan kimselerin yüzde 91'inde fiziksel saldırının söz konusu olmadığı görülmüştür. Bizim toplumuzda sayıları çok olmakla birlikte cinsel sapma içinde olanların kesin sayısını kestirmek olanaksızdır. Çünkü, cinsel sapma içinde olan pek çok kimse, ne bir cinsel suç olayına karışmakta ne de sağaltım (tedavi) için başvurmaktadır. Cinsel sapmaya yol açan dürtülerin ya da uygulamaların ne denli yaygın olduğu konusunda esaslı bir araştırma da yapılmış değildir.

Cinsel sapmaların anlamı ve kaynağı konusunda çok geniş araştırmalar yapılması gerekmektedir. Birçok sapmanın tohumunun yaşamın ilk yıllarında atıldığı kesindir; cinsel olgunluğun kazanılmasındaki başarısızlığın nedeni, çocukla ana-babası arasındaki ilişkilerin çocuğun büyümesine koşut olarak dönüşmesindeki güçlüklerde aranmalıdır. Bu konuda yapılabilecek bütün açıklamanın bu olduğu söylenemez doğallıkla. Çocuğun ana-babasından bağımsızlaşmasındaki ve kendi başına bir birey olabilmesindeki başarısızlığın kimi nedenleri arasında, genetik etkenler de bulunabilir. Ancak, birçok cinsel sapma türünün anlamının ve niteliğinin yalnızca kalıtımsal etmenlere dayanarak açıklanması olanaksızdır. Kimileri, eşcinselliğin kromozomlardaki bozukluktan doğduğu kanısındadırlar; ama, ipek iç çamaşırından ya da kızıl saçlardan cinsel bir zevk almanın, yaşantı ve deneyimlerden çok, doğuştan getirilen eğilimler olduğunu ileri sürmek oldukça güçtür.

Önemli olan, yargılamaktan çok anlamaya çalışmaktır. Cinsel sapmalar, bu konuda tutucu olanlara tiksindirici, anlaşılmaz ya da gülünç görünebilir. Onlar, cinsel sapmanların acı çekmelerine karşın bu eğilimlerinde neden böyle ısrarlı olduklarına bir türlü akıl erdiremezler; böyle kabul edilemeyecek ve benimsenemeyecek eğilimlerin bir insan tarafından benimsenebileceğine inanamazlar. Halbuki, bu konuyu anlamaya çalışan insanların gözünde cinsel sapma, gülünç ya da lanetlenecek bir olgu olmaktan çok anlaşılması gereken bir acıma konusudur ve bu insanlar, hem kendi içlerindeki yüzyüze gelmek istemedikleri birşeye anlayışlarını kapadıkları gibi, kendilerini kuşku içinde bırakan cinsel sapma olgusuna da küçümseyici bir tavırla sırtlarını dönerler. Daha önce de belirttiğimiz gibi, hiç birimiz tam ve eksiksiz bir duygusal bütünlüğe sahip olamayız; cinsel sapmalar, minik ölçeklerde de olsa herkesin içinde vardır.

Bütün insan davranışları gibi cinsel sapmalar da, son

derece karmaşıktır. Bütün cinsel sapmaların olgunlaşmamış çocuksul davranışlar olduğu bir gerçektir; ama, olgunlaşmaya çalışan bu gelişmemiş yakınlaşma biçimlerini araştırıp incelemek olanaklıdır ve dahası, bize en garip ve akıl almaz gibi gelen sapmaların bile, bu sapmaları ödünleyen olumlu özü içerdiği de bir gerçektir. Bu konudaki betimlemeler ve açıklamaların, kesinlemeler biçiminde olmaktan çok, birer deneme biçiminde olması gerekir. Konumuz açısından eksiksiz bir ruh hastalıkları bilimine, henüz yeterli biçimde gelişme sağlanamadığı için, sahip değiliz. Ama bilgimiz sınırlı da olsa hiç olmamasından iyidir; çünkü, yetersiz bilgide hiç değilse tartışılması gereken kimi konular var demektir ve karşıtlıkların olmadığı yerde, ilerleme de olmaz. Bana göre cinsel sapmalar, çocuklukta duyulan *cinsel kökenli suçluluk* ve *aşağılık duygusu*'nun süreklilik kazanmasından doğmaktadır; bu nedenle de, bundan sonraki iki bölüm, bu konulara ayrılmıştır.

●

CİNSEL KÖKENLİ SUÇLULUK DUYGUSU

Toplumun cinselliğe bakış açısı, son elli yılda değişimlere uğramıştır. Artık günümüzde cinsel sorunlar, eskisine oranla çok daha fazla tartışılmakta, çocukların cinsel kökenli ilgi ve davranışlarına daha hoşgörü ile bakılmaktadır. Bu değişiklik belki de Freud'un çalışmalarının etkisiyle başlamış, onun yüzyılın başında, çocuk cinselliği konusundaki yorumları geniş tepkilere yol açmış, kendisine birçok düşman kazandırmıştı. Ancak cinsel gelişim konusundaki görüşleri, daha sonra geniş bir kabul gördü. Bununla birlikte, günümüzde birçok kimse, cinsel itkilerinden dolayı duydukları suçluluk duygusu nedeniyle acı çekmektedir; bu da özellikle cinsel sapmanın tipik özelliğidir. Çocuğun zihninde yer etmiş olan cinsellikten kaynaklanan suçluluk duygusu, sapma eğilimlerinin açığa çıkmasına yol açar; çünkü bu duygu, normal gelişimin önünü, bir ırmağın önünü kapatan baraj gibi kapatarak, cinsel itkileri daha dolaylı, daha dolambaçlı yoldan açığa çıkmaya zorlar. Eşcinsel davranışın, dikizciliğin ya da öteki sapmaların, suçluluk duygusuyla, normal karşıcın-

sellikten daha az ilgili olduğunu söylemek şaşırtıcı gelebilir; ama bu tür sapmalar içindeki insanların suçluluk duygusu içinde oldukları da bir gerçektir. Çünkü,onlann gözünde, normal cinsel ilişki, korku ve utanç vericidir.

Cinsel sapmanın ortaya çıkışındaki en önemli etmen suçluluk duygusu olduğu için, bu duygunun kökenini araştırmak çok önemlidir. Ana-babasının cinselliğe karşı aldığı tavrın, çocuğun gelişmekte olan erotik duygularını kabul ya da reddetme yönelimini en güçlü biçimde belirlediği yargısı biraz kuşkulu olabilir; dahası, bu suçluluk duygusunun insanda, aslında kaçınılmaz olarak var olduğu da söylenebilir. Ama, toplumun, bir bütün olarak bireye karşı davranış biçimi, suçluluk duygusunun ortaya çıkışındaki en güçlü etmendir; bu, özellikle Batı toplumları için geçerlidir; çünkü, Batı toplumunda cinsellik konusundaki hoşgörü, öteki kültürlerden çok daha azdır.

Cinsel kökenli suçluluk duygusu, Hristiyan değerleri üzerine kurulduğu varsayılan toplumumuzda, pek az kişinin kendisini tümüyle kurtarabildiği bir duygudur; bu duygu, kilisenin yüzlerce yıldır süregelen yasaklamalarından kaynaklanmaktadır. Ortaçağ kilise anlayışının belirlediği cinsel davranışla ilgili saplantılar, günümüzde artık hiç kimseyi etkilememektedir; ama, İngiltere'de de, ABD'de de yasalar, kilisenin ortaya atmış olduğu önyargılardan etkilenmiş birçok çağdışı ve günümüze uygun olmayan maddeler içermektedir. Cinsel konuda öylesine çok yasaklama vardır ki, Kinsey, yasaların tam anlamıyla uygulanması halinde, Amerika'da nüfusun yüzde 95'inin cezalandırılması gerekeceğini ileri sürmüştür. Günümüzde bile, Ortodoks Hristiyanlığın cinsellik konusunda gösterdiği şiddetli düşmanlık insanlığın tümü düşünüldüğünde, incelenmeye değer. Bir insanbilimcinin de (antropolojist) belirttiği gibi, evlilik dışı cinsel ilişkiler konusundaki Hristiyan yasaklamaları, bütün insan ırkının en çok yüzde 5'inin kurallarını ve özyapısını belirlemektedir.

Dinsel kurala göre, komşusunu en az kendisi kadar

sevmek için elinden geleni yapan bir kimsenin karşıcinsel ilişki kurma konusunda başarılı olabileceğini varsaymak için iyi bir neden vardır; ama, özellikle papazların evlenmemesi gerektiğini ısrarla ileri sürenlerce cinsel perhizin, en üstün ahlakın bir işareti ve bekâretin erdemle eş değerli olduğu düşüncesine inananların sayısı hiç de az değildir. Yüzyıllarca geçerli olmuş böyle inançların ortadan kalkması çok zordur. Dahası, Hristiyanlığın etkisinin çok azaldığı ve kilisenin cinsel konulara giderek daha çok hoşgörüyle yaklaşmaya başladığı toplumlarda bile cinselliğin günahla eş anlamlı olduğuna inananların sayısı hiç de küçümsenecek gibi değildir.

Bu inançları kırmaya çalışan Hristiyan mezhebi Quaker'larca yaygın olarak okunan *Quaker'lerin Cinsellik Üzerine Görüşleri* adlı kitap, olağanüstü akıllıca ve hoşgörülü düşünceler içermektedir.

Toplumun cinsellik konusundaki tavrı, bizi de etkilemektedir; hiç kimse, kendisine ters gelse bile, genel olarak şu ya da bu şekilde şiddet de içeren bu tavrın baskısından tümüyle uzak kalamaz.

Çoğu kez,kendi benimsemedikleri düşünce tarzlarını ve tavırları, davranma biçimleriyle çocuklarına aktaran ana-babalar, bu toplumun ortaklaşa davranış biçimini onlara geçirdiklerinin farkında bile değildirler. Örneğin, ana-babalar çocuklarının cinsellikle ilgili sorularına yalnızken içtenlikle yanıt verebilirler; ama yabancıların yanında sorulan aynı sorular karşısında sinirlenerek çocuklarını sustururlar. Yaygın önyargılar, cinsel kökenli suçluluk duygusunun oluşmasındaki; dolayısıyla da cinsel sapmaların ortaya çıkmasındaki ana nedenlerden biri olmaktadır. Bütün toplumda, çocuğu en küçük bir cinsel yönelimden bile korumak için birçok engeller ve görenekler bulunabilir; ama, bizim Batı toplumumuzun cinsellik karşısındaki davranışının gereksiz acılara ve uyumsuzluklara yol açtığı konusunda pek az kuşku vardır.

Çeşitli toplumlarda gözlemlenen yaygın cinsel sap-

malar konusunda yapılacak bir karşılaştırma, çok ilginç olur; ama böyle bir karşılaştırma, hem bu kitabın yazarının uzmanlık alanında değildir hem de kitabın yazılmasındaki amaç bu değildir. Bireyin, özellikle de cinsel sapma içindeki bireyin gelişmesinin incelenmesinde, cinsel kökenli suçluluk duygusunun aile çevresinde nasıl geliştiğini irdelemek hâlâ çok önemlidir.

Bizler yaşama, zayıf, yardıma gereksinen yaratıklar olarak başlarız; hem akılsal hem de bedensel bakımdan olgunlaşmamız, ana-babamızın bizi yetiştirme biçimine bağlıdır. Bilinmektedir ki, ana-babalarından ayrı birer varlık olarak bebeklerin basit fiziksel gereksemelerinin karşılanmasından da öte bir ilgiye gereksemeleri vardır. Bir bebeğin her yönden iyi ve ülküsel biçimde yetiştirilmesi için, onun yalnızca iyi beslenip sıcak tutulması yeterli değildir; kendisiyle ilgilenecek, oyunlar oynayacak, ona sevgi ve sevecenlik gösterecek bir anneye gereksemesi de vardır. Annenin, çocuğun beklediği ve kabul etmeye hazır olduğu sevgi ve sevecenliği gösterebilmesi için bin bir yol vardır. Fiziksel olarak iyi bakılan ama duygusal gereksemelerine dikkat edilmeyen bebeklerin kişilikleri çok yavaş gelişir; kimi zaman, yetişkinlik çağlarında başkalarıyla sağlıklı ilişki kuramamalarına yol açan kalıcı ruhsal zararlar görür ve acı duyarlar. Hemen bütün ruh hekimleri, çeşitli kurumlarda ve yetiştirme yurtlarında iyi beslenerek ve iyi koşullarda büyümüş ama duygusal gereksemeleri karşılanamamış kimselerin kendilerine sıkça başvurduğuna tanık olmuşlardır. Sonuçta bu tür kimseler öyle bir kişilik geliştirmişlerdir ki, dostluğun gerektirdiği şeyleri dostlarına vermesini bilemedikleri, ama onlardan bir aile sevgisi ve sevecenliği istedikleri *için* yakınlıklarını sürekli hale getiremez olmuşlardır.

Ama, kendilerine yeterince sevgi gösteren ana-babalara sahip olma mutluluğuna erişen çocuklar bile, onların bu sevgisinin fark gözetmeksizin herkese bağışlanmış olmadığını çok sonraları anlarlar. Kimi davranışlar ve tavır-

lar onaylanıp ödüllendirilirken, kimileri de ya ayıplanır ya da en azından onay görmez. Çocuğun, önüne konan yiyeceği yemesi, öteye beriye atmasından daha iyidir; çişini söylemesi, yatağa işemesinden daha iyidir; birisi canını yaktığı zaman ona yiğitçe karşı koyması, ağlamasından daha iyidir. Böylece çocuk, giderek artan oranda, ana-babasını neyin memnun edip neyin etmeyeceğini öğrenir. Olağan ev yaşamında ana-babasının sevgisi, çocuğa rahatlık ve güvenlik duygusunu sağlar; çok geçmeden de içgüdülerinin izin verdiği ölçüde, ana-babasının isteklerine göre davranmayı öğrenir.

İyi ve kötü "standartları" çocuğa, gerçekten pek küçük yaşta aşılanır. Bir başka deyişle çocuk, ana-babasının davranış biçimini, sorgusuz yargısız benimser. Onların kötüsü, çocuk için de kötüdür; onların iyisi ise iyi... Bir süre sonra ise ana-babanın standartlarına baş kaldırır; başkalarının standartlarının, kendi evinde öğrendiği standartlarla uyumlu olmadığını öğrenir. Suçluluk duygusu, çocuğun, içinde duyduğu içgüdüsel isteklerin ve itkilerin, evinde benimsediği standartlara uymayan "kötü" şeyler olduğunu farketmesinden doğar. Böyle duygular, onu, kendi gözünde güvensiz ve aşağı bir konuma getirir; dahası yetişkinlikte bu standartlara aykırı davrandığında, kendisini uyaran ana-babasının sesini duyamayacağı için, koyu bir yalnızlık duygusunun içine gömülür.

Cinselliğe suçluluk duygusunun eşlik etmesinin çeşitli nedenleri vardır. İlki, daha önce sözünü ettiğimiz, bireysel kişiliğini ne denli geliştirmiş olursa olsun etkisi herkesin üzerinde görülen toplum baskısı; ikincisi, birçok ana-baba çocuğun cinsel ilgi ve davranışlarını ayıp saymamayı öğrenmiş olsalar bile, onların cinsellik konusunda herhangi bir sözü onaylamamaları ya ou konuda olumlu bir şey söylememe tutumlarıdır. Duyarlı çocuk için, yalnızca onaylanmayış bile o davranış ya da sözün "kötü" olarak suçlanmasına yeter ve o davranış ya da sözden dolayı suçluluk duygusu oluşmaya başlar. Trenle oynama-

nın kendi cinsel organıyla oynamaktan daha iyi olduğunu söyleyen yumuşak bir ses, kimi çocuklar için, bir tokattan ya da öfkeyle bağırmaktan daha etkili olur. Üçüncüsü, tuvalet eğitimi sırasında işemenin, dışkılamanın ve dışkı ile çişin "pis" şeyler olduğunun çocuğun zihnine yavaş yavaş yerleşmesi, cinsel konuda da benzer düşünceler geliştirmesine yol açar. Çünkü üreme organları, aynı zamanda cinsel organlardır ve bu organlar, "pis" şeylerin vücuttan atılmasına yararlar. Böylece, dışkılama ve işeme konusunda uyandırılan tiksinti, cinsellik konusunda da tiksintinin uyanmasına yol açar.

Klinik incelemeler, çocuklarındaki cinsel sapmalar nedeniyle ruh hekimine başvuran ana-babaların, çocukluklarında çabuk etkilenen, duyarlı kimseler olduğunu göstermiştir. Bu kimselerin çoğu, içe dönük tiplerdir. Cinsel sapmanlar (sexual deviants) çekingendirler ve topluma karışmaktan hoşlanmazlar; eylemin yerine düşünceyi geçirirler; özellikle cinsel alanda, herhangi bir cinsel ilişki kurma olanağına ilgisiz kalarak bir düşlem dünyasında yaşarlar. İçe dönük kişilerde koşullu tepkilerin (şartlı refleks) çok daha çabuk ve sağlam yer ettiği, klinik deneylerle kanıtlanmıştır. İçe dönük çocuğun, suçluluk duygusunu dışa dönük kardeşinden daha fazla duymasının nedeni, onun, ana-babasının olumlayıcı ve olumlamayıcı etkilerine karşı daha duyarlı olmasıdır; bu, hiç de şaşırtıcı değildir. Ancak, cinsel kökenli suçluluk duygusunun yalnız bu biçimde ortaya çıktığını düşünmek biraz kolaya kaçmak olur.

Freud'un çocuk cinselliği konusundaki gerçekleri kamuoyuna mal etmesinden beri ana-babalar çocukları iğdiş etme tehdidiyle korkutmayı, mastürbasyona karşı çıkmayı, çocukça cinsel oyunlara engel olmayı ya da Viktorya döneminin tutucu ana-babalarının başvurduğu cezalandırma yöntemlerini artık bıraktılar. Ana-babalar ne kendi bedenlerini, ne de kendi cinsel yaşamlarını çocuklarından gizleyebiliyorlar artık. Ama yine de, ana-babaların ser-

best davranmaya yönelmelerine karşın, çocuklar cinsel kökenli suçluluk duygusundan kurtulamamakta ve kendi cinsel davranışlarını gizli tutma eğilimi göstermektedirler.

Cinsel kökenli suçluluk duygusundan kurtulmak olanaksızdır. Bununla birlikte, ana-babalar özgür düşünceli ve anlayışlı da olsa, cinsellik gerçek özgürlüğü aile çevresinde bulamaz. Aile içi cinsel ilişki yasağı, çocuk cinselliğinin tam olarak doyuma ulaşmasını engeller; böylece çocuk için cinsellik kısmen bir giz olarak kalır, bu nedenle de cinsel kökenli suçluluk duygusunun kaynağı olur. Çocuğun, bağımlı olduğu ana-babasının onayını kazanmış davranışlara dönüştüremediği güçlü cinsel dürtüleri varsa, ana-baba bunlara olumsuz tavır takınmasa bile, suçluluk duygusu bu dürtülere bağlı olarak ortaya çıkacaktır. Dahası, çocuğa karşı sevecen olan ve sevgi dolu davranışlarla yaklaşan ana-babaların bu konudaki olumsuz etkisi, aynı konuda acımasız, ahlakçı bir tavırla yaklaşanlardan daha büyük olur. Sevgiye başkaldırmak, yetkeye (otorik) başkaldırmaktan daha zordur. Yetişkinlik yaşamlarına güçlü cinsel suçluluk duygusunu taşıyan çocuklar, özellikle bu konuda anlayış gösteren ana-babaların çocuklarıdır, bunlar ana-babalarının standartlarından kopmaya cesaret edemeyen, onlarla etkisinden kurtulunması çok güç duygusal bağlar geliştirmiş çocuklardır.

Aile içi cinsel ilişki konusundaki tabu, konuya nesnel olarak bakıldığında, gerekli bir yasaktır. Bu yasak, eski çağlardan beri kutsallaştırılmıştır. Krallık soyunun karışmasını önlemek ya da kimi dinsel geleneklere uymak gibi durumlar dışında aile içi cinsel ilişki, nedeni ne kadar yüce olursa olsun, hoş görülmemiştir. Özellikle bizim toplumumuzdaki dar ve yakın ilişkilerin yaşandığı aile yapısı içinde, olgunlaşma süresinin çok uzun olması nedeniyle, çocuğun ailesiyle olan bağlarından tam anlamıyla kurtulması çok güçtür. Hiç kimse birtakım duraksamalar yaşamaksızın, birtakım iç çatışmalar geçirmeksizin bağımsız-

lığını kazanamaz. Türlü biçimlerde ortaya çıkan sevgi bağlarına bir de açık cinsel ilgiler eklenirse, hiçbir zaman altından kalkamayacağı aile içi cinsel ilişki deneyimini yaşamış bir çocuğun, yetişkinlik döneminde bağımsızlığını ve özgürlüğünü kazanması son derece güçtür. Birlikte yaşadığı dul babasından ayrılmak zorunda kalan bir kızın ya da dul annesini terk etmek zorunda olan bir oğulun karşılaştığı güçlükleri herkes bilir. Ana-babadan yalnız birinin yaşadığı ailelerde karşı cinsten oğul ya da kızla kurulmuş olan sevgi bağları, sevgi fiziksel olarak gösterilmiyor olsa bile, daha da yoğundur. Eğer aile içi cinsel ilişkiye pek de aldırılmıyorsa, bu yoğunluk daha da artar. Bütün ruh hekimleri, böyle bir ailede yetişmiş bir çocuğun, yetişkinliğinde uygun bir cinsel eş bulmakta başarısız olduğuna tanık olmuşlardır.

Çocuğun cinsel eşini aile dışında aramak zorunda kalmasının nedeni, cinsel itkilerinin normal aile yapısı içinde doyum olanağı bulamamasıdır. Cinsellik böylece, anababayla çocuk arasındaki köstekleyici bağı koparan bir neden olur; cinselliğin neden suçluluk duygusunu yaratan temel nedenlerden biri olduğu da, böylece anlaşılmaktadır. Ana-babalar, burunlarını çocuklarının cinsel yaşamlarına sokmamaları konusunda uyarılmalıdır; çünkü, onların bağımsız varlıklar olmaları isteniyorsa, cinsel yaşamlarının kendilerine göre gizli yanları bulunmalı; çocuğun cinsel ilgilerinin gelişiminin onun bağımsız bir kişilik geliştirmesinin çıkış noktasını oluşturması sağlanmalıdır. Özellikle ergenlik çağında kaçınılmaz olan belli bir dozdaki cinsel kökenli suçluluk duygusunun, cinselliğini kabul edememelerinden dolayı ana-babasının anlayışsız davrandığını düşünen çocuğu, daha anlayışlı davranacaklarından emin olduğu kendi yaşıtlarıyla ilgilenmeye yönelttiği için yararlı olduğu bile söylenebilir.

Sonunda yetişkin konumunu kazandığı ve karşıcinsel bir eş bulduğu zaman, çocuktaki cinsel kökenli suçluluk duygusu yok olacaktır. Mutlu bir aile içinde büyümüş

olan çocuk, sevilmenin ne olduğunu bilir, ama yetişkinlikte, hiçbir zaman tam anlamıyla aşkı tadamaz. O kimse tam bir aşkı, tam bir birleşmeyi, ancak hem bedeninin hem de ruhunun sevildiğini duyumsadığı zaman bulur.

Ama ne yazık ki, cinsel kökenli suçluluk duygusu o denli güçlüdür ki, çocuk onu yenmeyi başaramaz ve yetişkinlik döneminde de bu duyguyu içinde taşır; böylece yetişkinler arasında kurulması gereken ilişkiyi kurma konusunda başarısız kalır. Bu başarısızlığın bir sonucu da, o kimsede her türlü cinsel sapma konusunda ortaya çıkan eğilimdir. Yukarıda da söylendiği gibi, bu sapmalar çoğu kez, çocuksu uygulama ve davranışlardan kurtulamama ve cinsel ilgilerin sağlıklı gelişemeyişi olarak görülür.

Yine yukarıda belirtildiği gibi, aile içi cinsel ilişki yasağından dolayı, cinsel kökenli suçluluk duygusunun ortaya çıkmasından kaçınılamaz. Bir başka deyişle, ana-baba ile olan duygusal bağ ne denli güçlü ve uzun süreli olursa, suçluluk duygusu da o denli yeğin olarak ortaya çıkar. Bu suçluluğun ortaya çıkması için ana-babanın, çocuğun eğilimlerini ketlemesi zorunluğu yoktur; çocuğun, ana-babasının koruyuculuğundan kurtulmak istememesi dolayısıyla da suçluluk duygusu belirebilir. Cinsel kökenli suçluluk duygusuyla bağımsız kişilik geliştirme konusundaki başarısızlık, paranın iki yüzü gibidir. Çünkü, suçluluk duygusunun sürekliliği, çocuğun aile içinde kendisine telkin edilen aile içi cinsel yasağın sürmesiyle orantılıdır; o çağda çocuk bu telkinlerin farkında bile değildir. Kimi zaman cinsel kökenli suçluluk duygusu başka türden suçluluk duygularının da ortaya çıkmasına yol açar; bunun sonucunda da, çocukluk döneminde başlayan anababaya bağımlılığı süreğenleşir. Cinsel kökenli suçluluk duygusuyla ana-baba bağımlılığı, her zaman yanyana görülür; birinin ötekinden önce ortaya çıkması sözkonusu değildir.

Bir kimse ana-babasına ne denli bağımlıysa, başkaları konusunda o denli ana-babası gibi düşünür ve dolayısıyla

bilinçdışı olarak, kendi cinsel eğilimleri konusunda başkalarının da, ana-babası gibi olumsuz düşündüğünü varsayar. Böylece de cinselliğini ancak fantezilerle dışa vurabilir ve dış dünyada, insanlarla o denli az ilişki kurabilir. Sapma içinde olsun olmasın herkes başkalarının cinsel yaşamlarını, kişiliklerinin öteki yönlerinden ayrı tutar ve başka insanları, biri cinsel nesneden başka bir şey olmayanlar; öteki, cinsellik belirtisi göstermeyenler olmak üzere iki kısma ayrıldığını düşünür. Bu, hem kadınlarda, hem erkeklerde görülen bir düşünce biçimidir; ama özellikle, kadınları "iyi" kadınlar, "kötü" kadınlar; analar ve orospular olmak üzere iki guruba ayırma eğilimi gösteren erkeklerde görüldüğünü önemle belirtmek gerekir. Bu eğilimin kökleri, annenin cinsel nesne olarak yasaklandığı aile içi cinsel ilişki yasağına değin izlenebilir; çocuk, bu yasak nedeniyle, annesini cinselliği olmayan bir kadın olarak düşünür. Bu düşüncenin ne denli doğru olduğu, birçok normal insanın bile, çocukluk ve ergenlik dönemlerinde, ana-babalarının cinsel ilişkide bulunduklarını akıllarına dahi getiremedikleri anımsanırsa, daha iyi anlaşılır.

Karşı cinsten anası ya da babasıyla kemikleşmiş ve süreklilik kazanmış duygusal bağları olan cinsel sorunlu kimseler, insanları iki kategoriye ayırma eğilimini belirgin biçimde gösterirler. Cinsel fanteziler, çoğu kez gerçek kişilerle ilgili olmayan figürlerle ilgilidir, bunlar yalnızca erotikleştirilmiş düşlemsel kimselerdir; cinsel güçlükler ve sapmalar içindeki kişilerin en önemli sorunları, bu güçlük ve sapmaların, onların karşı cinsten gerçek bir kişiye âşık olamamalarına yol açmasıdır; buna karşılık bu kişiler, iç dünyalarında yarattıkları ve gerçek dünyadaki hiçbir tanıdıklarıyla ilgisi olmayan bu düşlemsel kişiliklere duygusal olarak çok bağlıdırlar.

Âşık olmak, bir kimsenin yaşamdaki öteki edimleri gibi, kendisi dışındaki dünyada var olan bir kişiyle ilgili olarak yarattığı içdünya ile bağlantılı bir edimdir; böylece

o kimse, insanoğlunun şimdiye değin tanıdığı mutlulukların en güzelini tadar. Aşk, ancak insanın düşlemindeki sevgili tipiyle dış dünyada sevgili olarak seçtiği kimsenin özelliklerinin uyuşmasıyla ortaya çıkar. İnsanın, kendisini düşlemler kurmaya yönelten cinsel istekleriyle, gerçekten var olan bir kişiye duyduğu istek arasında, tam bir bağlantı vardır. Âşık olan kimselerin olağan olmayan düşlemleri ve davranış biçimi ortadan kalkar; çünkü o özlediği hazları kendisine sevgilisinin sağlayacağından emindir ve birtakım sapmaların verdiği hazza artık gereksinmesi yoktur. Ancak, cinsel kökenli suçluluk duygusunun aşırı oranda olması kişinin âşık olmasını engeller, çünkü kendisinin reddettiği olağan cinselliği, bir başka insanın kabul edebileceğine inanamaz.

Cinsel kökenli suçluluk duygusu, her zaman reddetme ve kabul etmemeyle atbaşı gider. Böylece süreğenleşen suçluluk duygusu, cinsel sapma ediminin de süreğenleşmesine yol açar. Birçok olayda, yalnızca sapma olgusunun kökenine inilip anlaşılabildiği zaman, cinsel sapman, içinde bulunduğu durumdan kurtulup "normalleşme"ye yönelir. Bu nedenle, cinsel kökenli suçluluk duygusunun araştırılması, sağaltıcı (tedavi edici) hekimin en önemli görevidir.

●

CİNSELKÖKENLİ AŞAĞILIK DUYGUSU

Cinsel kökenli suçluluk duygusu, çocuğun kendisini yetişkinlere özgü davranış biçimleriyle ifade etmesinin önündeki en önemli engellerden biridir. Cinsel kökenli aşağılık duygusunun da aynı önemde bir başka engel olduğu inancı, ruh hekimleri arasında çok yaygındır. Bir önceki bölümde, cinsel kökenli suçluluk duygusunun, bir dereceye dek kaçınılmaz olduğunu söylemiş; çocuğun olağanüstü etki altında kalabilen bir kişilik geliştirmesi ve dönüklüğe yönelmesine yol açan aile çevresinde yaşaması durumunda, suçluluk duygusunun abartılı biçimde ortaya çıkacağını ve onun, yetişkinlik çağında birçok cinsel sorunla karşılaşacağını belirtmiştik. Kişinin, tam anlamıyla eril ya da dişil olmadığına olan inancı ya da korkusu da bu arada zorunlu olarak ortaya çıkar.

Cinsel özgüvenin fiziksel güzelliğe bağlı olduğu inancı halk arasında çok yaygındır; Gibbon'un Hz. Muhammed'i incelerken yazdığı gibi, "güzellik, hemen hiç küçümsenmeyen bir armağandır; yalnız dış görünüşleri nedeniyle dışlanan kimseler tarafından hor görülür." İyi

bir dış görünüşün, insanın moral kazanmasına yardımcı olduğundan kimsenin kuşkusu yoktur. Ancak, fiziksel görünümle kişinin kendisinin arzulanabilir bir kimse olduğuna inancı arasında pek az ilişki bulunduğunu da belirtmek gerekir. Bir kadın çok güzel olabilir ama kendisinin sevilebilir bir kadın olmadığına inanmış da olabilir. Gerçekten, sağlık gibi güzelliğin de, özgüvensizlik açısından düşünüldüğünde, kesinlik taşımayan bir artanı (meziyet) olduğu düşünülebilir. Çünkü çok güzel kadın, salt dış güzelliğinin beğenildiğini düşünerek kişiliğinin beğenilmediği kanısına kapılabilir. Tıpkı zengin bir adamın, kendisini pohpohlayanların, kendi kişiliğine mi yoksa parasına mı saygı gösterdiklerinden emin olamayacağı gibi...

"Kişiliğin sevilmesi" ve "dış'güzelliğin sevilmesi" kavramlarına açıklık getirmek gerekir; çünkü, insan kişiliğinin temelinin bedeninden ayrı düşünülmesi, konuyu karmaşıklaştırmaktadır. Belki, kişinin bebekliğinde, fiziksel olarak sevilmekle kişilik olarak sevilmek arasında önemli bir ayrım yoktur. Ana çocuğunu okşar ve emzirir; çocuk bedenin ve kişiliğin farkında bile değildir. Bu bütünsel olarak kabul edilme duygusu, olasılıkla, çocuğun daha sonraki yaşamında duyacağı özgüvenin asıl kaynağıdır; çünkü, bir bütün olarak ana-babası tarafından "kabul edilmesi"nin nedeni yalnızca kendisinin var oluşudur ve bunun karşılığında kendisinden hiçbir şey beklenmemektedir. Erginlik döneminde âşık olan bir genç, sevgilisini sorgusuz sualsiz ve bütün yüreğiyle sever; ancak bebekliğinden âşık olduğu yaşa gelinceye değin geçirdiği uzun yıllar boyunca çocuk, bir daha hiçbir zaman karşılığında hiçbir şey vermeden sevilme deneyimini yaşamayacak ve bir bütün olarak kabul edilme hazzını duyamayacaktır; çünkü, bu yıllar boyunca, ana-babasının kendisine gösterdiği sevginin "her şeyini" içermediğinin farkına varacaktır. Bir önceki bölümde, aile içi cinsel yasaktan söz edilirken, ana-baba sevgisinin hiçbir zaman bir "bütün" olmadığı belirtilmişti; aile içi ilişkilerde, genel ola-

rak kucaklaşmaya izin vardır ama, ana-baba ile çocuk arasında, çıkış noktası doğrudan doğruya cinsel organlar olan cinsel zevk alış verişi, bu sevgi gösterisinin tümüyle dışındadır. Çocuk fiziksel hazzın kaynağının doğrudan doğruya cinsel organlar olduğunu keşfeder etmez kendi varlığının iki yönü bulunduğunun, belli belirsiz farkına da varır: ana-babası tarafından sevilen ve onlara bağlılık göstermesi koşuluyla onların sevgisinin asıl öğesi olduğunu duyumsadığı yön ile onların sevgisinin dışında bulunan, buna karşılık kendisi için yoğun bir zevk kaynağı olan yön. Bir önceki bölümde, aile içi cinsel ilişki yasağının ortaya çıkardığı sonuçlardan birinin de, çocuğun insanları cinsel yönü olanlar ve olmayanlar diye ikiye ayırması olduğu söylenmişti. Buna benzer ikinci bir etki de, çocuğun kendisini iki farklı yöne ayırmasına neden olmaktadır: kimi koşullar çerçevesinde cinsel olmayan varlığı ve başkalarıyla ilişkilerinin tamamlayıcı parçasını oluşturan, cinselliği içeren cinsel varlığı.

Çocuk, ailesiyle bağlarını koparıp cinsel bir eş bulacak olgunluğa ulaştığı zaman, bu ayrımı ortadan kaldırmasını da öğrenecek ve böylece, bir kez daha çocukluğundaki gibi bir "bütün" olarak sevildiğini duyumsayacaktır. Aynı zamanda, çocuğun bedeni ile asıl benliğinin aynı şey olmadığını duyumsadığı geçici bir dönem de vardır; bebeklikten sonraki dönemlerde bile ana-babası, çocuğun bu ilk yönünü sevmeyi sürdürecek, ama asıl önemli olan ikinci benliğini dışlayacaktır. Bu ayrım nedeniyle insanın bedeni söz konusu olmadan bir benliğinin var olabileceği düşüncesi ortaya çıkar. Bundan dolayı da kişi, arada fiziksel çekicilik olmaksızın sevilebilir olduğuna ya da sevilebilir bir kimse olmadığı halde fiziksel bakımdan çekici olduğuna inanabilir.

Bir kimsenin sevildiğine ya da sevilebilir olduğuna olan inancı, fiziksel çekiciliğine olan güveninden daha önemlidir. Fiziksel çekicilik, kişinin birtakım cinsel başarılar elde etmesini sağlayabilmesinde etkili olmasına kar-

şın, altan alta kişinin kendisinin değerli bir kişiliği olduğu inancıyla desteklenmeksizin, kadının ya da erkeğin başkalarıyla sürekli nitelikte ilişkiler kurmasına yeterli değildir. Özgüveni olmayan ama cinsel çekicilikleri hayli yüksek olan kimseler cinsel amaçlarına ulaşır ulaşmaz, sevgilileriyle ilgilerini keserler; çünkü, sevgililerinin kendilerinin sevilmeye değmez biri olduklarını anlayarak terk edeceklerinden korkarlar. Cinsel konularda böyle gel-geç gönüllülüğün cinsel sapma olduğu genellikle düşünülmez; ama yine de cinsel olgunluğa ulaşma konusunda bu davranışın bir başarısızlık olduğu açıktır. Öte yandan, güzellikten nasibini alamamış ama kendilerinin herkes tarafından "kabul edilebilir" kimseler olduklarına özgüveni olan kişiler, kendi çekicilikleri konusunda ne denli kuşkulu olurlarsa olsunlar, yakın ve köklü dostluklar, ilişkiler kurabilirler.

Cinsel sapma içinde olan kimselerde cinsel kökenli aşağılık duygusunun da bulunduğundan yukarda söz edilmişti. Zaten, yukardan beri söylediklerimizden bu duygunun iki kökeni bulunduğu anlaşılmaktadır. İlki ve aslında en önemli olanının, anne ile çocuk arasındaki ilişkinin başarısız oluşundan kaynaklandığına inanılan sevilmezlik duygusunun genelleşmesidir. İkincisi ise kadının ve erkeğin, toplumun verdiği rolle kendilerini özdeşleştirme konusunda yetersiz kalmalarıdır.

Bir erkeğin ya da kadının tümüyle özgüvenli olmasının yalnızca pek az kişiye nasip olan bir akıl durumu olduğu kuşkuludur aslında. Batı uygarlığında birçok kimsenin kendi cinsel rolleri konusunda durumlarından emin olması için telkinlere gereksemesi olduğu kesindir. *Hidden Persuaders* (Gizli Kanıda Olanlar) adlı yapıtında, Vance Packard şöyle demektedir:

Hastalarını güdülendirme yoluyla sağaltmayı yeğleyen ruhçözümcüler, yüzyılın ortalarına doğru Amerika'da, hem kadınların hem de erkeklerin büyük bir çoğunluğunun, cinsel rollerinden emin olabilmeleri için

güdülenmeye ve telkinlere gerekseme duyduğunu anlamaya başladılar. Milyonlarca kadın, kendilerinin hâlâ gerçekten kadın; milyonlarca erkek de, kendilerinin hâlâ tartışmasız erkek olduklarının kanıtlanması özlemi içindeydiler.

Reklamcıların ve yeniyetmelerin gözünde dünya, kendilerinin cinsel bakımdan üstün olduklarına inanan kadınlar ve erkeklerle doludur. Bu kadın ve erkekler, cafcaflı, rengârenk dergilerin sayfaları arasından, buyurgan ve özendirici tavırlarıyla bakıp durmaktadırlar. Bu korkunç Ütopya'da, vücutlarında bir gram fazla yağ bulunmayan, bronz renkli, atletik erkekler, erkekliklerinden zerrece kuşkuları olmaksızın, yaşam yolunda emin adımlarla yürürler. Güzel giyimli kadınlar, kayıtsız zerafetleriyle, kadınsı hoşluk ve çekiciliklerini sergilerler. Bu tür kadınlar ve erkekler, her zaman kendilerinden emin, asla duraksamaya (tereddüde) düşmeyen kişiliklerdir. Bilmiş, dengeli, dingin bir kişilik göstererek, hem yaşamın güçlüklerini sakince göğüslerler, hem de karşı cinsin gözünde her zaman arzulanır kişilerdir.

Yaşamdaki gerçek kadın ve erkekler ise bu nitelikte değildir. Daha da açık söylersek, cinsel bakımdan sürekli başarılı olan kimselerin, Don Juan diye nitelenen kişilerin, aslında çocuk yaratılışlı olduğu söylenebilir. Herkese âşık olanlar, aslında aşkta yetersiz olanlardır. Dış görünüşleriyle bizi büyüleyen kimselerin iç dünyalarının belirsizliklerle dolu olduğunu çok geçmeden anlamışızdır.

Cinsel sapma içinde olan kişilerin, toplumda yetişkinlerin üstlendiği rolü oynamakta başarısız olduğu, özellikle vurgulanmalıdır. İçinde yaşadığımız çağda, kadınların ve erkeklerin kimliklerinin belirlenmesi daha da güçleşmiştir ve onlar, dış görünüşlerinin gerektirdiği kişiliği taşıyıp taşımadıklarından pek de emin değillerdir. Bunun nedeni, biraz da reklamlar, televizyon ve filmlerdir. 20. yüzyıldan önceki dönemlerde, insanlara özdeşleşebilecekleri bu kadar çok idol hiçbir zaman sunulmuş değildir

ve insanlar bu konudaki yetersizliklerini hiçbir zaman bu kadar yoğun duyumsamamışlardır. Bu cinsel yetersizlik duygusu hem erkeklerde, hem de kadınlarda görülür. Ama erkeklerdeki etkisi çok daha belirgindir. Kadınların da birden çok nedenle cinsel sapmaya yönelebilmelerine karşın, çeşitli tipteki cinsel sapma davranışlarının büyük bir çoğunluğu yalnızca erkeklerde ortaya çıkan türdendir. Bunlar, erkeğin, erkekliğine olan inancını kazanmak ve başkalarına kanıtlamak gereksemesiyle doğrudan bağlantılıdır. Erkeklerin kendi cinsel rollerinden emin olma gereksemelerinin üç temel etkeni vardır. Birincisi, cinsel eylem sırasında kadının rolünün göreceli olarak edilgin olmasına karşın, erkeğin cinsel organının dikleşmeye ve zevkin uzaması için bu dikliği sürdürmeye gereksemesi vardır. İkincisi, çocukluktan yetişkinliğe doğru gelişme sürecinde erkeğin, annesinin ilgisinden özgürlüğe geçmek için fazladan bir adım atması gerekir; oysa kız, annesiyle olan özdeşliğini sürdürmektedir. Üçüncüsü, Margaret Mead'in de belirttiği gibi, kadının çocuk doğurması olağanüstü bir olaydır ve kadının kadınsılık rolünde başarılı olduğu duygusunun sürekli olmasını sağlayan ve kolaylaştıran bir etmendir. Birçok toplumda, erkeğin kadını elde etmesini kolaylaştıracak düzenlemeler yapılmış, daha sonraları erkek için birer ayrıcalık haline gelecek olan bu davranış ve anlayış biçimlerinin önemi, sürekli olarak vurgulanmıştır. Margaret Mead, bu konuda şöyle demektedir:

Her uygarlıkta yeniden ortaya çıkan sorun, erkeğin rolünün doyurucu bir biçimde açıklanması sorunudur; bu rol bahçeyle uğraşmak, evcil hayvan yetiştirmek, ölüm oyunları oynamak, düşmanlara ölüm yağdırmak, köprüler yapmak ya da banka hesaplarını yönetmek midir? Öyle ki, erkek yaşamı boyunca yadsınamaz bir başarı duygusuna ulaşır.

Huxley'in *Brave New World* (Cesur Yeni Dünya) romanı yayımlanana değin, kadınların çocuk doğurma teke-

lini ellerinde tutacaklarını, erkeklerinse ne yaparlarsa yapsınlar, bu çok özel yaratıcı etkenliğe özenmelerine karşın başarılı olamayacaklarını düşünebilirdik. Böylece kadınların, daha önce erkeklerin tekelinde bulunan her türlü etkinliğe katılmalarına izin çıktığı bir toplumda oldukça avantajlı durumda oldukları ortaya çıkmıyor mu? Üstelik, onlar anne rolünü de bırakmış değiller... Ama işin aslı öyle görünmüyor. Hele kendi kadınlıklarından rahatsız olan kadınların sayısı göz önünde bulundurulduğu zaman... Kadınların, kurtuluş eylemleri sonucunda erkeklerle aynı işleri yapmaya başlamaları, toplumu iki cins arasındaki farkları en aza indirgemeye götürmüştür. Bu da, her iki cins için kendi rollerine olan özgüvenlerinin azalmasına yol açmıştır. Artık bundan sonra saat geri alınamaz ve ancak pek az kimse, kadınları, toplumdan zorlu savaşımlar sonucu aldıkları meslek edinme ve öğrenim görme olanaklarından yoksun bırakmayı düşünebilir. Bununla birlikte kadının toplumda değişen konumu, Batı uygarlığını, şimdiye dek çözülememiş bir sorunla karşı karşıya bırakmıştır; çünkü, her iki cinsin daha iyi duygusal ilişki kurmaları, onların kadın ve erkek olarak cinsel özdeşleşme duygusunu kışkırtacak kesin biçimde farklılaşmış rolleri oynamalarına bağlıdır. Bu büyük sorunlar, tarihçilere ve toplumbilimcilere bırakılmalıdır. Bizim üzerinde düşünmek zorunda olduğumuz şey, kız ve erkek çocuğun kendi cinsel kimliğini nasıl geliştirdiği ve bu sürecin, cinsel sapma durumuna nasıl yöneldiğidir. Bütün gelişim süreci, kişinin kendi kimliğini keşfetme girişimi olarak görülebilir; bu girişim, çocuğun toplumdan soyutlanma durumunda başarılı sonuç vermeyeceği için, kişinin gelişmesinin başkalarıyla olan ilişkilerine en geniş anlamıyla bağlı olduğu söylenebilir. Bu süreç boyunca insan, edilgin, yalnızca "alıcı" olan ve başkasıyla asıl ilişkisini ağız yoluyla kuran bir çocukluktan; etkin, "aldığı" gibi "veren" ve başkalarıyla en önemli ilişkisini cinsel organlar yoluyla kuran yetişkinliğe geçer. Sürecin bu değiş-

me dönemi, çeşitli ruh hastalıkları hekimlerince çeşitli biçimlerde tanımlanmıştır; ne var ki, bu hekimlerin kullandıkları kavramlar arasında da, terimler arasında da bir birlik yoktur; ama, bu sürecin başlangıcı ile sonucu konusunda önemli bir düşünce ayrılığı yoktur. Olgunluğa ulaşıldığında, kişinin cinsel yönden başkalarından aşağı olduğu duygusu ortadan kalkmalıdır. Ülküsel olarak, son aşama, duygu iletişiminin yalnızca cinsel organlar kanalıyla sağlanabilmesi değil, aynı zamanda her iki cinsin de kendilerini sevilebilir kimseler olarak görmeleri ve buna olan inançlarıyla bütünlenebilir. Bu döneminde yetişkin, başka yetişkinlerle olan ilişkilerinde, eşit oranda hem alıcı hem de verici olabilmelidir.

Çocuğun cinselliği ne zaman keşfettiğini söylemek zordur. Kimi uzmanlar, cinsel farklılıklar konusunda, çocukta doğuştan gelen bir farkındalık duygusu olduğunu ileri sürmektedirler; onlara göre bu önbilgi, belli belirsiz, cinsel organlardaki farklılığı da içerir. Bununla birlikte, çocuğun anne ya da babasının, kendi cinsinden; ötekinin ise başka bir cinsten olduğunu keşfetmesi çok küçük yaşta olduğu için, böyle bir önbilgiden söz edildiği de söylenebilir; bu keşif o denli küçük yaşta olur ki, kişi bunu anımsayamaz bile. Ancak, kız ya da erkek olduğunun anatomik olarak farkına varmakla, bir yetişkinin kendisini eril ya da dişil rolle özdeşleştirmesi çok farklı şeydir. Her çocuk yaşama, annesinin bir parçası olarak başlar ve tümüyle onunla özdeşleşir. Gerçekten de, bebek, annesinden ayrı bir varlık olduğunu çok yavaş bir süreç içinde duyumsar. Önceleri kendi vücudunun varlığının ve sınırlarının bile ayırdında değildir. Kendi bedeninin sınırlarının nerede başlayıp nerede bittiğinin, vücudunun çeşitli parçalarının göreceli büyüklüklerinin farkına varması, onun doğuştan getirdiği bir yeteneği değildir. Çocuğun bedenini keşfetmesi, biraz da yeni araba almış bir sürücünün bu arabayı keşfetmesine benzer. Kimlik duygusu, "ben" olmanın bilincine varma, bedenin derinliklerine

kök salan bir olgudur; belki de, bedenin sınırlarının yittiği ruhsal hastalıklar sırasında, bu olgu ortadan kalkmaktadır. Bu anneyle özdeş olma durumu, yerini çocuğun geçici bireyselliğinin koruyucusu olarak gerekseme duyduğu bir farklılaşma duygusuna bırakmaktadır. Böylece çocuk, bağımsız bir varlık olarak yaşam serüvenine doğru ilk adımlarını atmaktadır ama karşılaştığı bu yeni dünya ona korkutucu geldiği anda, hemen annenin koruyucu kanatları altına sığınmak üzere yeniden önceki özdeşliğe geri dönmektedir.

Çocuğun kendisinden "ben" diye söz etmeye başladığı zaman, genellikle, kendi cinsinin bilincine vardığı dönemdir ve bu dönemle birlikte, ikinci özdeşleşme dönemi başlamış demektir. Bu da, çocuğun o sıralarda kendisine en yakın modeller olarak ana-babasını, erkek ve kız kardeşlerini, öğretmenlerini ve kendisini duygusal bakımdan etkileyen çevresindeki başka kimseleri aldığı anlamına gelmektedir. Büyümesini öğrendiği sırada, çevresindeki bu modellerin özyapılarını ve özelliklerini benimsemekte; eril ya da dişil özyapı kazanmasını öğrenirken de, doğal olarak kendisini duygusal bakımdan en çok etkileyen ve kendisiyle cinsdeş olan annesini (ya da çocuk erkekse babasını) örnek almaktadır. Aynı cinsten anne ya da babayla özdeşleşme sağlıklı bir gelişim için esastır; bu özdeşleşme, duygusal etkilenmeyle ve bu etkilenmenin sürekli oluşuyla kolaylaşmaktadır. Böylece, babasız olan ya da babası tarafından hiç ilgi görmeyen erkek çocuk erilliğinden, babası kendisine ilgi gösteren bir erkek çocuktan daha az emin bir kişilik kazanmaktadır. Ama, bu ikinci tipteki çocuk örneği bile, konumuz açısından yeterli bir örnek değildir.

Pek çok cinsel sapma olayında, yetersiz birer cinsel örnek oluşturan aynı cinsten anne ya da babanın, çocuğun bu konuda başarısız olmasına yol açtığı görülebilir. Örneğin, kendi dişil rolünü hiçbir zaman kabullenememiş bir anne, kızlarının kendi cinselliklerine olan özgüvenlerini

geliştirememelerine yol açabilir. Olağandan daha az saldırgan bir kimse olan bir baba, bir erkeğin kavga etmesinin doğal ve haklı olduğu durumlarda oğluna bu konuda bilinç vermekte başarısız olacağından, onun kendi erilliğini geliştirmesini engeller ya da en azından onun kendisi için de olsa açık sözlü ve dürüst bir kişilik geliştirememesine yol açar. Ama, çok saldırgan ve şiddet yanlısı davranışlar içindeki bir baba da oğlunun gözünü korkutarak onun kendisini benzemesini; kızının ise, başka erkeklerle içten ilişkiler kurmasını kesinlikle engelleyebilir. Ana-babaların, çocuklarının başarılı birer kişilik geliştirmelerini engelleyen sayısız davranış biçimleri vardır; bunların bir bölümünden, ilerdeki sayfalarda söz edilecektir. Erkek ya da kız çocuğun, aile dışından kimselerle özdeşlik kurarak nasıl erkek ya da kadın gibi davranacaklarını öğrenmelerinin olanaklı olmasına karşın, en etkin ve derin izlenimleri, ana-babanın sağladığı da bir gerçektir. Çocuğun, cinsel bir varlık olarak kendi kimliğini geliştirebilmesi için, beğendiği ve kendi özyapısına yakın bulduğu kimselere gereksemesi vardır. Cinsel kökenli aşağılık duygusu öylesine önemli bir duygudur ki, cinsel sapmaların, genellikle, özdeşleşme konusunda küçük yaşlarda başarısız olan kişilerde ortaya çıkmasının asıl nedeni budur.

Cinsel kökenli aşağılık duygusunun büyük oranda ortaya çıkışı, onu cinsel rekabetten, hattâ çekicilikten uzaklaştırır. Bu olgunun da iki sonucu vardır. İlki, kişinin, sevilmenin dışında, başka yollarla özsaygı arayışına girmesidir; bu nedenle cinsel sapma içindeki pek çok kimse gözü yükseklerde, hırslı bir insan haline gelir ve çevresindeki insanların sevgisini kazanamasa bile, onları kendilerini beğenmeye ve saygı duymaya zorlamak için başarı ve güç elde ederek, içlerindeki cinsel kökenli aşağılık duygusunu ödünlemeye çalışırlar.

İkinci sonuç, fantezilerin ve düşlemlerin öneminin artmasıdır. Bir erkek, bir kadın tarafından sevilebilecek yeterlikte olduğuna inanamıyorsa, kendi içine kapanacak

ve özlemlerini imgelemiyle doyurmaya çalışacaktır. Bir önceki bölümde, cinsel kökenli suçluluk duygusunun, kişiyi gerçek ilişkiler yerine cinsel fantezilerle doyum sağlamaya sürüklediğini belirtmiştik. Aşağılık duygusu da aynı rolü oynamaktadır. Karşı cinsel ilişkinin mutluluğunu tadamayan kimsenin cinsel fantezilerinin iki önemli kaynağı bulunmaktadır. İlk kaynak, kişinin çocukluğunda yaşadığı, büyüdüğünde yerlerine daha zevk verici olanları koyamadığı için hâlâ önemlerini korumakta olan gerçek cinsel deneyimlerdir.

Öteki ise, dilek-doyurucu (wish-fulfilling) düşlemler kurarak, kişinin şimdiki cinsel yoksunluklarını ödünlemeye yönelik düşlem gücünü devinime getirmeye olan doğal eğilimidir. İlerde de göreceğimiz gibi, cinsel sapmalarla ilgili fanteziler, genellikle geçmişteki deneyimlerle gelecekteki umutların bir bireşimidir. Kişi, kendisi dışındaki insanlarla ne denli az iletişim kuruyorsa, o denli gerçekleşmesi tümüyle olanaksız erotik durumları düşlemlemeye yönelir. Bu erotik düşlemler, onun yaşamının ayrı bir parçasıdır ve kafasında canlandırdığı insanların cinsel yönleri dışında, başka bir kişilikleri yoktur. Cinsel sapmalar konusundaki bir inceleme, büyük oranda aşktan soyutlanmış bir cinselliğin araştırılmasıdır.

●

SADO- MAZOŞİZM

Sadizm terimi, eziyet ederek acı verip cinsel zevk duyma biçiminde görülen cinsel sapmayı betimlemek için kullanılır; mazoşizm ise, eziyet edilip acı duyarak cinsel zevk almayı anlatır. Bu iki terim, çoğu kez tek bir terim olarak birleştirilir; çünkü, uzun bir zamandan beri, eziyet etmekten zevk duyan bir kimsenin, aynı zamanda eziyet görüp acı çekmekten de zevk aldığı bilinmektedir. Erkek de kadın da, cinsel zevk ve davranışlar konusunda, başat olarak sadist ya da mazoşist olabilir; ama genellikle bu iki sapma aynı kişide bireşik olarak bulunur; tıpkı bu terimlerin türedikleri kişilerde olduğu gibi: Marquis de Sade ve Chevalier Leopold von Sacher-Masoch. Marquis de Sade acı vermekten, başkalarını kendi egemenliği altında tutmaktan zevk aldığı halde, Sacher-Masoch acı duymaktan, kendisine eziyet edilmesinden ve başkasının hükmü altına girmekten hoşlanırdı. Bununla birlikte, Sacher-Masoch'un zalimleşebilmesi gibi, kimi zaman de Sade da acı duymaktan cinsel bir zevk çıkarmaktaydı.

Her ikisi de verimli birer yazardı; yine her ikisi, adla-

nıyla ünlendirdikleri sadizm ve mazoşizm dışındaki cinsel sapmaların özelliklerini de göstermişlerdir. Sacher-Masoch'un kürk konusunda fetişist özelliği de vardı. De Sade için ise oğlancılık, büyüleyici bir cinsel eylemdi. Anlaşılacağı gibi çoğu kez aynı kişide, birden fazla cinsel sapma görülmesi de söz konusudur.

Bu kitabın birinci bölümünde, az çok şiddete dayanan ve içine cinsel çeşni karıştırılmış eğlencelerin sado-mazoşistik renkler de içerdiğini, bunların çok yaygın olduğunu söylemiştik. Kinsey'in bulgularından pornografik edebiyatın, başka herhangi bir cinsel edim tipinden çok, özellikle sado-mazoşistik temaları kullandığı anlaşılmaktadır. Herkesin iç dünyasında sado-mazoşistik eğilimler bulunabilir ve öteki sapmalarda da olduğu gibi, normal olanla normal olmayan arasında kesin ve net bir sınır olduğu söylenemez.

Bilinen anlamıyla şiddete yönelik suç işleyen sadist tipinin, sado-mazoşist sapma içinde bulunanların küçük bir azınlığını oluşturduğunu vurgulamak gerekir. Bir kızı kırbaçladıktan sonra öldüren Neville Heath olayında olduğu gibi, ölüme değin varan bir şiddet varsa, o zaman bir ruh hastalığından (psikopatoloji) söz etmemiz gerekmektedir; ama şükürler olsun ki, sadizmden kaynaklanan öldürü olayları olağanüstü azdır. Bununla birlikte, sanıldığından çok daha fazla sayıda kişi, birini döverek acı verme düşüncesinden cinsel zevk duymaktadır.

Yapıtlarında bu cinsel sapmaları sergileyen yalnızca de Sade ve Sacher-Masoch değildir: Şair Swinburne, bir üniversite öğrencisinin nasıl "mazoşizmin zevk verici yollarından geçerek sadizmin haz dolu katına yükseldiğini" anlatan *Sadopaideia* adlı bir yapıt yayımlamıştır; aynı şairin *Dolores* adlı şiiri, sado-mazoşizme yazılmış ateşli bir ilahidir ve şairin en çok bilinen dizelerini de içerir:

Canımı yakabilir misiniz, tatlı dudaklar, canınızı yaksam da?

Erkekler dokunur onlara ve değişiverirler bir anda
Zambaklar ve erdemin kendinden geçmişliği için
Güller ve erdemsizliğin esrikliğine ulaşmak için;
Ayağını bastığın yerde bunlar vardır,
Bu taç, bu öpüş ve okşayışlar seni ve zincir,
Ah, güzelim, dölsüz Dolores,
Acılarımızın Meryem Ana'sı.

Sado-mazoşistik kişilerin iki önemli özelliği, onların bu konuya ilgi ve merak duymaları konusunda bir savunma içinde olmaları ve bu ilgilerinin daha hoş görüyle karşılanacağı çağların da geleceğini ileri sürmeleridir. De Sade politik yazılarında, bir kimsenin eğilimli olduğu herhangi bir cinsel sapma uygulamasının serbest olacağı rejimin savunmasını yapmıştır; Swinbume da, gözlerini geçmişe çevirmiş, kendi eğilimlerinin Hıristiyanlık öncesi çağda hoşgörüldüğünü düşlemlemiştir:

O eski ve güzel günlerde hiçbir korkun yoktu,
Kolların bacakların birer ezgiydi henüz,
Tutkunun müziğine götürüyordu seni
Kösnül ve kıvrak bir pişmanlıkla birlikte.
Bizi rahatsız eden, ey Tanrılar, terketmek sizi,
Reddeden ve sınırlayan inançlar için, değil mi?
Yere inin göklerden, erdemden kurtarın bizi,
Ey, acılarımızın Meryem Ana'sı.

Sado-mazoşizmin etkisi, sapma içinde olduklarını kabul etmeyen ya da hatta böyle bir eğilimleri olduğunun farkında bile olmayan başka birçok yazarın yapıtında da görülmektedir. Örneğin, Conan Doyle'un kısa öykülerini ya da W.S. Gilbert'in librettolarını okurken, onlar için acıdan zevk almanın nasıl büyüleyici bir şey olduğunu fark etmemek olanaksızdır. Dahası, şair Tennyson'ın de Sade'a özel ilgisinin olduğu bilinmektedir.

Tahmin edileceği gibi, sado-mazoşistik itkileri nedeniyle ruh bilimcilere başvuran kimseler, bu itkileri dolayısıyla, huzursuz ve rahatsız durumdadırlar. Bununla birlikte, bu eğilimlerini bastırmaya ya da yönlerini değiştir-

meye çalışmayan kişiler de vardır; karısı, kocası ya da sevgilisiyle bu tür özlemlerini doyuramamaları halinde kimi kişiler, kamçı, kıskaç ve benzeri işkence aletleri olan orospulardan, bu özlemlerinin doyumunu satın alırlar. Birkaç olaydaki çürükler dışında, ciddi biçimde dövme ya da yaralama olayı pek azdır. Bu kitabın yazarı, âşığını kışkırttığı sırada onun tarafından ciddi biçimde yaralandığı için dehşete düşen bir tek kadın olayına tanık olmuştur. Proust'un romanında betimlediği M. de Charlus'un bir Paris genelevindeki zincir ve kırbaçla dövülme sahnesi, zaman zaman gerçekten olabilen bir aşırılığı göstermektedir; ancak, sado-mazoşistik eğilimli dövme olaylarının büyük bir çoğunluğu, o denli aşırıya gitmez. Bununla birlikte, fantezinin sınırı yoktur; de Sade'ın yapıtında, usandırıcı biçimde işkencelerden ve öldürülerden söz eden bölümlere bol bol rastlanmaktadır. De Sade, yaşamının büyük bir bölümünü hapishanelerde geçirmiştir; ama fiziksel tutukluluk, onun düşlem gücünü sınırlayıcı bir etki yapamamıştır. De Sade düşlemlerinde hiçbir zaman gerçeğin sınırları içinde kalmamıştır.

Uygar bir insan için hiçbir şey, aşkla sevgilinin canını yakma özlemi ya da onu yaralama isteğinin uygunsuzluğu denli çelişkili değildir; ama, ruhbilimsel düzeyde bütün insan tutkuları birbiriyle yakında ilgilidir ve aşkla acı arasındaki uyumsuzluk, liberal bir hümanistin düşünebileceğinden çok daha azdır. Cinsel heyecanın doruğundayken insanın duyduğu zevkin verdiği acıyla ortaya çıkan davranış biçimiyle, bir şiddetten ya da saldırıdan kaynaklanan acıyla ortaya çıkan davranış biçimi arasında hemen hemen hiç fark yoktur. Kinsey'in söylediği gibi: *Orgazmı iki misli şiddetle yaşayan bir insanın cinsel ilişki sırasında gösterdiği tepkilerin en aşırı tipinde, vücudu sürekli olarak ve şiddetle kasılır, sırtı kavislenir, kalçaları titrer, başı bükülür, kollarını ve bacaklarını iki yana açar, gereğinden çok konuşur, inler, sızlanır, ve çığlık atar; tıpkı, işkence altında kıvranan kimseler gibi...*

Freud'un, yetişkin bir kadınla bir erkeğin sevişmesine tanık olan bir çocuğun, erkeğin kadına saldırdığı ve onu dövdüğü kanısına kapıldığını keşfetmesi hiç de şaşırtıcı değildir. O yaşına değin başka çocuklarla ve büyüklerle olan ilişkilerinde, çatışmalarında acı verici deneyimler edinmiş olan çocuğun, böyle tutkulu bir sevişme sahnesinden, böyle bir sonucu çıkarması çok olağandır. Çünkü cinsel ilişki de, acı vermeyi amaçlamaksızın, vücutların zorlu bir mücadelesinden başka bir şey değildir. İnsanlar, alışılmış şeyleri çoğu kez alışılmadık terimlerle, mecazlarla ifade ederler; buna koşut olarak, dövmenin, birbirini bağlayarak acı vermenin ve başka sado-mazohşistik uygulamaların cinsel zevk verdiğini keşfeden kimi çocuklar da, kuşkusuz bilmedikleri bir deneyimi, bildikleri bir deneyimin yerine koymakta; büyüklerin sevişme sırasında kendi kavgalarındaki deneyimlerle hiçbir ilgisi olmayan davranışlarının yerine kendi deneyimlerini koyarak, sevişmeyi kavga diye algılamaktadırlar. Cinsel kökenli aşağılık duygusundan ve suçluluk duygusundan dolayı yetişkinlere uygun bir aşk ilişkisi kuramayan kimselerde, sevişmenin bu çocuksu yorumu süregelmekte demektir. Öyle ki, sado-mazoşistik uygulama ya da fanteziler, cinsel ilişkide bulunan kimselerde bile, duygusal bir boşalma sağlamaktadır.

Sado-mazoşistik uygulamalardan büyüleyici ve olağanüstü bir zevk alan kimi insanların, düşlemlerinde yarattıkları o "çıldırtıcı" cinsel zevki duyabilmek için uğraştıktıkları, ama sevişmeye acı verici bir uyaran eşlik etmedikçe bu zevki bulamadıkları söylenebilir. Böyle insanların aşk tutkusu anlayışlarında ruhbilimsel bir sınırlama vardır, onlar için sevişmenin inceliği ve yumuşaklığı, aradıkları "vahşi" zevk için hiç de yeterli değildir. Buna karşın sado-mazoşistik kimseler cinsel eşlerinin canını acıttıkları ya da yaraladıkları ya da onlar tarafından canları acıtıldığı ve yaralandıkları için aşırı kaygı duymazlar. Belki de duydukları kaygı, normal ilişkide eşlerin birbir-

lerini zorlarken duydukları kaygıdan daha da azdır. Sado-mazoşistik fanteziler ve uygulamalar, kişideki tutku eksikliğinin birer ödünlemesidir. Bu fantezi ve uygulamalar, o kimse için, en yoğun zevklere ulaşabilmek için uygulanması gereken yöntemler haline gelmiştir. Sado-mazoşizm, yalnızca aşırı hale geldiği ve cinsel zevk alma amacını gütmediği zaman, cinsel sapma sayılabilir. Çok sayıda normal çift, birbirlerini cinsel bakımdan uyandırmak ve kışkırtmak için şiddetli olmayan çeşitli sado-mazoşistik uygulamaları sevişmelerinin birer parçası haline getirmişlerdir. Onlar, bu uygulamalara, asıl cinsel eyleme birer değerli giriş olarak başvurmaktadırlar. Öpecekmiş gibi yapıp sonra nazlanmayan ya da okşarken cinsel eşinin canını yakmaktan kendisini alamayan âşık var mıdır acaba? De Sade'ın betimlediği kamçılama sahneleriyle ya da Sacher-Masoch'un küçük düşme ve hor görülme duygusuyla ilgisi olmayan bütün bu aşk oyunları ile en şiddetli sado-mazoşistik uygulamalar aynı temelden kaynaklanmaktadır.

Sado-mazoşizm, acı vermekten ve başkası tarafından kendisine acı verilmesinden zevk almak anlamına geldiği halde, genellikle bu kavramın içeriği çok daha geniştir. Fiziksel acının söz konusu olmadığı birçok ilişkide de, sado-mazoşistik temel bulunmaktadır. Sado-mazohistik sıfatı, insanlar arasındaki, ister sözsel isterse fiziksel olsun, özünde saldırganlık taşıyan her türlü ilişki için kullanılabilir. Birinin sürekli başat ve buyurucu, ötekinin hor görülen ve boyun eğen durumunda olduğu ikili insan ilişkilerinin tümünde sado-mazoşistik ilişkiden söz edilebilir. Böyle ilişkilerde, acının asıl rolü oynadığı kanısı yaygın olmasına karşın, asıl etmen bu değildir. Bu geniş anlamıyla sado-mazoşizm, bizim ülküselleştirilmiş olgunluk anlayışımızı boşa çıkaran, hemen her türlü insansal ilişkiyi anlatmak için kullanılabilir. Ülküselleştirilmiş olgunluk anlayışı derken, aşkta eşit "alış-veriş"i kastediyoruz. Birçok cinsel sapmanın en önemli ve temel özelliklerin-

den biri de, bunların ilk bakışta sadistik ya da mazoşistik yanlarının fark edilmeyişidir. Örneğin fetişizmin birçok türü, sado-mazoşistik eğilimleri de içerir; teşhircinin karşısındakileri şaşkınlıktan dehşete düşürme arzusunun, kendisini teşhir ettiği kimselere yönelik sadistik bir davranış olduğu söylenebilir. Bu arzunun nedeni acı vermekten ya da acı duymaktan çok, başkalarına her şeyi yapabileceğini göstermek ve onları kendi eylemine alet etmektir. De Sade, özyaşam öyküsünden izler taşıyan bir romanında, bu bağlam içinde şunları söylemektedir:

Anne tarafından krallığın görkemi, baba tarafından Languedoc'taki en seçkin bir ailenin çocuğu olarak -lüksün ve bolluğun yüreği olan Paris'te doğmuşum- çok küçük yaşlardan beri doğanın ve talihin, annemin ve babamın olanaklarını bana armağan ettiği kanısına varmıştım. Çevremdeki insanlar, bunun böyle olduğunu bana açıkça söyleyecek denli düşüncesizdiler ve bu budalaca haddini bilmezlik, beni kibirli, hükmedici, kötü huylu bir çocuk yapmıştı. Önümde her kapının açılması, bütün dünyanın nazlarıma ve isteklerime boyun eğmesi gerektiğini düşünüyordum; bir şeyi istememin ona sahip olmam için yeterli olduğu kanısındaydım.

Günümüzde yaşayan bir mazoşistin, yukarıdaki anlayışın tam tersini betimleyen fantezilerinden bir bölümü (kendisinin izniyle) aşağıya alıyorum:

Bir gurup erkek ve kadının köle olduklarını düşünmekten hoşlanıyorum. Köle pazarları. Çırılçıplak soyulup, hayvanlar gibi inceleniyorlar. Bir adam onları kendi cinsel isteklerini yerine getirmeleri için satın alıyor. O öyle bir sahip ki, Tanrı'dan bile üstün; çünkü, Tanrı'dan fazla olarak, onun bir de bedeni var. Bir köle, sahip için en önemli şeyin tam bir köle gibi kendisini teslim etmek olduğunun farkına varıyor. O köle olarak durumundan memnundur ve köleleri çok sevmektedir. Fantezilerinde iki önemli an vardır: 1. Köle olma anı. Şimdi özgürsün, bir an sonra kölesin. Bu, köle pazarlarında sürekli yine-

lenen bir zevk anıdır. Bunun, şiirsel bir güzelliği olduğunu da eklemeliyim. 2. Kölelerin, sahipleri tarafından satın alındığı ve onları "sahiplendiği" an. Onların daha önceki yaşamları bomboş, anlamsız, değersiz ve saçmaydı. Şimdi ise, bunun tam tersi.

Bir kölenin geçmişi yoktur, adı da yoktur. Bir sahip, her türlü eleştiriden bağışıktır; ne yaparsa, ne buyurursa bunun bir önemi, bir anlamı vardır. O, kötü ya da yanlış bir şey yapmaz, bir köleyi incitmez, alçaltmaz. O, köleye ilgi göstererek onurlandırır. Kölenin tek korkusu, sahibin kendisiyle dostluk ilişkisi kurmasıdır. Bu doğaya aykırıdır ve onun dünyasını tuzla buz eder.

Buyurganlığa karşı boyun eğme; özgürlüğe karşı kölelik; mutlak güce karşı mutlak umarsızlık... bunlar, sadomazoşizmin temelini oluşturan zıtlıklardır. Bütün bu zıtlıkların karşısında, acı duyma korkusu tümüyle ikinci plandadır. Yetişkin bir insanın böyle düşünerek nasıl bir köle haline geldiğini anlamak için, çocuktaki saldırganlık dürtüsünün gelişimini incelemek gerekir.

İnsandaki saldırganlık dürtüsü konusunda, ruhbilimciler arasında önemli düşün ayrılıkları vardır; kimi, saldırganlığın herhangi bir engele karşı basit bir yanıt olduğunu düşünmektedir; kimi ruhbilimciler ise kişinin kendi benliğine ya da dış dünyaya yönelttiği yok etme dürtüsü olduğu kanısındadır. Bu temel noktada, ruhbilimciler arasında henüz bir düşün birliğine varılamamıştır. Ancak bu durum, konuyu tartışmamızı engellemez; çünkü, kökenleri konusunda ruhbilimciler arasında düşün ayrılıkları olduğu halde, saldırganlığın dış belirtileri bütün uzmanlarca benzer biçimlerde betimlenmişlerdir. Saldırganlık "ruhsal enerjinin en iyi, bireyin birey olarak farklılaşmasına hizmet eden bir biçimi" diye tanımlanabilir. Yani saldırganlık, kişinin kendini beğenme, güçlü olma, kendi görüşü doğrultusunda başkalarından farklı olma gibi tutkularından kaynaklanan bir itkidir. Saldırganlık, insan doğasının temel taşlarından biridir. İçlerindeki saldırganlık şiddet

yoluyla bastırılmış kimseler, zayıf bir kişilik geliştirirler ve başkalarının gölgesinde yaşamaktan yakınırlar. Çocukluğun ilk günlerinden beri, kişinin sürekli olarak kendisini gerçekleştirmeye ve başkalarından farklı bir kişilik geliştirmeye çalıştığı söylenebilir. Bu, içinden gelen bir dürtünün sonucudur. Bu dürtü, en azından cinsellik denli güçlüdür. Küçük çocuklarda, kişilikleriyle ilgili kesin düşünceler, genel karakteristiği oluşturmaktadır; çocukluk fantezilerinin önemli bir bölümü, onların, büyümüş ve güçlü olma, içinde bulundukları durumun önderliğini alma özlemleri ve tutkularıdır. Gerçekten kişi, çocukluğunun fantezilerini geriye doğru anımsadığı zaman, bu fantezilerde ne denli yoğun bir saldırganlığın yer aldığını görecektir; Melanie Klein'in de belirttiği gibi, insanın bu döneminde yıkmaya ve yok etmeye yönelik fanteziler vardır ve bunların altında bebeklik döneminin ağızsal etkinliği (yani çocuğun meme emerken duyduğu cinsel zevk) ve öfkeleri yatmaktadır.

Bütün çocuklar yaşama, ister hoşgörülü isterse katı bir tutuma sahip olsunlar, ana-babalarının yönlendirdiği amaçların hapishanesinde başlarlar; yine bütün çocuklarda, bu hapishanenin duvarlarını yıkmak, demirlerini kırmak, ellerini kollarını bağlayan bağlardan kurtulmak için bir dürtü bulunmaktadır. Çocukta bağımsız olma dürtüsü yoksa, asla özgürlüğünü elde edemez ve çaresizliğin, bağımlılığın ve engellenmişliğin ötesine geçebilecek bir kişilik geliştiremez. Kuşkusuz çocuklar bu hapishanenin duvarlarını oluşturan bağımlı zayıflıklarının farkında bile değillerdir; ama, bu bağımlılıklarını, gerçekte olduğundan çok daha güçlü görünen ana-babalarına ve çevrelerindeki öteki kimselere yorarlar. Büyümek, kendi gücünün farkına varmak kadar, başkalarının güçsüzlüklerinin de farkına varmaktır. Gerçekten, yetişkin mantığının bir belirtisi de, hiç kimsenin bütünüyle bağımsız olacak denli güçlü olamayacağını kavramaktır. Ama, özgür olma isteğine koşut olarak, sevilme, sarılıp sarmalanma ve korunma is-

teği de, çocuğun baskın özlemlerindendir. Bütün çocuklar, bu ikilemden, bu belirsiz durumdan dolayı acı çekerler; hiçbir yetişkin, bu ikilemden tam anlamıyla kurtulamaz.

Yavaş olgunlaşmış ya da çocukluklarındaki koşullar nedeniyle olgunlaşamamış kimseler, bu ikilemi, hem saldırganlık hem de bağımlılık bakımlarından, abartılı biçimde yaşarlar. Böyle kimseler, sevdikleri zaman, anababa sevgisine benzer biçimde severler; hiç değilse cinsel ilgilerinde bu tutumdadırlar ve bu kimseler, belki de, yaşamda başka davranış biçimi olmadığının farkında olmadıklarını belli ederler. Böyle kimseler, başarılı bir aşk yaşamında gerekli olan özgürlük ve özgüven yerine, başkalarını egemenlik altına almak ya da başkalarının egemenliğine girmek zorunluluğunu duyarlar; sado-mazoşizmin kaynağı da işte bu ruhsal gelişimdir.

Çünkü, cinsel eşiyle rahat ve serbest ilişkiye giremeyen kimseler, yukarda söz konusu edilen her iki durumda da kendilerini güvenlikte duyumsarlar. Sadistik ilişkide kişi kendisinin başat ve güçlü olduğunu duyumsayarak, kendisini kanıtlar ve böylece üstün olduğunu düşünür. Mazoşistik ilişkide ise, edilgin olarak kendisinin gözetildiğini ve korunduğunu düşünür ve böylece kendisini bağımsız olmak zorunda duyumsamaz. Bir başka deyişle, sado-mazoşistik ilişkiler, taraflardan birinin çocuk, ötekinin de ana-baba rolünü üstlendiği çocukluğun yeniden yaşanması olgusunu ortaya çıkarır. Ama bu, ana-babanın başatlığı ile çocuğun edilginliğinin basit bir eşdeğerliliği değildir. Hem sadistler hem de mazoşistler, cinsel eşleri alışılmadık biçimde güçlüymüş gibi davranmaya başlarlar. Çünkü egemenlik altına girmeye zorlanan bir kimse en az kendisini egemenlik altına almaya çalışan bir kimse denli güçlüdür. Bu durumda da, işbirliği isteği ve eşitlik duygusu söz konusu değildir.

Cinsler arasındaki anatomik farklılık ve cinsel ilişki, erkeğin etkin biçimde "girmesini", kadının ise erkeğe gö-

re daha edilgin bir konumda olmasını gerekli kılar. Bu nedenle de, erillikle sadizm ve dişillikle mazoşizm arasında kimi benzerlikler bulunmaktadır. Kinsey'in, erkeklerden daha dar bir cinsel uyarı yelpazesine tepki gösteren kadınların, büyük çoğunlukla ilişki sırasında ısırılma yoluyla cinsel heyecan duyduklarını söylemesi ilginçtir. Freud, mesleğinin ilk zamanlarında, saldırganlık konusunu araştırdığı sırada, kadını bütünüyle fethetmek için erkeğin belirli bir oranda sadizme gereksemesi olduğunu belirtmiştir.

Cinsel davranışlar konusunda insanlarla hayvanlar arasında koşutluk kurmak çoğu kez yanlış sonuçlar verir, ama şunları ilginç bulduğum için belirtmeden geçemeyeceğim:

Yalnızca davranışlarında cinsel farklılık görünen kimi balıklarda, bu davranışlar, üç dürtüden kaynaklanır: cinsellik, saldırganlık ve korku. İki yabancı balık karşılaştığı zaman, bu dürtülerin üçü de, erkeklerde ve dişilerde, farklı oranlarda birleşerek, aynı anda devinime geçerler. Erkeklerde cinsellik ve saldırganlık davranışının her olası bireşiminde ve çakışmasında yeni davranış biçimleri ortaya çıkabilir; ama en az düzeyde de olsa, kaçma dürtüsü cinsel dürtüyü bir anda ketler. Dişilerde isesaldırganlık cinselliği bastırdığı halde, kaçma eylemi cinsel dürtüyle yeni bir karışım oluşturarak cinsel davranışa yardımcı olur.

Genel olarak, erkeklerin daha fazla "sadistik", dişilerin ise daha fazla "mazoşistik" oldukları doğrudur. En azından klinik araştırmalarda, erotik olarak tamamen uyarılmadan önce kötü davranılma, dövülme ve boyun eğme özlemi içinde bulunan ve yoğun bir mazoşizmi yaşayan kadınların sayısının hiç de az olmadığının anlaşılması şaşılacak bir şey değildir; ancak, erotik doyuma ulaşmak için erkeklere kötü davranan, onları dövme isteği duyan kadın hemen hemen hiç yoktur. Erkeklere karşı saldırgan davranışlarda bulunan bir kadın, genel olarak ya kendisi-

ni saldırgan bir konuma getirecek kadar korkutulmuştur ya da erkeği, kendisi üzerinde başatlık ve egemenlik kurması için kışkırtmayı amaçlamaktadır. Ellerinde kırbaçlarını şaklatan deri çizmeler giymiş kadınlar, ya mazoşistik erkeklerin imgelemindeki düşlemlerdir ya da müşterilerinin fantezilerini doyuma ulaştırmaya çalışan orospular. Ama, erotik heyecan verdiğinden erkeklerin kendilerine zor kullanmasını sağlamak için boyuna dırdır eden, onların başının etini yiyen kadın sayısı da sanıldığından çok fazladır. Gerçekten sadistik tutkuları olan kadınlar, genellikle kendilerini erkeklerle özdeşleştirmiş kadınlardır. Cinsel eylem sırasında böyle davranan kadınlar genel olarak lezbiyen (ablacı, kadın eşcinselliği) ilişkilere girerler.

Erkekler genel olarak sadistik olmalarına karşın, mazoşist erkek sayısı da az değildir; bunun nedeni, cinsel kökenli aşağılık duygusunun ya da mazoşistik konumun, çocuklukta hem kız hem de erkek tarafından yaşanmış olmasıdır; kadın bu konumundan hiçbir zaman kurtulamaz; erkek, tümüyle erilleşmek için, bu konumdan ve duygudan kurtulmak zorundadır.

Cinsel sapmaların, çocukluktaki cinsel kökenli aşağılık ve suçluluk duygularının yetişkinlik yaşamında da vurgulu bir biçimde sürmesinden kaynaklandığını yukarda söylemiştik. Bu, sado-mazoşizmde özellikle çok açıktır; çünkü, sadistik davranış cinsel kökenli aşağılık duygusunun; mazoşizm ise, cinsel kökenli suçluluk duygusunun giderilmesine yönelik davranış biçimleridir.

Mazoşizm, her iki cinste de, zevk ve izin verme ile aşağılanma ve ceza görmeyi birleştirir. Yukarda alıntılanan fantezilerden de anlaşılacağı gibi, mazoşist kendisi ve kendi cinselliği konusunda sorumlu konumda olmayı istemez, kendisini yalnızca kendisine egemen olanın ellerine bırakır. Zevk vermeyi egemen olan üstlenirken, mazoşist artık karar veremeyen, bilinçli seçim yapamayan çocukluk düzeyine doğru geriler. Egemen olan, cezalandırarak ondaki cinsel kökenli suçluluk duygusunun azal-

masını sağlar, aynı zamanda onun cinselliğini uyarır. (Bir ilkokulda dayağın adının "uyarılma" oluşu ilginçtir.)

Mazoşistik tutkular, kimi zaman kişinin kaygıları nedeniyle zorlayıcı bir nitelik kazanır. Böyle bir kimse, özgüveninin artması yerine cezalandırılmayı isteyebilir, cezalandırıldıktan sonra da günahının bedelini ödediğini duyumsar. Bu kendisine yeni bir günahı işlemek için de olanak sağlayacaktır. Bu oluşum böylece sürer gider. Tutkuları uyaran ve cezayı veren egemen figür, aynı zamanda cinsel uyarılma için mazoşiste "izin" vermektedir; onun cinsel bakımdan "uyarılmasını istemese" bile. Pornografik yayınlar erkekleri döven, birer köle haline getiren bu tür egemen kadın tipleriyle doludur. Bu tür egemen figürler, mazoşistin suçluluk duymadan cinsel zevk alma ve uyarılma sorununu da çözerler; çünkü, mazoşistler kendilerini cinsel bakımdan ayartanla, ana-babanın egemen işlevini birleştirmektedirler.

Kızlar biri tarafından dövülme fantezilerini sık sık kurarlar; bu fanteziler daha sonra biri tarafından ırzlanma geçilmesi biçimine dönüşür. Bir erkek tarafından zorla elde edilmeyi, cinsel zevkle karışık olmasa da, bu zevki tanımayan kadınlar bile zaman zaman düşünür. Bir erkeğin egemenliği altına girmek demek, cinsel zevk alması için kendisine izin verilmiş olması demektir; çünkü bu durumda cinsel zevk almaya erkek tarafından zorlanılmaktadır. Böylece, kadının "elinden bir şey gelmez" ve suçlanma ya da sorumluluk altına girme dokuncası olmaksızın, kendisini cinsel heyecanın kollarına bırakabilir.

Mazoşizmin bir özelliğini daha söz konusu etmemiz gerekmektedir. Cinsel ilişkide, eşlerden biri ötekine göre çok başat ve egemen durumdaysa, öteki eşin kendi itki ve dürtülerinin etkisinden sıyrılmasını sağlayabilir. Cinselliğin genel özelliklerinden biri de, olgunlaşmamış bir kimsenin dolu dolu orgazma ulaşabilmesi için, benliğin denetimden kurtulma gereksemesi duymasıdır. Yani, cinsel ilişkinin bir noktasında, artık "ne olacaksa olsun" diye

özetlenebilecek bir ruhsal konuma gelmesi, böylece de durumun denetimini bırakıp kendisini duyguların akışına terk etmesidir. Korkak ve kaygılı kişiler için böyle düşünebilmek pek zordur; onlar bu davranış biçimini cinsellik dışı bir alanda gösterebilirler. Örneğin bağırsaklarının rahatlamasındansa kabızlık çekerek bundan acı duymayı yeğlerler; bağırsaklarını rahatlatamadıkları için, kas ağrısı ve acısı duyarlar; bu tür kimseler perende atamaz, suya dalamaz ya da atlayıp sıçrayamaz; çünkü bütün bu eylemleri yapabilmek, bilincin denetiminden uzaklaşmaya ve içgüdüsel davranış biçimini göstermeye bağlıdır.

Cinsel eylemin doyuma ulaşması, benliğin denetiminden kurtulmaya bağlıdır; kimileri için cinsel eşlerinin, bunlar kendilerini denetleyemeyecek duruma gelseler bile, kendilerini denetlediklerini, yani bir dış egemenin varolduğunu bilmek, daha kolay bir yoldur. Egemenleri izin verdiği zaman, bu kişilerin kendilerini zevkin kollarına bırakabilmeleri güvenli bir yoldur. Böylece mazoşistik kişi cinsel kökenli suçluluk duygusunu giderme yolunu bulur, hem de cinsel zevkin kendisi için güvenli ve daha yoğun olmasını sağlar; bunu, tümüyle cinsel eşin denetimine girmekle sağlar.

Öte yandan sadist kimse, cinsel eylemde serbestliği elde etmeden önce, ilişkiye bütünüyle egemen olma zorlanımı duyar. Mazoşist eş de, onun bu ilişkideki egemen rolünü oynamasını kolaylaştırır. Sadist, cinsel eşinin rolünü kesinlikle reddeder. Bu yoğun egemen olma özleminin ardında, sadizmin ödünleyici bir duygu olmasından kaynaklanan bir içsel zayıflık duygusu yatmaktadır. Sadist, cinsel eşinin herhangi bir bakımdan güçlü olmasına dayanamaz, çünkü o zaman kendi canı yanabilir, "hadım" edilebilir ve yenilgiyi tadabilir. Kendinden güçlü bir hayvanla karşılaşan bir hayvanın yaptığı gibi, bu tipler de korktukları zaman onlara bütünüyle boyun eğerler ve böylece onların öfkelerini yumuşatmış olurlar; ya da bu kimseler, korktukları kimselerin yumuşamış olduklarından, böylece

de kendilerine bir zarar vermeyecek olduklarından emin olmak isterler. Sadistler cinsel eş olarak bu tipi seçerler.

Söylediğimiz gibi sadizm, yalnızca acı vermek değildir. Birçok sadistik fantezi, gerçekten cinsel eşin umarsız ve bütünüyle saldırganın insafına terk edilmiş bir biçimde düşlemlenmesiyle ilgilidir. Bu nedenle de, pornografik yayınlar eli kolu bağlanan, zincirlenen, ağzı tıkaçlanan vb. tiplerin betimlemeleriyle doludur. Ancak cinsel eşi umarsız bir insan olarak düşlemleme tutkusu, kesin olarak açık bir cinsel sapma sayılamaz. Bu tür ruhsal itkiler aslında çok yaygındır, kişi bu tür itkilerine uygun dönüşümlerle çıkış yolu sağlar. Çinlilerin ayak-kalıplama uygulamaları, kadınların topallayarak yürümelerine yol açan ayak bağları, kadınların zayıflıklarını açığa vurmak için başvurulan uygulamalardır; topallayan kadın, Çinli erkeğin hoşuna gider. Bu nedenle de, kadınlar bu rahatsızlık, hatta acı veren uygulamaları bir moda gibi izleyerek boyun eğmişliklerini gösterirler.

Erkek sadist, cinsel eşini umarsız duruma sokarak, ona her istediğini yapabileceği ve böylece kendisini özgür duyumsayabileceği konuma sokar. Kadının bu durumdan hoşlanıp hoşlanmaması önemli değildir. Bir başka deyişle, cinsel eşin, kendisinin cinsel uygulamalarını hoşgördüğü ya da ondan böyle uygulamalar beklediği konusunda bir düşüncesi yoktur. Herhangi bir kimsenin kendisini gerçekten kabul edeceğini ummadığı için, başka erkeklerin kendilerine özgürce verilen şeyi, o zorla elde etmeye çalışır. Sadist yalnızca cinsel eşinin üzerinde tam bir egemenlik sağladığı zaman cinsel heyecanını doyurmayı umabilir. Çünkü ancak o zaman cinsel eşi artık korkutmaya gerek kalmayacaktır. Eşine karşı dikbaşlılık eden kadınların, kocalarının isteklerine boyun eğmesini öğrenmek üzere çeşitli kurumlara gönderildikleri erotik-roman ve öyküler pek çoktur. Bu fantezi dünyalarda, o kadınlar dövülür ve aşağılanır, aynı zamanda da erotik beceriler edinirler; öyle ki, evlerine döndükleri zaman,

tek kaygıları kocalarını memnun edebilmektir. Kadınına egemen olmasını bilen bir erkeğin zevklerine kölece boyun eğmesini öğrenmişlerdir çünkü.

Sadistin, tutkulu olduğu kişiye karşı saldırganmış gibi görünen tavrına karşın, o kendisinden kaynaklanan bu aşağılayıcı ve acı verici uygulamalara sevgilisinin de katılacağından kaygı duyar. Onun asıl amacı acı vermek değil, sevgisinin karşısında bir üstünlük sağlamaktır. Dövme ve öteki zalimce davranışlar, erotik doyumu sağlamak için başvurduğu bir tür törensel uygulamalardır; can yakmaya yönelik değildir. Sadistin ve mazoşistin karşılaştığı temel güçlüklerden biri de, kendilerini tamamen bağımsız duyabilecekleri uygulamalara katılacak cinsel eş bulmaktaki zorluklarıdır. Cinsel sapma içinde olanların, çoğu kez orospulara başvurmalarının nedeni budur. Orospular, en azından onların zevk almak için uyarılmalarını sağlarlar.

●

FETİŞİZM

Fetiş sözcüğü ilkellerin büyülü güçleri bulunduğuna inandıkları ve tapındıkları nesnelere verilen addan kaynaklanmaktadır. Sözcüğün bu anlamı sonradan genişleyerek "akıldışı biçimde saygı duyulan herhangi bir nesne" anlamını kazanmıştır.

Âşık olan bir kimsenin, sevgilisine karşı akıldışı bir saygı ve sevgi duyduğu söylenebilir; ama bu bağlam içinde, ona fetişist demek doğru olmaz. Büyüsel bir etkiyi içeren fetişizm terimi, bir kişiyi değil, kişinin bir parçasını, kişiyle ilgili bir nesneyi ya da simgesel olarak kişinin yerine konan bir nesneyi anlatır. Fetişist, eldiven, ayakkabı gibi cansız nesnelere karşı akıldışı ve zorlayıcı bir cinsel çekime kapıldığını duyumsar ya da sevgilisinin saçı ve göğsü gibi, cinsel organların dışında bir organı onun için büyüleyici bir etki yapar. Kimi olaylarda, vücudun herhangi bir nedenle hasar görmüş, biçimsizleşmiş bir yerinin de fetişist etki yarattığına tanık olunmuştur. Bu kitabın yazarının tanık olduğu olaylardan birinde bir erkek, koltuk değneğiyle ve demir ayaklıklarla dolaşmak zorun-

da olan sakat erkek çocuklara erotik ilgi duymaktaydı. Çok seyrek olarak da bir kimsenin bir devinimi ya da davranış biçimi, bir fetiş gibi cinsel uyarıcı duruma gelebilir; sigara içmenin ya da öksürmenin, cinsel uyarıcı rol oynadığını belirten raporlar da vardır elimizde.

Fetişizm, hemen hemen tümüyle erkeklerde görülen bir cinsel sapmadır. Bunun nedenleri aşağıda tartışılacaktır. Kişinin yerini fetişin aldığı her olayda, fetişizmden söz edilebilir. Fetişistlerin çoğu karşıcinseldir, ancak eşcinsel fetişizm de vardır. Yukarıda sözü edilen, topal erkek çocuklara cinsel arzu duyan adamdan başka, yazar çizgili kadife pantolonu fetiş olarak gören bir eşcinsele de rastlamıştır. Bir başka tanık olunan olay da, sarı saçlar gördüğü zaman cinsel bakımdan uyanan bir adam örneğidir. Birçok eşcinsel için, penis başlıbaşına bir fetiştir; erkek eşcinselliği bölümünde, bu konuda incelenecektir. Düşük derecelerle fetişizm, hemen her insanda görülebilir; bu konuda "normal" nerede biter, "sapma" nerede başlar, bundan pek emin olamayız. Kadının, erkeğin erotik dikkatinin yoğunlaştığı herhangi bir organı ya da eşyası, bir bakıma fetiş olarak adlandırılabilir. Meme ya da saç gibi kısımlar fetiş olduğu zaman, buna parça fetişizmi adı verilir. Ama, zaten argoda ya da çeşitli kesimlerin jargonunda, bu konuyla ilgili olarak yeterince sözcük bulunduğu için bu terim biraz da zorlama ve gereksizdir. Bir iç çamaşırı, bir mücevher, özel bir madde ya da vücudun herhangi bir bölümü fetiş olabilir. Fetiş ne olursa olsun, söz konusu olan, bütünün yerine parçanın geçmesidir; fetiş, kişinin normal olarak bedenin bütününe yönelmesi gereken cinsel dikkatinin, vücudun bir parçasına ya da sevgilinin bir eşyasına yönelmesidir. Oysa sıradan ve normal bir adam için aynı duyguyu kadın cinsel organı uyandırabilir.

Her yerde görülen kimi fetişizm türleri, özellikle kadın modasını incelediğimizde karşımıza çıkar. Moda, sürekli olarak, erkeklerin cinsel dikkatini kadının değişik

yerlerine yöneltmeyi amaçlar; bu kimi zaman memelerdir, kimi zaman beldir; kimi zaman da erotik ilgi alanları, bacaklar olur. Kadın vücudunun, erkeğin gözüne özel olarak çarptırılan parçası, vücudun tümünün simgesi haline gelmektedir.

Son yirmi yıldan beri kadın göğüsleri, Amerikan erkeği için bir fetiş durumundaydı. 20'li, 30'lu yıllar boyunca kadın bacağı uzun eteklerin altından çıkmış ve kadının en önemli ayartma aracı olmuştur. Oysa, bütün 19. yüzyıl boyunca kadının moda yoluyla vurgulanarak göze çarpar hale getirilen yerleri, beli ve kalçalarıydı. Erotik eğilimler evrenseldir, yalnızca fetişistlere özgü değildir.

Normal diye nitelenen kimselerde, sapma içinde olanlardaki fetişler gibi, giysiler ve vücudun kimi organları dikkati çekmeye ve cinsel ilgiye yardımcı olur; bu cinsel ilgi, çok kısa zamanda karşılıklı olarak, cinsel organları odak alıp bütün vücudu kapsayacak biçimde genişler. Bu genişleme fetişistte sınırlıdır; böylece onun cinsel ilgisi çok kısa süreli olur ve yalnızca fetiş üzerine odaklanır. Normal insanlarda cinsel organa ya da vücudun tümüne yönelen cinsel ilgi, fetişistte fetiş saydığı bölgelere ya da nesnelere yönelir. Bu cinsel ilgi yaygınlaşacağı yerde, kendisine çekici gelen fetişte takılır kalır.

Genellikle fetişin kökeni çocukluk yıllarına dayanır. Bu gerçek, fetişizmin bir tür koşullu refleks olduğunu sanan Freud öncesi araştırmacı yazarlarca ortaya konmuştur. Herhangi bir rastlantıyla annesinin ipek giysisinin tenine değmesiyle, kızkardeşinin iç çamaşırını görerek, yatağının altındaki kauçuk yatağın vücudunun bir yanına değmesiyle ya da yalnızca kokusuyla cinsel bakımdan uyandıysa, daha sonra, yetişkin bir kimse olduğunda, bu nesneler onun cinsel heyecanı için *olmazsa olmaz* nesneler haline gelir.

İnsanların nasıl kolayca koşullandıkları konusuna gelince; insanlar bu konuda çeşitli tiplere ayrılırlar. Dışadönük tipler kolayca koşullanamaz; içedönük tipler ise, 2.

bölümde de belirtildiği gibi daha çabuk ve daha kolay koşullu tepkiler geliştirirler. Fetişistler ve öteki sapmalar içindeki kimseler, zengin fantezi dünyaları olan içedönük tiplerdir; ama bunlar hem çevrelerindeki insanlara, hem de dış dünyaya çok zor uyum sağlayabilirler. Kolay koşullanabilir oluşları, onların sapmalarında olasılıkla büyük rol oynar; bu koşullanma, Freud'un "cinsel yaşamın ilk izlenimlerinin süreklilik kazanması ya da kişinin bunlara karşı büyük bir duyarlılık geliştirmesiyle ortaya çıkan *takılma*'nın, daha sonra o kimselerin nörotik ya da dönük insanlar olmasına yol açtığını" anladığı sırada kaleme aldığı *Cinsellik Üzerine Üç Deneme*'yi yazarken değindiği, "kökeni bilinmeyen ruhsal etmen" olabilir.

Dahası, fetişizmin yalnızca erkeklerde görülmesi, onların koşullanma süreçleriyle de ilgilidir. Kinsey'in de gösterdiği gibi, erkek kadından çok daha geniş bir uyaranlar yelpazesine cinsel bakımdan yanıt verebilir ve öyle görünüyor ki, bu uyaranlar tarafından koşullanabilir olma özelliği, kadından çok erkekte vardır. Kadınlar genel olarak, fiziksel sevecenlik ve romantizm içermeyen cinsel uyaranlara kayıtsız kalırlar. Onlar, duygusal romanlar okumayı ve aşk konulu filmleri seyretmeyi severler; çoğu kez dokunma yoluyla, cinsel bakımdan kolayca uyarılabilirler. Ama, pornografik yayınlardan, erotik resimlerden, çıplaklıktan ya da fiziksel görünüşten, erkekler gibi cinsel bir heyecan duymazlar; bu yargı, görsel nitelikli cinsel uyaranlar ve erotik düşlemler konusunda da doğrudur. Kadınlar için striptiz gösterileri hemen hemen hiç yoktur; böyle gösterilerden cinsel heyecan duyacak kadın sayısı yok denecek kadar azdır.

Ancak bu, erkek ve içe dönük olanların kolayca fetişist olabileceği anlamına gelmez. Fetişizmin ortaya çıkışını açıklamak için yeterli değildir. Birçok erkek, çocukluklarında kendilerine hangi uyaranların cinsel zevk verdiğini anımsayabilir; bu nedenle erkeklerin cinsel uyarılmalarının bir tek uyarana bağlı olmaması doğaldır; oysa

fetişistlerin cinsel uyaranı, yalnızca fetişleridir. Bu nedenle, fetişizmin ortaya çıkışını açıklayabilmek için, öteki etmenleri de gözden geçirmek gerekmektedir.

Fetişizmin ruhçözümsel açıklaması, *hadımlık karmaşası*'nda yatmaktadır; bu, izleri hepimizde görülen temel ve ilkel bir karmaşadır, ancak fetişistlerde çok belirgin bir biçimde görülmektedir. Hadımlık karmaşası, ruhçözümünde en önemli temel taşlarından biridir. Bu karmaşanın açıklanmasında, *Oedipus karmaşası*'nı geniş biçimde ele almak gerekir. Freud, Oedipus karmaşasını insanoğlunu tehdit eden belirsizliklerin ve korkuların, sınırları belli bir karmaşaya dönüşmesi biçiminde tanımlamıştır. Freud, masturbasyon yaparken penisinin ne denli önemli bir organ olduğunu keşfeden bir çocuğu betimler. Ama çocuk, ana-babasının masturbasyon yapmayı onaylamadıkları için bu organını yitireceği korkusunu da çekmektedir. Çocuk, kızların penisi olmadığını keşfettiği zaman, kendi penisini yitirme varsayımının doğru olduğu kanısına kapılır. Çünkü o, kızların penisi olmayışını, cinsler arasındaki doğal farklılık olarak değil, masturbasyon yaptıkları için birinin onların penisini kesmiş olduğu biçiminde yorumlar. Onun, bu en değerli organından yoksun kalma dehşeti, organının değerini kendi gözünde bir kat daha arttırır.

Freud, fetişistlerin penislerini yitirme dehşetinden dolayı, kadınların penislerinin doğuştan bulunmadığını bildikleri halde, kendi kendilerini, kadınların da penisi varmış gibi düşünmeye zorladıkları sonucuna varmıştır; böylece fetiş, o yitirilmiş olan penisin yerini tutarak fetişistin içini rahatlatmaktadır. Freud bu kuramını, fetişistin kadının cinsel organına onulmaz bir nefret gösterdiğini, fetişi kadın cinsel organının yerine geçirerek bu organın dehşet verici görünümünü kafasından uzaklaştırdığını söyleyerek desteklemektedir. "Uzun zamandır bilindiği gibi, fetişist kadife ve kürkü, cinsel organ kıllarının bir simgesi saymakta ve özlemini duyduğu organın bu kılların arasın-

da olduğunu düşünmektedir." "Sık sık fetiş olarak kabul edilen nesnenin fetişistin kafasında kadının soyunma sahnesini yeniden yarattığı, kadının hâlâ fallik bir nesne olarak görüldüğü o son anı canlandırdığı vurgulanmaktadır." Bununla birlikte Freud, şunları da söylemiştir: "Ancak, her fetişin anlaşılabileceğini ileri sürmenin de her zaman olanaklı olduğunu ileri süremem."

Günümüzde pek çok ruhçözümcü, hadım edilme karmaşasını, Freud'un ilk kez düşündüğü terimlerle ifade etmemektedir. Üstelik, bir kadını ilk kez çıplak gördüğü zaman dehşete düşmüş, ana-babaları tarafından "çükleri kesilmekle" tehdit edilmiş çocuklara günümüzde bile rastlanmaktadır. Tanınmış ruhçözümcü W.H. Gillespie'nin de belirttiği gibi:

Küçük Hans'a uygulanan ruhçözümünden sonra Freud sürekli olarak masturbasyon nedeniyle çocuğa dıştan yöneltilen hadım etme tehdidi ve çocuğun kadın cinsel organını görünce hadım etme cezasının kendisine gerçekten uygulanabileceğini düşünmesinin çok dokuncalı sonuçlar verdiğini vurgulamıştır. Şimdi pek az kimse bu türden belirgin deneyimlerin etkilerinin önemsiz olduğunu yadsıyabilir ve korkunun bilinçli olduğunu ileri sürebilir; ama, böylesine önemli ve etkileri çok sonraki yıllara değin uzanan bu kaygı konusunda Freud'un kuramının getirdiği açıklama, hadım edilme karmaşasını tümüyle rastlantısal ve dış etmenlere bağlamaktadır; bu karmaşada ruhsal etmenlerin rolü pek azdır.

Freud'un, fetişi kişiyi korkularından kurtaran ve içini rahatlatan bir nesne olarak yorumunun doğru olduğuna kuşku yoktur; hadım edilme korkusu, kişinin cinsel eylemiyle ilgili bütün korkularını içeren bir biçimde, bilinçli bir süreç olarak ele alınsaydı, fetişi, hadım edilmeye karşı iç rahatlatıcı bir nesne olarak yorumlamak daha doğru olabilirdi. Ancak, her fetişin dişi cinsel organında "eksik" olan penisin yerine konulduğu düşüncesi de, kimi olaylar için doğru olabilmesine karşın, yine de kuşkuyla karşılan-

malıdır.

Konuya biraz daha geniş açıdan bakıldığında, daha anlaşılabilir bir açıklamaya varılabilir. Fetişist, cinsel sapma içindeki bütün insanlar gibi, cinsel yetersizlik ve suçluluktan dolayı acı çeker. Bu durum onu, herhangi bir cinsel eylem sırasında, bilinçli ya da bilinçsiz olarak, "cinsel iktidarsızlık" korkusuna sürükler ve yoğun bir kaygı yaşamasına yol açar. (Bu kaygının, hadım edilme karmaşasına bağlı olduğu konusu, bu bağlamda tartışılmıyor.) Böylece o kişi, cinsel eylem sırasında, kendisini etkinleştirecek ve cinsel tahrikini sağlayacak durumlar yaratır; kendisinin geçmişte de tahrik olmasını sağladığına her şeyden çok emin olduğu nesneyi bulur. Çocukluğundan beri tahrik olmasını sağlamış olan fetiş, normal insanlarda olduğu gibi cinsel eşin bütün bedeninin önem kazanmasıyla önemini yitirmiş değildir; çünkü, fetişistin, cinsel organının dikleşmesini sağlamak için fetiş olarak kabul ettiği nesneye büyük gereksemesi vardır. Doğal olarak, kadının aynı şeyi yapabileceğinden emin değildir, çünkü kadın, bir bakıma onun için hâlâ korkutucu bir varlıktır; bu nedenle, fetişist için cinsel arzuyu olduğu kadar, cinsel organın dikleşmesini de engellemektedir. (Bu kimse yeni bir cinsel eşle yeni bir cinsel denemeye giriştiği zaman, bu cinsel iktidarsızlık korkusunun izleri yeniden ortaya çıkar.) Böylece fetiş, bir güvenlik öğesi, korkuya karşı bir savunma öğesi olarak düşünülür ve cinsel iktidarı sağlayan büyülü bir araç durumuna gelir.

Kadınların fetişe gereksemeleri yoktur; çünkü onlar, cinsel organlarının dikleşmesi ve bu dikliğin sürdürülmesi zorunluğunda değillerdir.

Kadınların cinsel zevklerini ve yetilerini zayıflatacak korkuların da, erkeklerin kendilerine özgü korkularıyla aynı önemde olduğu söylenebilir; ama bu korkular, erkeklerinkine benzer özgül bir güçlük çıkarmaz. Bu gerçek, büyük olasılıkla, erkeğin görsel ve öteki türden cinsel uyaranlara karşı gösterdiği duyarlıkla ilgilidir; kadının

bu türden bir duyarlığı yoktur. Erkeğin bu duyarlığı, onu fetişin daha önem kazandığı bir ruhsal konuma itmektedir.

Freud, fetişin, kadınlara özgü bir penis olduğunu düşünür. Öteki ruhbilimcilerse ayrı görüştedir. Örneğin Hadfield şöyle söylemektedir: *Çözümlediğim bütün fetişizm olaylarında, fetişin memeyle ilgili olduğunu gördüm; çünkü meme, çocuğun ilk sevdiği nesnedir; çocuk, annesini bile, memeden çok daha sonra algılar.* Bütün açıklamalardaki ortak nokta, fetişin bir güvenlik duygusu verdiğidir. Fetiş, karşı cinsten korkan ve eril gücünden emin olmayan erkekler için, bu korkularını yenmelerini ve özgüven kazanmalarını sağlayan bir araçtır. Hadfield'in görüşünü destekleyen bir örnek de, mücevherlere, özellikle bileziklere özel bir ilgi duyan ve bundan yakınarak gelen bir erkek hasta ile ilgilidir. Adamın ahlâksız, çapkın ve oğlunu ihmal eden bir annesi varmış eskiden. Çocuk, geceleri uyumadan önce kendisini çok mutsuz duyumsarmış. Ama günlerden bir gün, yatağa annesinin bileziğiyle girince, daha mutlu olduğunu anlamış. Bilezik, onun duygularını yatıştırıyor, ona dinginlik sağlıyormuş. Ve bir gün, yıllardan beri hâlâ sakladığı bir bileziği, annesinin masasından çalmış. Yetişkin olduğu zaman da, bu adam, cinsel eşinin bilezik takmasından büyük bir zevk aldığını söyledi.

Bu örnek, fetişin çocukluk yıllarındaki kökenini açıklamakta ve Hadfield'in söylediği gibi, çocukluk yıllarında bileziğin annenin yerine geçirildiğini göstermektedir. Bileziğin, çocuğu dinginleştirici bir nesne olduğu kadar, ona cinsel heyecan veren bir nesne olduğunu anladığını söyleyebiliriz. Çünkü, kendilerine sevgi gösterilmeyen çocuklar, gösterilenlerden çok daha fazla masturbasyon yaparlar. Bu olayda da, bilezik hem rahatlatıcı öğe olmuş, hem de cinsel organın dikleşmesini sağlayan dişil cinsel organın yerine geçmiştir. Çocukken annesinden sevgi görmemiş ve ihmal edilmiş olan çocuk, yetişkinliğinde,

aşk yaşamında büyük güçlüklerle karşılaşır. Böyle bir çocuk büyüdüğü zaman kadınlardan korkar olacak ve bu nedenle onlardan ilgi ve sevgi görmeyecek; kadınların gereksemelerini karşılamaktan da korkacaktır. Böyle bir adamın, çocukluğunda kendisini rahatlatmış, özgüven sağlamış olan herhangi bir nesneye düşkünlük göstermesinde şaşılacak bir şey yoktur; bu nesneyle ilgili olan örneğimizde bileziği takan kadın, adam için yaklaşabileceği ve güvenebileceği kadın durumuna gelmektedir.

Fetiş, aynı zamanda, erkeğin erillik gücünü ve cinsel eyleme girişiminin ilk adımını da simgelemektedir. Çünkü böyle bir kimse için cinsel arzu, suçluluk duygusuyla öylesine karmaşmıştır ki, zorunlu olarak bastırılmıştır. Fetişist, Freud'un da gözlemlediği gibi, cinsel ilgisini, karşı cinsin bedeninden ve cinsel organından başka bir nesneye yöneltmiş kimsedir.

Fetiş, cinsel ilgi odağı olarak, cinsler arasındaki farklılığı yerli yerine oturtmaktadır. Bu, insan imgeleminin bir zaferidir. Lorenz'in, hayvanların da kimi nesnelere cinsel uyaranlar olarak koşullanabileceğini göstermiş olmasına karşın, hayvanların fetişist olabileceği düşünülemez bile.

Kimi örneklerde fetişin cinsel organ olarak görülmesi olasıdır. Çünkü, normal insanlarda cinsel organ nasıl cinsel ilgi ve heyecan uyandırıyorsa, fetiş de fetişistte aynı ilgi ve heyecanları uyandırmaktadır. Birçok erkeğin, kadının cinsel organına girmekten korktuğu, cinsel organ görünce telaşa kapıldığı doğrudur. Ama bu korkunun nedeni her zaman Freud'un betimlediği biçimde, kadın organının hadım edilmiş gibi görünmesi değildir. Kadın cinsel organı, zaten hadım edilmiş organ sayılmaktadır. Yani erkek, kadının cinsel organına girdiği zaman, kadınları kendisine zarar verecek yaratıklar olarak gördüğü için korku duymaktadır. Kadınla gönül rahatlığı içinde cinsel ilişkide bulunan adam kadına güveniyor demektir; çünkü, kendisinin en yumuşak ve en savunmasız organını kadı-

nın içine sokarak, ona teslim etmektedir. Erkek henüz gelişme aşamasındayken cinsel ilişkiye girdiği kadın, bilinçsiz olarak kendisine bir anne sevecenliği gösterir; böyle bir davranışın sonuçları tehlikeli olabilir. Bu tehlike hem aile içi cinsel ilişki yasağı nedeniyle, hem de kadının erkekten daha güçlü olduğu izlenimini veren, dolayısıyla da erkeği ayartan bir konumda bulunmasından doğar. Kadının kendisine zarar vereceği korkusu, bu nedenle, kadın cinsel organında korkuya dönüşür. Kimi fetişistler cinsel heyecanları için cinsel organın yerini alabilecek cinsel odaklar ararlar; böylece de kadın cinsel organına karşı duydukları gerilimden ve korkudan kurtulmaya çalışırlar.

Fetişler, kadın cinsel organının simgeleridir; bunlar genel ya da özel olarak kadın cinsel organıyla, dolayısıyla da bir bütün olarak kadınlıkla ilgilidir. Bunlar genellikle, ikinci dereceden cinsel önemi olan bilezik, dar etek ve yüksek topuklu ayakkabı gibi giyeceklerdir. Fetiş, kadının, kendisinin cinsel ilişki için nasıl elde edilebilir olduğunu gösteren bir işaret, bir teslim bayrağı gibidir. Kadından kendisi için özel önemi olan belirli bir şeyi giymesini ya da bir takıyı takmasını isteyen adam, onun bir metres olmak istediğini, bir anne olmadığını göstermesini istiyor demektir. Birçok erkek, sevgilisinden kendisinin cinsel çekiciliğini vurgulayan ve açıkça ortaya koyan şeyler giymesini ister; ondan beklediği, çoğu kez orospulara özgü bir görünümdür. Bu eri isteğin nedeni, erkeğin kendisi için aradığı özgüven, cinsel ilişki için verilmiş olan izin ve cinsel "girilebilirlik"in bir kanıtıdır. Bir kez daha, normal ve anormal arasında kesin bir sınır olmadığını söyleyelim; çünkü, Donne'un da vurguladığı gibi: *Sevgilisinin yalnız kalmasına kim razı olur? Kim istemez onun rahatsızlık verici topallığını gidermeyi? Kim istemez dişlerinin pırıl pırıl parlamasını sevgilisinin? Kim istemez soluğunun mis gibi kokmasını?* Erkeğin, sevgilisinden daha güzel olması için kadınlara özgü birtakım araç gereçleri

kullanmasını istemesi doğal değilse, o zaman hiçbir erkek fetişist damgasını yemekten kurtulamaz.

Daha önce de belirtildiği gibi, birçok fetişin sado-mazoşistik bir önemi vardır. Kadın modası tarihi hem dişil cinsel özellikleri ön plana çıkaran, hem de acı vermese bile rahatsız edici birtakım araç-gereçlerle doludur. En yaygın fetişlerden biri olan yüksek topuklu ayakkabı bunların yalnızca bir örneğidir. Bu tür ayakkabılarla zor yürünür, rahatsızdır, uzun adım atmayı engeller, uzun mesafeleri yürümek için elverişli değildir, sık sık da onarım gerektirir. Buna karşın yüksek topuklu ayakkabılar, erkeklerin cinsel dikkatini çekmeye çalışan kadınların öylesine önemli silahlarıdır ki, uçakların, büyük işyerlerinin döşemeleri bu yüksek topuklardan zarar görmemesi için özel olarak döşenmektedir. Kadın modasında pek çok ürün, kadınları olduklarından daha incinebilir, daha umarsız ve yardıma gereksinen kimseler olarak göstermek üzere tasarımlanmaktadır. Bu da erkekleri çekmektedir; çünkü onlar bu yolla kadınlara nasıl üstün olduklarını duyumsamaktadırlar. Bu öyle üstün bir konumdur ki, koruyucu, başat ve fiziksel bakımdan daha etkin olduklarını erkeklere her an duyumsatmaktadır. Daha önce de belirtildiği gibi, sadistik arzular, her insanda örtük olarak vardır; her kadında da, kendisine egemen olacak âşığının korumasını özleyen mazoşist arzular bulunmaktadır.

Fetiş kişinin cinsel ilgisinin büyük bir bölümünü kapsıyorsa, o kişi ilgisini daha da ileri götürür. Kimi fetişlerin elde edilmesi çok zordur. Bir kişi, elde edilmesi güç bir nesneyi fetiş kabul etmek bahtsızlığına uğramışsa, örneğin kırmızı saçın dip kısmı kendisi için fetişse, bunu elde etmek onun için çok zor olduğundan, yalnızca düşlem kurmakla yetinmek zorunda kalacaktır. Gerçekten de, bütün sapmaların gerçek yaşamda doyum bulduğu söylenemez. Bu nedenle de, sapma içinde olanların, normal bir insan gibi doyum sağlaması söz konusu değildir. Fetişist için, ilgisi ve arzusu, doyum bulmadığı alandan bulabildi-

ği alana kayar. Bir duygudan bir düşleme geçer; çünkü cinsellik büyük ölçüde düşleme dayanmasa da, cinsel duyarlığın sürmesinde düşlemin ve fantezinin büyük rolü vardır; fetişistlerin kendi fantezilerini doyuracak fetişleri kolayca elde edememeleri dolayısıyla, bekledikleri doyum engellenmiş olmaktadır.

Fetişizmin, fetişin doğrudan doğruya gerçek cinsel eşin yerine geçtiği ve fetişizmin doyumu masturbasyon yoluyla sağladığı gerçek sapmadan, fetişin yalnızca erkeğin kendisine güven duymasını ve cinsel duyarlığının sürekli olmasını sağlamak için kullanıldığı türe değin, pek çok türü vardır. Birçok erkek cinsel ilişki sırasında fantezilerine yardımcı olacak kimi fetişlere başvurur ki, bu, fetişizmin çok yumuşak biçimidir. Bu tür fetişler, özellikle erkek çok yorgun olduğunda ya da cinsel ilişki kimi nedenlerle kendisine yeterince doyum sağlamadığı zaman kullanılır. Fetişistik eğilimlerinin kökeninde anormal derecede cinsel suçluluk duygusu yatan fetişistler, cinsel eşlerini özel olarak seçmek zorundadırlar. Böyle yaparlarsa, cinsel eşlerinden istedikleri sürekli aynı kokuyu sürmek ya da sürekli aynı giysiyi giymek gibi isteklerinin anormal olarak kabul edilmesine engel olurlar. Genel olarak kadınlar, erkekler gibi fetişlere büyük bir düşkünlük göstermedikleri için, erkeklerin fetiş konusundaki ısrarlarına pek de duygudaş bir gözle bakmazlar; bunun nedeni erkeğin fetişe kadından çok daha fazla düşkünlük göstermesidir. Ancak fındıkçılık konusunda deneyimli bir kadın ya da erkeğin ruhsal karmaşalarını anlayabilen bir eş, fetişin, ilişkilerinin başlangıcı için gerektiğini, erkeğin kendisini sevmesi için cinsel heyecan duymasını sağlayan bir araç olduğunu ve erkeğin kendisinin çekiciliğine ve güzelliğine bir kusur bulmasının söz konusu olmadığını bilir.

Yukarda belirtilen nedenlerle kendi eğilimlerini evlerinde doyuramayan erkekler, başka yerlere ve başka eşlere yönelirler. Bir süre önve dava konusu olan ve orospuların betimlemeleri ve telefon numaralarını veren Bayan-

lar Kılavuzu, bu kadınların yalnızca fiziksel çekiciliklerini betimlememekte, örneğin Bayan X'in, müşterilerinin istedikleri biçimde giyinebileceğini de bildirmektedir. Hiç kuşku yok ki, cinsel saplantıların böylesine çok olduğu ve bunlar için eş bulmanın böylesine kolay olduğu bir çağda, bu sapmaların gereksemelerini karşılayacak olan orospuların da işleri başlarından aşkın olacaktır.

Fetişizmin zorlayıcı bir niteliği vardır. Gerçekten de, fetişe eşlik eden fanteziler, saplantılı düşünceler sayılır. Bunlar da saplantılı düşünceler gibi, bilinçli değildirler ve yine onlar gibi, çoğu kez, kişinin bilinçli düşüncelerine yabancı niteliktedirler. Saplantılı düşünceleri olan insanlar, çoğu kez bunlardan kurtulmaya çalışırlar. Birçok fetişist, saplantılı düşünceleri olan insanların gösterdikleri özellikleri gösterir: katılık, titizlik ve mızmızlık, kirden ve pislikten aşırı korku ve bir nesneyi biriktirmeye olan aşırı eğilim. Bu biriktirilen şeyin, fetiş olduğu hiç kuşkusuzdur; aşırı miktarda ayakkabı, örülmüş uzun saç vb. gibi fetiş sayılan nesneleri toplayıp özenle biriktiren kimseler konusunda birçok rapor vardır. Bu tür biriktiricilikle, normal biriktiricilik (koleksiyonculuk) arasında ilginç bir bağlantı vardır. Yapılacak çözümlemeler, pul, kibrit kutusu, şarap şişesi etiketi ve biriktirilen öteki nesnelerin, bilinçaltı düzeyinde henüz cinsel önemi olan birer fetiş durumuna gelmediğini gösterecektir.

Ara sıra, fetiş olan nesne insanda çalma isteğini de kamçılar. İplerden kadın iç çamaşırı çalanlar gibi bize garip gelen hırsızların çoğu, kendi sapmalarının doyumu peşimde olan fetişistlerdir. Bununla birlikte, genel olarak fetişistler, içe dönük bir yaşamları olan korkak insanlardır ve kimseye zararları dokunmaz. Herkes içinde pek az düzeyde de olsa fetişizm tohumları taşıdığından, bu çok yaygın cinsel sapmanın giderek daha geniş bir biçimde anlayışla karşılanacağı umulur.

●

TRANSVESTİZM

Bunuel'in *Viridiana* filminde bir sahnede, uzun yıllar önce evlendikleri gün ölen eşinin o günden beri sakladığı giysilerinin içinde bulunduğu sandığın başına giden, sakallı, yaşlı bir dul erkek gösterilir. Adam, karısının giysilerinden kimilerini giymeye çalışır, ancak tam olarak giymeden bir yana bırakır. Açıktır ki, adam, düğün gecesi ölen gelini yeniden canlandırmaya çalışmaktadır; bunu yapmak için de, gerçekliği olabildiğince yakalamak amacıyla kadının giysilerini kullanmaktadır. Filmin son bölümünde, bir fetişistin, fetişini, nasıl kısmen ya da tümüyle bir kadının yerine koyduğunu görürüz; onun neden böyle yapmak zorunda kaldığını, gerçek bir kadınla başarılı ve doyurucu bir yakınlık kuramayışına bağlarız; çünkü, çocukluğunda karşı cinse duyduğu korku, onu doyurucu ilişkiler kurmaktan alıkoymaktadır. Bir transvestist de aynı korkuyu duyar; o bir adım daha atarak, kadınlığı temsil ettiğine inandığı giysiler giyerek dolaşır. Çoğu kez de düpedüz kadın giysileri giyer. Bu giysiler, genel olarak bir önceki bölümde söz konusu edilen fetişler niteliğindedir.

Bir erkeğin en yaygın transvestit uygulaması, kadın giysileri giyerek masturbasyon yapması, bunu yaparken kendisini aynada seyretmesidir. Bu kişi cinsel zevki, kadınlarla aynı yumuşak duyarlığı taşıdığını duyumsadığı kadın giysilerine dokunarak ve onları giyerek sağlamaktadır. Onun için bu, bir kadının vücuduna dokunmakla eş değerdedir.

Erilliklerine yeterli güvenleri olmayan kimi erkeklerin bu giyimle ilgili sapmalarına toplumumuzda hoşgörüyle bakılır; kadın gibi giyinen erkeklerin bundan teşhirci bir zevk çıkardıkları düşünülür. Sado-mazoşist eğilimli kimi erkekler de, kendilerini toplumca ayıplanan ve hoşgörülmeyen türden kadın giysileri giymeye zorlayarak, bu ayıplama ve hoşgörüsüzlüklerden zevk alırlar. Bu tip kimselerin, ayartıcı, fındıkçı bir kadını, cinsel istekleri uyaran fahişeleri içeren fantezileri de vardır. Aslında böyle bir fantezi kadını (metresten başka bir şey olmayan, hiçbir istekte bulunmayan, yalnızca âşığının cinsel isteklerini yerine getirmekten başka bir şey düşünmeyen bir kibar fahişe) bütün erkeklerin kafasında vardır. Transvestizmin bir örneği olarak, mutlu bir evliliği olan, zaman zaman aksasa da eşiyle düzenli cinsel ilişkide bulunan bir erkeğin, kendisini haftada en az bir kez karısının giysilerini giymek zorunda duyumsamasını verebiliriz. Bu giysileri giymesi ona yoğun bir cinsel heyecan vermekte, onun cinsel gücünü artırmaktadır. Kadın gibi giyinmesi, onun kendisini hadım edilmiş gibi saymasını değil, tahmin edilebileceği gibi, kendisine olan özgüveninin artmasını ve normal erkek giysileri içindeyken olduğundan daha fazla erkek olduğunu duyumsamasını sağlamaktadır.

Bir bakıma, *Viridiana*'daki ölmüş karısının giysilerini giyen dul erkek gibi, kadın giysileri giyen böyle bir kimse bir kadın imgesi yaratmaya çalışmaktadır. Böyle giyinmek ve kadın rolü oynamak, ona hoşlandığı kadını anımsatır. Bu kadın yumuşak ya da tutkulu, sevecen ya da zalim, egemen ya da boyun eğen bir tip olabilir. "Kadın", adamın istediği gibi giyinecek ve karşı karşıya ol-

mamalarına karşın adamın istediği gibi davranacaktır. Ayna önündeki bu "hayal oyunu"nda, "kadın", erkeğin bir kadından beklediği biçimde davranacaktır. Ancak erkek, kadınla herhangi bir cinsel ilişki durumundan korktuğu için bu oyundaki rolünü gerçek bir kadın karşısında oynayamaz.

Daha derin anlamda, erkek kendisini bir kadınla özdeşleştirmektedir. Fetişist bir nesneyi bir kadının yerine koyar, ama yine de kendisi dışında bir şeyle duygusal ilişkiye girmektedir. Transvestit de bir giysiyle ilişkiye girmektedir; onun, canlı bir kimse yerine giysiyle cinsel ilişki kurduğu söylenebilir; Ama, bunun yanı sıra transvestitin kendisi, gerçek yaşamda yetkin bir ilişki kurmakta başarısız olduğu kadın rolünü oynamaktadır.

3. bölümde özdeşleşme sürecinin, büyümenin gerekli ve değerli bir parçası olduğuna değinmiş; olağan bir ailede, kendisiyle aynı cinsten olan anneyi ya da babayı model alarak büyüyen bir çocuğun kendisinden beklenen rolü oynamaya başladığından söz etmiştik. En azından bazı transvestizm olaylarında, bu sürecin işlemediğinden ya da bozulduğundan söz edilebilir. Bu durumda, gelişme yolundaki erkek çocuk bilinçsiz olarak kendisini babasıyla değil annesiyle özdeşleştirir. İncelenen böyle bir olayda, sapma içindeki kimsenin babası, aile içinde kendisine düşen rolü oynayamayan, zayıf, bütünüyle karısına teslim olmuş bir erkekti. Evin "pantolon giyen reisi" anneydi. Bu durumda, büyümekte olan çocuk karşısında, güçlülüğü, kararlılığı ve egemenliği anne temsil etmişti. Oysa bu nitelikleri temsil görevi, mutlu bir aile içinde, babanındır. Böylece çocuk kendisini annesiyle özdeşleştirerek, yetersiz, zayıf bir adam olan babasıyla özdeşleştirmesi durumunda duyumsayacağından daha eril bir özyapıya sahip olduğunu duyumsamaktadır. Bu transvestitin, kadın giysileri giyerek kendisini neden daha eril, daha erkeksi duyumsadığını anlamak pek de zor değildir.

Bu tür açıklama, transvestizmi bütün boyutlarıyla an-

latabilmek için yeterli değildir. Çünkü annenin başat konumda olduğu halde, erkek çocuğun transvestit olmadığı pek çok aile vardır. Bir erkeğin cinsel sorunlarına bu türden bir özgül çözümü getirmeyi yeğlemesinin, hangi etmenlerin bir araya gelmesi sonucu olduğunu bilmiyoruz. Bu sorun oldukça karmaşıktır, belki şu açıklamalardan bir sonuç çıkarılabilir: *Erkek eşcinsel, annesiyle özdeşleşerek annesinin yerine aşkını koyar; fetişist, kadının penisi olmadığını reddeder; erkek transvestit., bu iki düşünce ve davranış biçimini aynı anda uygular. O, kadının da penisi olduğunu düşlemler, böylece hadım edilme karmaşasını yener ve kendisini bu penisli kadınla özdeşleştirir.*

Bu formül, yukarıda sözü edilen transvestitin davranış biçimi açısından ödünleme kuramına göre daha doğrudur. Kuşku yoktur ki tranvestit, gerçek yaşamda kadınlarla tam bir ilişki kurmayı başaramadığı için elde edemediği zevki, kendisine erotik bakımdan yanıt veren düşlemsel bir kibar fahişeyi kafasında canlandırarak sağlamaktadır. Ama bunu birçok normal insan da, kadın kılığına girmeksizin yapmaktadır; onlar düşlem güçlerini daha çok açık saçık resimler seyrederek ya da başka yollarla harekete geçirmektedirler. Ruhbilimcilerin de doğruladığı gibi, transvestitin penisli kadın imgesiyle özdeşleşmeye gereksemesi vardır. Onun bu davranış biçimi konusunu biraz daha açmak gerekmektedir.

Yukarıda verilen örnekteki egemen, güçlü, erkeksi anne tipi "penisli kadın" diye düşünülebilir. Ancak bir erkek çocuğun özdeşleşmek için böyle bir kadın tipine gereksemesi yoktur. Bir bakıma ilk bakışta bütün anneler "penisli kadın" imgesinden izler taşırlar. Sivri külah giyen, bir süpürge sopasına binerek uçan cadı tipini bilmeyen yoktur; bu cadıya benzeyen tipler, dünyanın her yanında, değişik kılıklarda görülür. Erillik simgeleri, genel olarak hep ana tanrıça motifiyle birlikte düşünülür. Örneğin Hekate denince akla bir anahtarla birlikte, bir kırbaç,

bir hançer ve bir de meşale gelir. Küçük bir çocuk için anne, kendisine bağlanılacak sevecen bir kadındır, ama aynı zamanda dehşet verici bir figürdür de. Bu türden güçlü ve ürküntü verici kadınların betimlemeleri, bu özelliklerini gösterir biçimde yorumlanabilir. Çocukları için bir tehdit oluşturan anneler konusunda pek fazla bir kanıta gerek yoktur. Birçok kimse kendi deneyimlerinden bilir ki, kimi anneler oğullarına "sahiplenici" bir bağlılıkla bağlıdırlar, bunlar oğullarının bağımsızlığını ortadan kaldırırlar, onlara kendileriyle birlikte kalmaları için şantaj yaparlar, onların evliliklerini engellerler. Böyle anneler gerçekten cadıdır; çünkü, oğullarının erilliğini çalmaktadırlar. Ortaçağın *Malleus Maleficarum* adlı ünlü cadı avcıları el kitabında, cadıların, erkeklerin penislerini çaldıkları ve birçok yolla erkeklerin iktidarsız olmalarına yol açtıkları anlatılmaktadır.

Bir erkek için kendisini bir kadınla özdeşleştirme süreci, penisin de simgelediği gibi, onun erillikten uzaklaştığı anlamına gelmeyebilir; tersine, penise sahip çıkma sürecidir bu; kendisini özdeşleştirdiği kadın, dişil olduğu kadar eril özellikler de gösteren güçlü anne tipi olabilir.

Bu türden bir özdeşleşmenin ortaya çıkabilmesi için, insanda kökü derinlerde olan bir duygusal olgunlaşmamışlığın söz konusu olması gerekir. Normal gelişimi içindeki bir erkek çocuk, eril bağımsızlığını elde etmek için kendisini annesinden ayırmak zorundadır. Annesiyle özdeşleşirse, bunu yapmakta kesinlikle başarısız olur; çünkü, böyle bir davranış, çocuksul bir bakış açısıyla, annesini çok güçlü bir varlık olarak düşünmesine yol açmaktadır. Böyle bir özdeşleşme, onun, annesi dışında bir kimseyle duygusal bir yakınlık kuramayacağının da belirtisidir. Yukarda sözünü ettiğimiz transvestitin, mutlu bir ailesi vardır ama, annesiyle duygusal bağlarının hâlâ güçlü olması nedeniyle, karısıyla tam bir aşk ilişkisine girmesi olanaklı olmamaktadır.

Konuyu yakından bilmeyenler genellikle transvestiz-

min eşcinselliğin bir türü olduğunu sanırlar; dahası, bu sanı, birçok ruhbilim kitabında da yer almıştır. Oysa Kinsey, bu sanının temelsiz olduğunu söylemektedir: *Transvestizm ve eşcinsellik, birbirinden ayrı olgulardır, transvestitlerin çok küçük bir bölümü fiziksel olarak eşcinsel ilişkiye girer.*

Kimi eşcinsellerin, ara sıra, özellikle "uyuşturucu" partilerinde ya da orospular gibi erkek ayartmaya giriştikleri zaman, kadın kılığına girdikleri doğrudur; ama bunun nedeni, onların bundan cinsel zevk sağlaması değil, erkekleri daha kolay etkilemektir. Transvestitler aslında erilliklerinden emin olmayan ve sonuçta kadınlara olan cinsel yaklaşımlarında, kendilerine olan güvenleri kırılmış kimselerdir. Ancak, erkeklere bilinçli olarak bir eğilimleri yoktur; onların kadınlarla özdeşleşmeleri ve bütün bu dişillikle ilgileri, libidolarının karşıt-cinsel yönde nasıl coşkun olduğunu göstermektedir.

Tarihte, yaşamlarının büyük bir kısmını kadın giysileriyle geçiren birçok kimse olduğu bilinmektedir, bunların en tanınmışları Abbé de Choisy ve Chevalier d'Eon de Beaumont'tur. Transvestizm, Eonizm adıyla da anılmaktadır; bu sözcük şövalyenin adından türetilmiştir: Eon de Beaumont 18. yüzyılın en tanınmış Fransız diplomatlarından biriydi. Erkek giysileri giyerek dolaşan kadınlar için de birçok örnek gösterilebilir; ama, kadınlardaki transvestizm, aşağıda açıklayacağımız gibi, erkeklerde görülenden çok farklı bir tiptedir.

Bir mitoloji yaratığı sayılabilecek olan "normal" erkek, transvestit davranışa anlayış gösterme konusunda pek rahat değildir; çünkü, kendisinde de var olan böyle bir eğilimi kolayca anlayamaz. Bununla birlikte, karşı cinsin giysilerini giymek, halk eğlencelerinde oldukça yaygın bir uygulamadır. Büyük kentlerin hemen hepsinde, en önemli gösterilerinden birinin bir transvestitin gösterisi olduğunu duyuran gece kulüpleri mutlaka bulunmaktadır. Geleneksel Christmas pandomimlerinde, kaçı-

nılmaz olarak "esas oğlan" gibi erkek olan bir "genç kız" vardır, ama bu "esas oğlan" da aslında bir kızdır. Kimi transvestitler, kadın kimliğinde yaşayarak, bu sapmalarını, yaşamlarını kazanmak için de kullanabilmektedirler.

Açıktır ki, "fallik kadın" imgesinin çocukluk anılarının karanlıkları arasında kaybolmuş olmasına karşın, birçok erkek kendilerini duygudaş oldukları kimselerin yerine koyma konusunda yeteneklidir, böylece bir dereceye kadar kendilerini karşı cinsle de özdeşleştirebilirler. Gerçekten de böyle olmasaydı, uygarlık böylesine gelişemezdi. Biz, kadın olsun erkek olsun, başkalarının bizim gibi insan olduklarını bilmeseydik, onların bizim gibi düşündüklerini ve davrandıklarını düşünmeseydik, onlara karşı "insanca" davranmazdık. Bu düşlemsel duygudaşlık ya da karşı-duygudaşlık, çoğu kez ana-baba ve çocuk ilişkisinin biraz ilkel bir biçimi olan özdeşleşmenin bir türüdür ama yine de konumuz açısından önemlidir. Havelock Ellis, transvestizmin sevilen bir kimse ile özdeşleşmenin abartılmış bir biçimi olduğunu söyler. Bu açıklamanın yetersiz olduğu açıktır, ancak bu sapmanın ortaya çıkışında, oldukça büyük bir rol oynar.

William Golding *Free Fall* (Serbest Düşüş) adlı yapıtında; aşktan çılgına dönmüş bir delikanlıyı betimler; delikanlı, sevdiğiyle aynı insan olmanın nasıl bir şey olduğunu merak etmenin çok normal olduğunu göstermektedir:

"Beatrice..."

"Hu?"

"Sen olmak nasıl bir duygu?"

Duyarlı bir soru; ve Evie ile Ma'yı sormak bu, kendi erginlik fantezilerimi sormak, özdeşleşmelerim ve keşiflerimle tattığım acı dolu tutkularımla sormak. Yanıtı olmayan bir soru bu.

"Hiiç, öylesine bir duygu işte."

Bir kimsenin dünyasının merkezini elinde tutmak; yumuşak, tatlı ve hoş olmak; doğuştan temiz ve düzenli

olmak; çılgınlık özlemi içinde olmak; bu saçların altında, bu iri ve tarifsiz gözlerin arkasında olmak; bu iyi korunmuş ikizlerin yükseldiğini duyumsamak; edepsiz olmak ya da olmamak gibi bir şey, değil mi? Banyoda ve tuvalette olmak; yüksek topuklu ayakkabılarla kısa adımlar atarak kaldırımda yürümek; yüreğimi patlatan, duygularımı dalgalandıran o baygın kokunu solumak gibi, değil mi?

Bütün insan ilişkileri özdeşleşmenin ve farklılaşmanın bir harmanıdır. Bir kadın bir adamı anlaşılmaz buluyorsa; bir adam bir kadını gizemli buluyorsa, yalnızca fiziksel düzlemde cinsel ilişkiye girebilmelerine karşın, ikisi de birbirlerini anlayamazlar. Daha romantik âşıklar, kendilerini sevgilileriyle özdeşleşmiş olarak duyumsarlar, dış görünüşlerinden, inançlarından, birbirlerinin hoşlandıkları şeylerden zevk alırlar. Halbuki, onlar birbirlerinin tam benzeri olsalar, fiziksel farklılığın gerektirdiği ayrımdan dolayı aşkları sözcüğün tam anlamıyla aşk olmaz. Çünkü aşk, kişinin kendisinde gördüğü eksikliği sevdiğinde bulması, böylece de sevgilinin farklı yanlarıyla kendi eksikliklerini tamamlamasıdır. Yalnızca özdeşleşme üzerine kurulmuş aşk, bütünleşmiş bir aşk değildir. Bu konuya, eşcinselliği incelerken yeniden döneceğiz. Ama, başka bir kimseyle *bir olma,* dolayısıyla bir dereceye değin karşı cins olma isteği insan doğasının vazgeçilmez özelliğidir; bütün büyük romancılarda, kendilerini her iki cinsle de özdeşleştirme konusunda garip bir yetenek vardır.

Yukarda da değinildiği gibi, cinsel heyecan duyduklarında kadınlar gibi giyinerek masturbasyon yapmayı bir tören haline getiren erkeklerin sayısı çoktur; öteki türden olanlar ise kendilerini tümüyle dişil cinsel özdeşleştirme gereksemesi içindedirler. Bu tür erkekler, ameliyatla "kadın olmak için" sık sık hekimlere başvururlar.

Az rastlanır da olsa bir kısım talihsiz insanlar, cinsel organlarının anatomileri kusurlu olduğundan, cinsiyetleri

belirsiz olarak doğarlar. Ersellik (hermafrodit) adı verilen bu tür kişiler, kimi zaman bir cinse yönelirler ama yetişkinliklerinde, öteki cinsi seçebilirler. Kimi durumlarda ameliyat, o kimsenin seçtiği cinste karar kılmasını sağlayabilir. Böyle bir ameliyat, cinsel organları normal kimseler için olanaksızdır.

Bu türden cinsiyet değiştirmeyi, daha çok, başka erkeklerle eşit koşullarda rekabet etme umudunu yitirmiş ve bundan vazgeçmiş erkekler istemektedir. Bunlar, cinsel organlarını kestirip kadın giysileri giydikleri zaman duygusal sorunlarının biteceğine inanırlar. Ancak, anatomik ve fizyolojik yapının zorlu gerçekleri, sorunun bir ameliyatla çözülmesinin önündeki en büyük engeldir. Kimi erkeklerin sürekli kadın giysileri içinde dolaşarak ve eril olma çabasından vazgeçerek sorunlarını bir dereceye değin "dindirmelerine" karşın, bu çözüm son derece yapaydır, onların dişil özyapı kazanması için yeterli değildir.

Bu kimselerin, cinsel doyum sağlamak için kadın giysileri giymek zorunda olan transvestitlerden çok daha fazla ve derin akılsal bozuklukları vardır. Karşı cins olma fantezisi yaygın bir akılsal bozukluğun belirtisidir. Buna şizofreni adı verilir. Karşı cinse döndükleri biçimindeki sabuklamaları ileri süren kimseler, ruh hastasıdırlar. Şizofreninin başlangıcında ileri sürülen cinsiyet değiştirme savını gerçek anlamıyla almamak gerekir, bu savı mecaz olarak almalıdır. Şizofrenide hastanın "ben" diye belirttiği ve normal olarak kendi kendisiyle özdeş olduğunun anlatımı olan benliği yenilmiştir ve hasta artık kendi bilincini denetim altında tutamamaktadır; benliğin (ego) yerini fanteziler ve bilinçdışı olgular almıştır. Cinsiyetin değiştiği savı kişinin benlik denetimini yitirdiğinin bir göstergesidir. Normal olarak bir insanın, kendi cinsiyetiyle bilinci özdeş durumdadır. Bir önceki bölümde, kişinin kendi cinsiyetiyle özdeş olmasının önemine değinilmişti. Ama bilinçli benlik, insan kişiliğinin tümü demek değil-

dir. Öyle olsaydı, biz karşı cinsle özdeşleşmez ya da o cinse karşıt duygular beslemezdik. Kişiliğimizin derinliklerinde, içsel, duygusal ve kısmen bilinçdışı olarak, karşı cinse özgü bir özyapıya da sahibiz. Bu gerçeği keşfeden Jung, kadının eril yönünü *animus*, erkeğin dişil yönünü *anima* diye adlandırmıştır. Bir erkek ve bir kadın, mutlu bir cinsel birleşme içindelerse, kişiliklerindeki bu karşıt öğeler pek açık değildir; kadın ve erkek, bu karşıt yönlerini birbirlerinde yaşarlar. Ancak, koşullar ya da kadınlara olan korkularından dolayı kadınlardan ayrı olan erkekler, dişil duyumsama denilen ruhsal konumlarında aşırı duyarlı olmaktadır. Şu ya da bu nedenle erkeklerden ayrı olan kadınlar ise, dogmatik ve aşırı buyurganlık bakımından, yapay bir erillik gösterirler.

Transvestizmi anlamak için incelerken, insanların kısmen iki cinsin özelliklerini taşıdığını da bilmeliyiz. Bu, anatomik bakımdan da böyledir; çünkü, her erkekte *körelmiş bir dişi organı bulunduğu gibi*, her kadın da belirgin eril yapı özellikleri gösterir. Örneğin, kadın cinsel organı küçük ve basit bir penistir. Erkek organıyla aynı doku yapısına sahiptir. Cinsel heyecan sırasında, tıpkı erkek organı gibi, kanla dolarak şişer. Erkek anatomisindeki en belirgin dişil özellikler, memelerde görülmektedir. Bu organ erkeklerde genellikle körelmiş durumdadır, ama uygun hormonlar verildiğinde, erkek memelerinin kadın memesi boyutlarına değin büyüdüğü gözlenmiştir. Bu ikili yapının, belirgin olmayan daha birçok benzerlikleri vardır. Belki de, öteki cinsin kimi özelliklerine sahip olmasaydık, karşı cinsi daha az anlayabilir ve onlarla daha az anlaşabilirdik.

Fetişizm gibi transvestizm de erkeklere özgü bir sapmadır. Sık sık erkek giysileri giyen, kendilerini kimi erkeklerle özdeşleştiren kadınların durumunu 7. bölümde tartışacağız. Kadının karşı cinsin giysilerini giyme konusunda kendisini zorunlu duyumsaması, oldukça seyrek görülür. Bunun amacı da, cinsel zevk arayışı değildir. Sık

sık erkek giysileri giydikleri görülen kadınlar ise, bu giysileri kendi kişiliklerini erkek kişiliğiyle değiştirmek için giymezler.

Bizim kültürümüzde, transvestizmin her iki cins açısından da farklı önemi olduğundan, kadınların erkek giysisi giymeleri, erkeklerin kadın giysisi giymelerinden daha kolay kabul edilebilir ve hoşgörüyle karşılanır. Erkeklerin kadın giysisi giymelerinin, çoğu kez yasa dışı ve törelere aykırı olduğu düşünülür. Ancak asıl sorun bu değildir. Bir erkek, hoşlandığı gibi giyinebilir, ama onun cinsel organını göstererek, genel ahlaka aykırı davranması hoş görülemez. Ancak, transvestitlerin büyük çoğunluğunun karşıcinsel olduğu gerçeği genel olarak bilinmediği için, polis kadın gibi giyinen erkeklerin ahlaksız olduğunu düşünmektedir. Toplumun, her iki cinste de görülen transvestizme karşı davranış biçimi, kadın eşcinselliğini görmezden gelirken erkek eşcinselliğinin şiddetle cezalandırılması gerektiği konusundaki önyargının bir parçasıdır.

●

KADIN EŞCİNSELLİĞİ

Batı dillerinde eşcinsel anlamında kullanılan *homosexual* sözcüğü, Grekçe önek olan *homo* (eş, aynı) ile *sexual* (cinsel) sözcüğünden türemiştir ve çoğu kimsenin sandığı gibi latincedeki *homo* (erkek) sözcüğü ile ilgisi yoktur. Bu nedenle sözcük, kadın olsun erkek olsun, aynı cinsten cinsel ilişkiye giren iki kişi için kullanılır. "Lezbiyen" ve "safik" sözcükleri de, çoğu kez kadınlar arası cinsel ilişkiye giren kadınları anlatmak için kullanılır. Bu iki sıfat da, kendisi de bir eşcinsel olan Grek kadın şair Sapho'nun yaşadığı ada olan Lesbos'la (Midilli adası), Sapho'nun kendi adından kaynaklanır.

Kadınlar arasındaki eşcinsel ilişkilerin, erkekler arasındakilerden daha yaygın olduğu sayısal olarak (istatistiksel) kanıtlanmıştır. Bununla birlikte Kinsey, kadınların başka kadınlara olan cinsel yönelimi olarak tanımladığı eşcinselliğin sıklık oranını araştırdığı zaman, otuz yaşına kadar olan kadınların yüzde 25'inin kendilerindeki bu eğilimin farkında olduğunu, kırk yaşına kadar olan kadınların yüzde 19'unun da, başka bir kadınla, eşcinsel oldu-

ğunun bilincinde olarak cinsel ilişkiye girdiğini keşfetmiştir. Kadın eşcinselliği yalnızca birkaç ülkede yasayla yasaklanmış olması, pek seyrek olarak cezalandırılması nedeniyle erkek eşcinselliğinden daha az yankı uyandırır; küçük yaştakileri ayartma ya da eşcinsellik konusunda pek az dava açıldığı bilinmektedir. Öteki cinsel eylemlerde olduğu gibi kişinin zorunlu olduğunu duyumsadığı ve yinelediği eşcinselliğin de genellikle erkeklere özgü olduğu düşünülmektedir. İster eşcinsel isterse karşıcinsel olsun, kadınlar kendi güdülerinin böylesine zorlayıcı olmaması nedeniyle, kendi doyum gereksemelerini genel olarak erteleyebilirler. Kadının cinsel yaşamının bu özelliği erkeklerinkiyle karşılaştırıldığında, duygunun yoğunluğundan çok yaygınlığının söz konusu olduğu görülür. Örneğin kadın, cinsel isteklerini daha az bir çabayla uzun bir süre bastırabilir; erkeklerin bastırma süresi için çok kısadır; erkeklerde, kadınlarda görülmeyen cinsel patlamalar, tam bir cinsel eylemsizliğin hemen ardından ortaya çıkar.

Toplumun bakış açısı nedeniyle, kadınlar arasındaki eşcinsel ilişkiler, erkekler arasındaki ilişkilerden daha az dikkati çeker ve daha az suçlanır. Dahası, erkekler arasındaki eşcinsellik, birlikte masturbasyon yapma ve öteki fiziksel biçimlerle dışa vurulurken, kadınlar arasında ruhsal düzeyde var olan eşcinselliğin, toplumun dostça yakınlaşma diye algıladığı sevecen kucaklaşmaların ötesinde fiziksel gösteri biçimi yoktur belki de.

Pembe bir iplik gibi duygusal yaşamımızın dokusuna karışan cinselliği toplumsal ilişkilerden yalıtılmış bir eylem olarak düşünen kimseler, birlikte yaşayan kadınların arasındaki ilişkilerdeki eşcinsel renk bir ruhbilimci tarafından ortaya çıkarıldığı zaman, şaşkınlıktan dillerini yutmaktadırlar. Ama, gerçekte, cinsellik ve duygusal yaşam arasındaki ayrım, yapaydır. Bütün duygusal ilişkilerde, farkına ister varılsın isterse varılmasın, fiziksel bir öğe de vardır. Bu fiziksel öğenin var olduğu gerçeği, ilişkilerde

etkili olsun olmasın, ister ürkütsün ister utandırsın, yadsınamaz. Bedenimizi ve akıl yapımızı iki ayrı bölüm olarak düşünebiliriz, ama özellikle duygularımızda bu ayrım geçerli değildir.

Uzun yıllardan beri İngiltere'de kadınlar ikinci sınıf yaratıklar olarak görülmüş, pek çok kadın da kendisini ikinci sınıf yaratık olarak gördüğünden dolayı hiç evlenememiştir. Bu tür kadınların cinselliklerinin şu ya da bu yolla engellendiği söylenebilir; bu nedenle toplumdaki erkek sayısı yeterli olduğu halde, bu kadınlar evlenme olanağı bulamamıştır. Kuşkusuz evlenme olgusu, kadın ve erkek sayısının birbirine denk olmasına bağlıdır. Oysa pek çok kadın da mutlu evlilikler yapmış, cinsel ve duygusal yaşamlarını birbirinden ayırmamışlardır. Bu ayrımı yapan kadınlar, insani dostluğu arayan kocaları tarafından terk edilirler ve başka bir kadınla birlikte oturmak zorunda kalırlar. Birbirleriyle yaşamlarını paylaşan iki kişi arasındaki duygusal bağlar güçlü olur; kendi açımızdan düşünürsek, hangimiz, tümüyle yalnız bir yaşam sürebilir? Birlikte yaşayan bir kadın ve bir erkek, kaçınılmaz olarak cinsel ilişkiye de gireceklerdir.

Kadınlar da erkekler de, birçok hayvan türünde olduğu gibi, karşı cinsten cinsel eş bulamadıkları zaman, cinsel doyumu kendi cinslerinde bulmaya yönelirler. Yatılı okullarda, dışa kapalı dinsel topluluklarda ve karşı cinsin dışta bırakıldığı öteki topluluklarda eşcinsel ilişkinin yaygın olmasının nedeni budur. Çok eşli evliliğe izin verilmeyen bir toplumda erkek sayısının görece azlığı, toplumumuzda çok bilinen, kadınlar arası duygusal yakınlaşmalara yol açar. Ama bu açıklama, konuyu bütünüyle aydınlatmaya hiç de yeterli değildir.

Karşı cinsle evlilik yapmak için her türlü koşula sahip olan kimi kadınlar neden ısrarla kendi cinslerine yönelir ve evlilik, çoluk çocuk sahibi olma şansını reddederler? Bu konu üzerinde çok şey yazılmış olmasına karşın, hâlâ kesin bir yanıt bulunmuş değildir; çünkü, eşcinsel ilişki-

nin seçilmesinin, değişik oranlarda iç içe geçmiş birçok ruhsal etmenin sonucu olduğu söylenebilir. Bundan sonra, bu etmenleri betimleyip tartışacağız.

Birçok kadın için kendi cinsinden biriyle cinsel ilişki düşüncesi ve hatta aşırı duygusal bir ilişki, tiksinti verir. Bunlar çocukluk dönemlerine ve yeniyetmelik dönemlerinin ilk yıllarına şöyle bir baktıkları zaman, kimi genç kız ve kadınlara, şimdi kendilerine hiç de akılcı gelmeyen, aşka benzer duygularla bağlandıklarını anımsayacaklardır; çünkü, eşcinsel deneyimin geçerli bir biçimi de budur. Bu tür bağlanmalar, genç kızın kendi dişil kişiliği konusunda birtakım yeni bilgi ve duyguları öğrenmesi bakımından çok önemlidir. İster kadın isterse erkek olalım, hepimiz, gündelik yaşamda bulamadığımız özelliklere ve ruhsal yapıya sahip insanlara hayranlık duymaya, dahası onlara âşık olmaya eğilimliyizdir. Yaşamda yalnızca mesleğine ve zekâya önem veren bir kimsenin en kaba anlamıyla şehvet düşkünlüğüne yönelmesinin aşırı bir örneğini, bir profesörün gece kulübünde şarkı söyleyen bir kadına âşık olmasını anlatan *Mavi Melek* filminde bulabiliriz. Bu âşık olma durumu, A. E. Housman'ın da açıkladığı gibi, bir şair bilim adamının bir atlete duyduğu eşcinsel duygu düzleminde de olabilir. Böyle olgularda, âşık olan kişinin, kendisinin zıddı olan bir kimsenin hükmü altına girdiği söylenebilir. Ama, hepimizin içinde, değişik oranlarda da olsa, bu birbiriyle çelişkili karmaşalar (complex) bulunduğundan, bu zıtlığa doğru çekilen yanımızın, kişiliğimizin gelişmemiş bir parçası olduğu söylenebilir. Bunlar, bir başka deyişle, kendi "ben"imizin bastırılmış ya da ihmal edilmiş yönleridir. Daha sonra yeniden döneceğimiz bu konu, insan ilişkileri bakımından çok önemlidir; ama özellikle, eşcinsel aşk ilişkileri konusundaki araştırmalar için, çıkış noktasıdır.

Bir kız okuldan "özel bir arkadaş" edindiği haberiyle ve coşkuyla geldiğinde ya da bir öğretmeninin özelliklerini ve erdemlerini aşırı övmeye başladığında, ana-babalar,

bu türden bir "çekim"in farkına varırlar. Bu bir arkadaşını ya da bir öğretmenini çekici bulma ve övme olgusu, normal kişilik gelişmesinin bir parçasıdır. Bu türden bir olguyu eşcinsel diye nitelemek, tanımlayıcı olmaktan çok yanlış kullanılan bir sıfat olduğu için, birçok kimseye kırıcı ve üzücü gelebilir; daha açık kafalı başkaları için ise, kendi deneyimlerini anımsattığından, duygusal gelişimlerinin bu aşamasında takılıp kalmış olan kimseleri anlayabilmek için yeni kapılar açacaktır.

Gelişmekte olan çocuğun, toplumun kendisinden beklediği cinsel role hazırlanabilmek için, özdeşleşecek kimi modellere gerekseme duyduğunu daha önce söylemiştik. Doğallıkla, en önemli model, annedir; annenin kadınsı davranış biçimleri, kızlarının, bir kadının nasıl davranması gerektiği konusundaki tutumlarının belirlenmesinde, temel ölçüdür. Bir genç kızın annesi, babasıyla mutlu bir aşk ilişkisi içindeyse, annelik görevinden zevk alıyorsa, çocuklarının bebekliklerinden beriye annelikten zevk aldığını çocuklarına duyumsatabilmişse, o kızın bir kadın olarak varoluşunun ilk ve temel hedefi, bir erkek tarafından sevilmek ve o erkekten çocukları olmasını istemek olacaktır. Ama, annenin dingin dişilliği de, kızının her türlü dişillik özgücünü (potensiyel) ortaya çıkaracak yeterli bir örnek oluşturmaya yetmez. Çünkü, kızın gelişiminde öğretmenlerinin, arkadaşlarının ve ailenin etkilerine de gereksemesi vardır. Bu değişik kişiler, kızın gözünde değişik zamanlarda özel bir önem kazanabilirler. Bu duygu, basit bir beğenmeden, kendisini o kişiye kayıtsız şartsız bağlayacak bir tutkuya değin değişik dozlarda olabilir. İkinci durumda kız, kayıtsız şartsız bağlandığı kişiyi kendisinden çok üstün görür ve olasılıkla, onunla eşit bir konumda bulunmaya can atar. Çoğu kez, kızın kendisinden yaşlı kimsede gördüğü hayran edici nitelikler, gerçek olmaktan çok düşlemseldir. Kendi eksikliklerinin ve kusurlarının farkında olan genç kadın öğretmen, kız öğrencisinin, kendisini çok akıllı ve Kleopatra'dan daha güzel

bulmasına şaşar kalır. Bu olgu, ruhbilimde yansıtma (projection) adı verilen mekanizmanın bir parçasıdır. Kız kendi içindeki ülküsel kadın imgesini, öğretmenine yansıtmıştır; bütün erdemlere sahip bir kadın imgesini ön plana çıkarmış, ama yaşayan bir insanda bu erdemlerle birlikte zorunlu olarak var olan kusurları görmezden gelmiştir.

Bu ülküsel imge, kızın ilerde olmak istediği kadın imgesini temsil eder ve o, kendisine, böyle beğendiği bir kadını model olarak alır. Daha teknik terimlerle söylersek, yansıtmayı, özdeşleşme izleyecektir. Kız, ülküselleştirdiği kadının giyimini, davranış biçimini ve ilgilerini benimser; bu benimseme olgusu, eski hayranlığı bitip de kendisine yeni bir model bulana değin sürer gider.

Bu özdeşleşmeyi önceleyen yansıtma süreci, normal büyüme ve gelişmenin bir parçasıdır; Bu, kişiliği henüz gelişmekte olan kızın, bilinçdışı bir yönelimle, kendi cinsinin bir üyesi olarak kendi kimliğini keşfetmesi ve anlaması girişimidir; başarıya ulaştığı zaman, yetişkin konumunu kazanacaktır. Bu sürecin, şu ya da bu şekilde, hepimiz için geçerli olduğu söylenebilir. Kendilerinin, aynı cinsten bir kimseye duygusal bir yakınlık duymadığını söyleyenler, çocukluk ve gençliklerinde hayran oldukları erkek ve kadın kahramanları (şarkıcıları, film yıldızlarını, futbolcuları vb.) unutmuşlardır kuşkusuz.

Yaşamın normal akışı içinde, kızın bu kendisini bulma süreci, kendisinin arzu edilir bir kadın ve yeterli özgüce sahip bir anne adayı olma konusunda özgüvenini kazanmasından sonra sona erer. Bir kez bu aşamaya geldikten sonra, elde edemediğimizi ya da kendimizde olmayanı beğendiğimiz konusundaki genel kurala uygun olarak, kadın artık başka kadınları olağanüstü ve kendisinden üstün görmeyecektir. Normal olarak özgüveni olan bir kadın, başka kadınlarla rekabet halindedir; ama başka kadınların dişilliğine kölece bir tapınma duygusu duymaz; çünkü, kendi yapısının bir parçası olarak, kendi di-

şilliği vardır. Kendisini yetişkin bir kadınla özdeşleştirebilen bir kız, ilk yıllarda kendiliğinden bir yansıtma sürecine girer, daha yaşlı bir kadının özelliklerini benimser.

Bununla birlikte, birçok kız, bu aşamayı atlatmakta başarılı olamaz, kadın olarak kusurlu ve yetersiz olduğuna inanır. Bu cinsel aşağılık duygusunun iki sonucu vardır. İlki, kızın, erkeklere karşı bilinçli bir istek duysa bile onlar tarafından arzu edilebilir bir dişi olmadığını düşünerek karşıcinsel ilişki kurma girişiminde bulunmamasıdır. İkinci sonuç ise, yukarıda betimlendiği üzere, kendi cinsinden olan bir kimseye duyduğu duygusal bağlılığı yitirmemek için erginlik öncesi aşamada takılıp kalmasıdır. Bu duygusal bağlılığı yitirmeme olgusu, bir kadını yalnızca beğenmekten, denetlenemez biçimde ve yoğunlukta ona yönelmeye değin değişik dozlarda olabilir.

Büyük olasılıkla hemen her kız, gelişim süreci içinde kendi cinsinden birinin çekimine kapılma deneyimini yaşar; bu olgu, özellikle, annesiyle olan bağları şu ya da bu nedenle kopmuş ya da bozulmuş olan kızlarda, çok büyük önem kazanır. Birbirinden çok farklı nedenlerle, anneyle olan bu yaşamsal bağın yetersiz biçimde gelişmesinin, iç içe geçmiş ve zorlayıcı nitelikte iki sonucu görülür: İlk olarak kız, yaşamının ilk yıllarında, anneyle kendisi için çok gerekli olan iyi ilişkileri kuramadığından içsel özgüven duygusunu geliştiremez. İkincisi, anne kendisiyle özdeşleşilemeyecek derecede zayıf bir kişilik sergilemişse, kızın bir kadın olarak kişiliğini ve kimliğini bulmasının çok zor oluşudur.

Eşcinsel kadınlar genellikle kendi dişiliklerinin farkına varmakta başarısız oldukları gibi, kendi kişiliklerine güvensizlik de duyarlar. Eşcinsel çiftlerin, birbirlerine karşıcinsel çiftlerden daha bağlı ve bağımlı olmasının nedeni bu güvensizliktir. Eşcinsel kadınının aradığı, cinsel bir eş olduğu kadar bir annedir de; birçok olayda, eşcinsel çiftin birbirine karşılıklı bağımlılığı, birbirinden elde edecekleri cinsel zevkten çok daha önemlidir. Gerçekten de,

çiftten birinin, dışardan birine gösterdiği ilgi karşısında ötekinin gösterdiği kıskançlık, cinsel gururu yaralanmış bir yetişkinin kıskançlığından çok, annesinin başka çocuklara ilgisini kıskanan bir çocuğunkine benzer.

Bir kızın anne sevgisinden yoksun olduğu durumlarda (bunun nedeni hastalık ya da annenin çok genç yaşta ölümü olabilir) bu sevginin yerine geçecek bir başka sevgi araması zorunlu olur. İncelenen bir örnekte, anne sevgisini ödünlemek isteyen bir kız, kendisinden daha yaşlı bir sürü kadına arka arkaya bağlanmıştı; ancak bu kadınların hiç birinde, anne sevgisini bulamamıştı. Çocuklukta anneden yoksunluğun şiddetli duygusal gereksemeleri içinde büyüyen kız, yetişkinlikte başka kimselerin karşılayamayacağı yoğunlukta ruhsal gereksemeler duymuştu; çünkü, bu istekler, üç ya da daha küçük yaştaki çocuğun annesinden beklediği sevgi ve sevecenlikle eşdeğerliydi ve bir yetişkinin bu sevgi ve sevecenliği başka bir yetişkinden sağlaması olanaksızdı. Bu yetişkin kadın, küçük bebeklere gösterilen türden bir anneliğin peşindeydi çünkü. Bir zaman gelmişti ki, bu gerekseme ve istekler doruğa ulaşmış, annesinin yerine koyduğu kadının işini gücünü bırakıp kendisiyle ilgilenmesini, yalnız kendisine sevecenlik göstermesini istemeye başlamıştı. Annesinin yerine koyduğu kadın, kendisi dışında kime ilgi ve sevgi gösterirse göstersin, kız öfke nöbetlerine kapılıyor, kadına fiziksel saldırıda bulunacak kadar gözü dönüyordu. Aşırı bağlandığı kadınların hiçbirinin onun aşırı ilgisine ya da aşırı bağlanma isteğine dayanamaması pek şaşırtıcı değildir ama nereden bakılırsa bakılsın, trajiktir. Kişinin, yaşamdaki arzularına bağlanması durumunda az çok bir bedel ödemek zorunda olduğunu öğrenmesi zordur.

Bu, aşırı bir örnektir: Ama, birçok lezbiyen ilişkinin altında, esas olarak ana-kız ilişkisine benzer bir ilişkinin yattığını da iyi açıklayan bir örnektir. Söylediğimiz gibi, lezbiyen ilişki içindeki iki kadından "kız" konumundakinin aradığı iki şey vardır: kendisine bağlanabileceği bir

"anne" ve erginlik yaşlarındaki kızların yaptığı gibi özdeşleşebilecek bir dişil model; bu iki şey, bu tür kadınlarda, değişik oranlarda birbirine karışmış olarak bulunur. Peki, çiftin öteki üyesi kimdir? Bir "anne" mi? Eşcinsel ilişki içindeki kadınlardan birinin, kimi zaman da ikisinin birden, önemli ölçüde annelik içgüdülerini doyurdukları çok açıktır. Kadınların büyük bir çoğunluğu, sevecenlikle bakıp besleyecekleri, özen gösterip üzerine titreyecekleri birine gerekseme duyarlar. Çocukları yoksa, bu eksikliği ödünleyecek bir kimse ararlar. Böyle çocuksuz bir kadının kendisinden yaşça çok küçük ve duygusal desteğe gerekseme duyan bir genç kıza yönelmesi doğaldır.

Böyle bir ilişki, yalnızca kısmen doyurucu olabilir. Bir kadının, gerçek yaşamda kızı olmayan ve kendi isteklerini doyuramadığı suçlamasıyla zaman zaman kendisine kızan, gücenen bir kimsenin annesi rolünü oynaması gerçekten zordur; çünkü, gerçek annelerin gösterdiği hoşgörüyü, kendi doğurmadığı bir kıza göstermesi olanaksızdır. Dahası, onun, bu durumda, bir erkekten beklediği ilgi ve sevecenlikten yoksun kalması durumu da ortaya çıkacaktır böylece. O, zaman zaman bir erkekten beklediği bu ilgiyi, kendisine sağlaması olanaksız olan kızdan bekleyecektir. Yetişkinin aşkı, almasını olduğu kadar vermesini de bilen bir aşktır çünkü. Böyle birçok ilişki, taraflardan birinin ötekini, aldığından daha az verdiğini ileri sürerek suçlamasıyla ve gerilim ve düşmanlıkların ortaya çıkmasıyla sonuçlanır.

Böyle eşcinsel ilişkilerde, çiftlerden biri, anne rolünden çok erkek rolünü oynayarak, ilişkinin başat ve egemen bireyi olmaktadır. Erkeksi giyim biçimini benimseyen, erkek gibi konuşmaya çalışan, kendisindeki dişil olan bütün özellikleri zayıflık olarak niteleyen geleneksel lezbiyen tipini herkes bilir. Otuz yıl öncesine kadar İngiltere'de iri yarı, erkek yakaları ve kravatları takan, İskoç kumaşından yapılmış erkek giysileriyle dolaşan, sandalyeye tersinden ata biner gibi oturan, erkek gibi uzun

adımlarla yürüyen, saçlarını kısa kestirip erkek kokuları süren buyurgan kadın tiplerine rastlanırdı. Ruhbilimsel araştırmaların ve sağaltım yollarının ilerlemesiyle, benimsediği erkek rolünü böylesine apaçık bir biçimde göstermeye çalışan kadınların sayısı oldukça azaldı; ama yine de, az ya da çok erkek gibi davranan ancak bunu apaçık göstermeyen kadınların sayısı, az değildir.

Bu türden özdeşleşmelerin nedenleri çok çeşitlidir. Uzun bir süre önce birçok kızın, gelişimlerinin belli aşamalarında "erkek kıskançlığı"na kapıldıklarını, hemen tüm ruhbilim okulları tanımlamıştır. Alfred Adler'in "erkeksi protesto", Freud'un "penis kıskançlığı" ve Jung'un "Animus'a kapılan kadın" kavramları, bir dereceye değin bütün kadınlarda görülen duygusal karmaşayı ifade etmektedir; erkek üstünlüğü adı verilen bu karmaşa, erkeksi varolma yollarını küçümsemek ve yermekle, erkeksi saldırgan davranış biçiminin iç içe geçmesinden oluşur. Dişil davranış biçiminin en büyüleyici ve en kafa karıştırıcı yönlerinden biri, erkeksiz kadınların ya da erkeklerle tam anlamıyla ilişki kuramayan kadınların hem erkekleri elde etmeye çalışmaları, hem de aynı zamanda birçok bakımdan onları cinsiyetleri dolayısıyla hor görme eğilimi içinde olmalarıdır. Bu tür bir davranış biçiminin nedeni, kadının çocukluk yıllarında aranmalıdır. Çünkü, pek çok kız, duygusal gelişim aşamalarında açıkça erkek olma özlemlerini ifade eder, erkek giysileri giymeye eğilim duyar, geleneksel olarak kızlardan çok erkek çocuklara özgü olduğu kabul edilen oyunları oynamak ister. Kız çocuğun gözünde, erkekler daha güçlüdür, daha bağımsızdır, daha gözüpektir.

Her normal çocuğun en önemli isteği büyümek ve yetişkin olmalarını engelleyen bağlardan kurtulmak olduğu için, kızların da erkeklerin de kendilerinde olmayan gücü elde etmeye özlem duymaları ve erkek güçlülüğüne ulaşmaya çabalamaları çok doğaldır. Bir erkek çocuğun kız gibi olmak istemesi, bir kız çocuğun erkek gibi olmak is-

temesinden çok daha fazla anormaldir. Cinsel yaşamlarında tümüyle karşıcinsel rolü seçen kadınların büyük bir çoğunluğu, sekiz-dokuz yaşlarındayken kovboy olmaya özenmişlerdir. Bundan dolayı da, kızları erkek çocukların davranışlarını benimsese bile, ana-babaların telâşa kapılmalarına gerek yoktur. Bununla birlikte, kızlarda görülen bu erkekle özdeşleşme durumu, ilerki yaşlarda kaybolmayabilir. Yetişkinlik yaşında eşcinsel olan bir kızın, çocukken kendisini döven, haşin ve eli ağır bir babası vardı. Kız, erkek çocuk olma özlemini tutkulu bir biçimde duymuştu; çünkü, erkek çocukların dayağa kızlardan daha iyi dayanabileceğine inanıyordu. Büyüdüğü zaman da, babasından aynı biçimde öcünü alabilmek için ruhçözümcülerin "saldırganla özdeşleşme" diye adlandırdıkları savunma mekanizmasını geliştirmişti. Dahası, kadınların daha önemsiz varlıklar olduğuna inanmıştı; çünkü babası kız çocuk değil erkek çocuğu olsun istemişti ve kız, babasının kendisini bu nedenle dövdüğü düşüncesini sabitleştirmişti kafasında. Kadın giysileri içinde kendisini rahatsız duyumsuyordu ve kadınların kendilerini daha çekici yapmak için kullandıkları bütün gereçlerden nefret ediyor, onları kullanmaktan kaçınıyordu. Çünkü annesi, kendisini baba dayağından kurtarmakta ve kızı için dişil bir model oluşturmakta son derece başarısızdı. Kız, kendisiyle ilgi kurmaya çalışan delikanlıları reddetmeye başlamıştı; çünkü, babasının kendisine sunduğu erkek modeli, itici, nefret uyandırıcı bir tipti. Bu nedenle kız, erkeklere duyduğu öfkeyi dindirmese bile, duygusal ve cinsel tutkularını doyurmak için başka kadınlara ilgi duymaya başlamış, böylece doyum sağlamaya alışmıştı.

Bu kız, eşcinsel davranışın kökeninde iç içe geçmiş pek çok ruhsal etmenin yattığını göstermesi bakımından, güzel bir örnektir. Bu örnekte olduğu gibi, kadın eşcinselliğinde hem annenin hem de babanın kıza örnek modeller oluşturmakta yetersiz olmaları söz konusudur. Bu ana-baba, ne birbirlerine karşı iyi bir eş, ne de çocuklarını sev-

giyle kucaklayabilen ana-baba olabilmişlerdir. Kimi yazarlar kadın eşcinselliğinin ortaya çıkışında kalıtımsal ve bünyesel etmenlerin ya da iç salgı bezlerindeki bozuklukların etkili olduğunu ileri sürerler. Ancak bu savı destekleyici pek az kanıt vardır. Öte yandan, her kadında eşcinselliğe karşı bir eğilim olduğunu kabul etmemize karşın, rastlantısal ilişkilerin ve basit şartlanmaların, kadını doyuma ulaşmamış doğasından büyük ölçüde ayıracak bir yaşam biçimini seçtiğini söyleyen Kinsey'le düşündeş olmamıza olanak yoktur. Bunu belirtmemiz, iki kadın arasındaki cinsel ilintide onların bu ilintiden fiziksel zevk aldıklarını yadsımak anlamına gelmez. Kadınlardan birinin eril rolü, her ikisini de kapsayacak biçimde oynamakta başarısız olduğu hallerde, ötekinin bir düşlem kırıklığını yaşamaması olanaksızdır; ama bu kadınlardan ikisi de, karşılıklı masturbasyon yaparak tam bir orgazma da ulaşabilirler. Kadınların cinsel zevk almalarında penis, erkeklerin inandığının tersine hiç de önemli bir rol oynamaz.

Kadınlar arasındaki eşcinsel ilişkiler, erkek eşcinsellerin ilişkilerinden daha süreklidir ve belki de daha doyum sağlayıcıdır. Bununla birlikte, sorunun bu yolla çözümü daima *faute de mieux*'dür (daha doyurucu bir çözüm sağlanamadığında başvurulan türden çözüm- ç.n.) ve bu çözümü protesto eden lezbiyenlere göre bu türden ilişkiler, gerçekten neleri yitirdiğinin farkında olmayan erkeklerle girişilecek cinsel ilişkilerden çok daha iyidir. Nedeni ne olursa olsun, evlenememiş kadınlar için eşcinsel bir eş edinmek ve onunla ilişkiye girmek, gerilimli ve mutsuz bir yalnızlığı yaşamaktan daha yeğlenebilir bir yaşam biçimidir; ama bu, eşcinsel kadınların her zaman tam bir cinsel mutluluğa ulaşabildikleri anlamına da gelmez.

●

ERKEK EŞCİNSELLİĞİ

Erkek eşcinselliği, birçok bakımlardan kadın eşcinselliğinden farklıdır; aslında kadın eşcinselliğinden daha ayrıntılı ve önemli araştırmaların konusu olmuştur. Bu yaygın sapmanın kalıtım yoluyla geçen bedensel anormalliklerden kaynaklandığı pek çok kimse tarafından kabul edilmektedir; ama bu savı doğrulayacak inandırıcı kanıtlar, şimdiye dek ortaya konabilmiş değildir. Doğuştan gelen yatkınlığın eşcinselliğin gelişmesinde rolü olduğu düşünülmesine karşın, bu sapmanın ortaya çıkışında genetik etmenlerin rol oynadığı savı kesin değildir. Eşcinselliğin ortaya çıkışında, kimi "aile hastalıkları"nda olduğu gibi bir genin etkili olduğu konusunda hiçbir kanıt yoktur. Yakın zamanlarda, erkek eşcinsellerin, yaşlı kadınların çocukları olduğu, erkek ve kızkardeşlerinden çok sonra doğdukları ileri sürülmüştür. Bu da, erkek eşcinselliğinde bir kromozom bozukluğunun etkili olduğu konusunda kanıt olarak ileri sürülmüştür. Çünkü, bu tür kromozom bozuklukları, yaşlı annelerin çocuklarında çok sık görülmektedir. Bununla birlikte, gerçekler yalnızca ruhbi-

limsel açıklamanın konu açısından büyük bir duyarlık taşıdığını göstermektedir; çünkü, aileye çok geç katılan çocuğun olgunlaşması, kendisinden daha yaşlı kardeşlerine göre çok daha yavaş olmakta, bu çocukla çok yaşlı anne arasında olağanüstü yoğunlukta bir duygusal ilişki ortaya çıkmaktadır. Genetik etmenler ister rol oynasın isterse oynamasın, erkek eşcinselliğinin doğuştan olmadığı, sonradan kazanıldığı konusunda yeterli nedenler vardır; kişinin yetişkin yaşamındaki cinsel seçimi, çocukluğunun ilk yıllarındaki yaşantılarından kaynaklanan duygusal etmenler tarafından belirlenmektedir.

Bir önceki bölümde, gelişmenin kızın duygusal ilgisini kendi cinsine yöneltmesine yol açan olgunlaşmamışlık aşamasından söz etmiştik. Bu olgunlaşmama durumunun, nedeni birbirinden farklı etmenlerin bir araya gelerek, yetişkinlik yaşında kızın eşcinsel yönelimine yol açtığı söylenmiş ve bu etmenlerin kimileri özetlenmişti. Bu etmenlerin çoğunun erkek eşcinselliğinde de etkili olduğu görülmektedir; erkek eşcinselliğinin davranış bakımından kadın eşcinselliğinden farklı olmasına karşın, ortak etmenlerin rolü çok belirgindir.

Erkek eşcinselliği konusunda o denli çok şey yazılmıştır ki, bu sapmayı bir bölümle, hatta bir kitapla özetlemek, hemen hemen olanaksızdır. Söyleyeceğimiz şeyler, D. J. West'in ve öteki yazarların bu konuda yaptıkları olağanüstü ve yetkin araştırmalara yeni bir şeyler ekleme savında değildir; Bu nedenle, bundan sonra söylenecekler, karmaşık bir sorun olan erkek eşcinselliği konusundaki bu yetkin araştırmalardan çıkan sayısız gerçeğin, yazarın öznel bakış açısıyla ve deneme niteliğinde bir özetidir.

Eşcinsel davranış eğiliminin, her erkeğin içinde, bir özgüç halinde bulunduğu kuşkusuzdur. Kinsey, eşcinsel deneyim yaşayan erkeklerin oranının yüzde 37'den az olmadığını saptamıştır. Bizim kültürümüz dışındaki, daha hoşgörülü toplumlarda, bütün erkeklerin karşıcinsel olduğu kadar eşcinsel etkinlikte de bulunduğunu budunbilim

verileri göstermektedir. Okullarda, hapishanelerde ve silahlı kuvvetlerde eşcinsel ilişkiler öylesine yaygındır ki, bu durumun anormal olduğunu söylemek çok bilgiççe bir tavır olur. Ama eşcinsel ilişkilerini daha sonra da sürdüren erkeklerin, kadın eşcinsellerde olduğu gibi, aslında olgunlaşmanın belirli bir basamağında takıldığı söylenebilir.

Birçok eşcinsel erkek, bunu yadsır. Kimileri cinsel tercihlerini teşhirden övünç duyar, kendilerinin duyarlık gerektiren yaratıcı sanatsal yeteneklere sahip olan seçkin insanlar olduklarını ileri sürerler; kimileri ise, bu özelliklerini gizleyerek, sıradan bir erkek imgesine uyum göstermeye çalışırlar. Duygularıyla toplumsal yaşamları arasındaki dengeyi iyi kurabilmiş kimi eşcinseller ise eğilimlerini ne yadsır ne de herkese gösterirler; onlar kendi bedenlerinin doğasını, filozofça kabul ederler. Bununla birlikte, eşcinsellerin hemen hepsi, kendi durumlarını, çevre koşullarından çok doğuştan gelen bir anormalliğe bağlarlar; çünkü bunun dışındaki herhangi bir açıklama, hem kendilerinin hem de ailelerinin çeşitli suçlamalarla karşılaşmalarına yol açacaktır. Çoğu kez bu suçlamalar her ikisine birden yönelir.

Kitabın ilk bölümlerinde söylendiği gibi, duygusal olgunluğun tek ölçütünün kişinin tam anlamıyla doyurucu karşıcinsel ilişki kurması olduğu kabul edilirse, eşcinselliğin olgunlaşmamışlıktan doğduğu söylenebilir; bununla birlikte, böyle bir koşulun bireyin denetleyemediği çevre koşullarının bir sonucu olduğu, içinde yaşamak zorunda olduğu bu koşulları altetmekte başarısız kaldığı tartışılabilir; eşcinselliğin nedeni genetik bozulmayla açıklanamaz o zaman. Yaptığımız yanlışları, yıldızlara ya da kromozomlarımıza bağlarsak, o zaman ana-babamızın yaptığı yanlışları söz konusu edemez ya da kendi yanlışlarımızın üstesinden gelemediğimizi söyleyemeyiz. Çünkü o zaman, çocukluğumuzdaki yaşantıların kişiliğimize zarar verdiğine inanamayız ve yetiştirilme biçimimizin bu ko-

nuda hiçbir etkisi olmadığını, yaşamımızı bu etkenlerin isteği doğrultusunda yönlendirmek zorunda olduğumuzu düşünürüz. Halbuki, erkek eşcinsellerin aile yaşamları ve çocukluk yılları incelendiğinde, onların kendine özgü koşulları olan ve eşcinsel bir erkek çocuğun yetişmesine yol açacak özellikler taşıyan ailelerde yetiştiklerini görmekteyiz.

İncelenen örnek ailelerde yaygın olarak babanın oğluna hiçbir duygusal bağla bağlı olmadığı ya da pek az ilgi gösterdiği ya da sürekli olarak düşmanca davrandığı gözlemlenmiş, buna karşılık annenin, oğluna aşırı bir sevgi ve duygusallıkla bağlı olduğu görülmüştür. Aşağıda söz konusu edeceğimiz nedenlerle, böyle bir ana-babanın yetiştirdiği çocuğun eşcinselliğe yönelmesi kaçınılmaz bir olgudur. Yetişmekte ve olgunlaşmakta olan bir erkek çocuk, kendi erilliğini keşfetmek istiyorsa, özdeşleşebileceği bir erkeğe gerekseme duyar. 3. bölümde de belirttiğimiz gibi, erkek çocuğun özdeşleşebileceği erkek, genellikle babasıdır; çünkü, önündeki en yakın örnek odur; bu süreç, babanın duygusal bakımdan oğlunu yüreklendirici biçimde davranması halinde kolaylaşır. Ancak birçok baba bunu yapmayı başaramadığı gibi, oğlunu kıskanan babalar da vardır. Bu tür ailelerde, erkek çocuk elinden geldiğince babasına benzememeye çalışır. Düşmanca davranan babanın korkusu, çocuğun korkak, akılsal ve fiziksel bakımdan kendisini gerçekleştiremeyen bir kişilik kazanmasına yol açar. Fiziksel yaralanma korkusu, eşcinsellerde, karşıcinsellerde olduğundan çok daha fazladır.

Babanın bu türden davranışına annenin özellikle aşırı duygusal bağlılığının eşlik ettiği ailelerin çocuklarında eşcinsellik eğilimi ortaya çıkmaktadır. İncelenen birçok örnekte, eşcinsel olan çocuğun, "annesinin bir tanesi", en sadık ve en sevgili oğlu olduğu görülmüştür. Bu çok sıkı duygusal bağ, oğlandaki erotisizmi uyandırmaktadır. Eşcinsellerin en tipik erotik davranış biçimlerinden biri de, erotisizmin, karşıcinsellere oranla eşcinsellerde çok kü-

çük yaşlarda ortaya çıkmasıdır.

Aile içi cinsel ilişki yasağından iki bölümde söz edilmişti. Burada yalnızca, aşırı sevgi bağlarıyla oğluna âdeta tutsak eden ya da kendisini duygusal bakımdan tatmin edemeyen kocasının yerine oğlunu koyan bir annenin, oğlunun bir kadınla duygusal ve cinsel bir ilişki kurmasını engellediğini söylemekle yetineceğiz. Çünkü anne, oğlunun kafasına erkekliğini ifade etmesini sağlayan değil, ayartıcılığıyla kendisini erkekliğinden yoksun edecek bir kadın portresinin tohumlarını atmaktadır; bu nedenle çocuk, daha sonraki yaşamında kadınları hep kendisini erkekliğinden yoksun kılan yaratıklar olarak görecektir. Anneden oğula yönelen erotik duygusal bağın tehlikesi, oğulun küçük yaşlarda annesiyle eşit bir duygusal bağ kurmayı aklının ucundan bile geçirmeyi düşünememesinde yatar. Onun annesiyle ilişkisi bir bağımlılıktır; böyle bir ilişki, oğulun erkekliğini ifade edebilmesini engeller. Erkek eşcinsellerin kadınlarla çok iyi insani ilişkiler kurabildikleri gözlemlenmiştir; ancak bu ilişkileri tehlikeye atacak erotik öğenin ortaya çıkmaması koşuluyla. Eşcinsel için, platonik olmak koşuluyla, kadınlar güven verici arkadaşlardır. Kadınların bedensel ilişki önerileri, eşcinselleri hemen ürkütür ve uzaklaştırır.

Her erkek çocuk için annesiyle ilişkisi onun için bir güvenlik gereksemesini karşılar ama aynı zamanda da bir tehdit öğesi oluşturur. Başlangıçta çocuğun sevgi dolu bir korumaya gereksemesi vardır; büyüdükçe kendisini kurtarmaya yönelmesi gerekir, yoksa adeta hadım edilmiş gibi, kendi erilliğini gerçekleştiremeyerek, annesinin "önlük bağlarına bağlanır" ve öylece yaşar. Söylencelerde ve mitlerde kadınların, dişilik güçleriyle erkekler için bir tehdit oluşturan büyücüler ve cadılar olarak görülmesinin nedeni de bu gerçektir. Eşcinselin kadın korkusu da, annesiyle olan bağlarını bir türlü koparamamasından kaynaklanmaktadır. Eşcinsel için bir kadınla duygusal ilişkiye girmek, kendisini sevebilecek kollarda bir kez daha

yatabilmek anlamına gelir, ancak aynı zamanda o kollar, onu kısmen tutsak eden bir hapishanedir de. Bu korku, hemen her erkeğin içinde bulunan korkunun, çok abartılı bir biçimidir; hangimiz çocukluğumuzda bizi bağlayan bağlardan tam anlamıyla kurtulabildiğimizi söyleyebiliriz? Pek çok erkek, kafasında, karısıyla olan ilişkileri konusunda egemenlik kurmaktan boyun eğmeye, kararlı bir koruyuculuktan bir çocuk gibi korunma gereksemesine kadar değişen imgeler yaratırlar. Karıları da kendileri de bilirler ki, bu özgül değişikliğin, onların birlikteliklerinin cinsel yönüyle ilgisi yoktur.

Eşcinsel erkek, bu nedenle, yani kadınlardan korkusu nedeniyle, bir kadınla erotik ilişki kuramaz. Yakın zamanlarda yapılan araştırmalar, eşcinselliğin *faute de mieux* (daha iyisi bulunmadığı durumda) kurulan bir ilişki biçimi olduğu inancını doğrulamıştır. Eşcinsellerin erkeklere ve oğlan çocuklara yönelmesinin nedeni, onları dayanılmaz derecede çekici bulmaları değildir; asıl neden, kendilerinin erotik aşklarını ifade edebilmeleri için erkekleri ve oğlan çocukları, kadınlardan daha *tehlikesiz* bulmalarıdır. Rado'nun da belirttiği gibi, bir erkeğin eşcinsel ilişkiye yönelmesi, kendisini "kadının karşısında güçsüz ve âciz bırakan gizli korku"nun bir sonucudur.

Bununla birlikte, tek neden de bu değildir. Kadın eşcinselliği bölümünde, kızın daha yaşlı bir kadına duyduğu usdışı hayranlığın, kendisini ve kendi dişilliğini bulması gibi olumlu bir sonuca varmasına yardımcı olduğunu söylemiştik. Erkek eşcinselliği konusunda da geçerlidir bu. Eşcinselliğin bu olumlu yanı pek seyrek olarak vurgulanmıştır. Oysa eski Grekler, bu us dışı hayranlığın eğitici yönünü çok iyi biliyorlardı.

Daha önce de söylediğimiz gibi, babanın oğluna karşı kayıtsız kaldığı ya da ona düşmanca tavırlar gösterdiği ailelerde, ruhsal ve bedensel gelişim içindeki oğul, babasını ne beğenecek ne de onunla özdeşleşecektir. Böyle durumlarda erkek çocuk, kendisine ilgi gösteren erkeğin çe-

kiciliğine kapılır; çünkü, o, erkek çocuğun gerekseme duyduğu ama baba evinde bulamadığı bir *şeyi* sağlamaktadır ona. Gelişmekte olan erkek çocuk, nasıl olursa olsun, kendisine "kahraman"lar bulacaktır. Bu kahramanlar, okulundaki daha büyük çocuklar, öğretmenler ya da kendi çevresinin dışında olan kimseler; futbolcular, astronotlar, film ya da dizi film tipleri olabilir. Çocuk erillik ülkülerini (masculine ideals), hangisiyle özdeşleşmeyi yeğliyorsa o kimse üzerine yoğunlaştırır; kendisini seçtiği kimse ile özdeşleştirerek kendi içindeki cesareti, sabrı ya da bir erkekte hangi niteliklerin bulunduğunu düşlemliyorsa o nitelikleri bulur. Eşcinsel bağlılık, işte böyle seçilen bir idole tapınma duygusuyla başlar. Ancak, gelişmekte olan çocuğun cesaretinin kırılmasının nedeni, onun gelişmesinde önemli bir rol oynayan bu idol değildir; zaten yaşamın normal akışı içinde olgunlaşarak bu tür saplantılardan kurtulur.

Bu erginlik öncesi dönemin en belirgin özelliği, erkek çocukların adeta bir çete gibi birbirlerine bağlı gruplar oluşturmaları ve aşağılık yaratıklar olarak horladıkları kızları aralarına almamalarıdır. Bu dönem, erkek rolünün niteliklerinin araştırıldığı dönemdir. İlkel toplumlarda, delikanlının topluma katılma törenlerinden kadınların uzak tutuluşu gibi, bizim toplumumuzda da, erkek çocukların, kendilerini eril bir kişi olarak yapılandırmak için, karşı cinsel ilgilerinin kesildiği bir dönemleri olmalıdır. Kadınlar, erkeklerin kendilerini kadınlarla ilgilenecek kadar güçlü duyumsayacakları zamana değin, kendi özel yerlerinde tutulurlar. Kendi cinsine coşkun bir bağlılıkla, karşı cinsin küçümsenmesinden oluşan bu süreç içinde, erkek çocuk annesiyle bağlarını koparmayı ve erkeklerin dünyasında yerini almayı öğrenir.

Eşcinsel erkek, aşağıda özetlenen nedenlerden dolayı, bu aşamada takılıp kalmıştır; yalnızca kadınlardan uzaklaşmakla kalmaz, duygusal bakımdan kendisi için önem taşıyan erkeklerden de uzak durur. Erkek eşcinselliğinin

temel özelliği, dişilikten çok erilliğe tapınacak derecede bağlanmasıdır. Bu, yetişkin erkeklere saygı gösteren ama kendisini henüz onlardan biri gibi duyumsayamayan bir erkek çocuğun duygusal davranış biçimidir. Erkek eşcinselliğinin ne olduğunu bilmeyen kimseler, erkek eşcinsellerin kadınsı davranışları olan ve kendileri gibi erkeklerden hoşlanan yaratıklar olduklarına inanırlar. Her iki inanç da yanlıştır. Eşcinsellerin büyük bir çoğunluğu için, kaba yapılı, haşin, fiziksel yapıyı abartarak ön plana çıkaran kimi dergilerdeki aşırı kaslı vücutçulara benzer erkekler çekicidir. Zaten bu dergiler de, eşcinsellerde erotik heyecanlar uyandırmak üzere yayımlanmaktadır. Aynı abartılmış vücut yapısına sahip çıplak erkek atlet figürlerine, Michelangelo'nun Sistine kilisesinin tavan resimlerinde de rastlanmaktadır. Bu figürlerde görülen hareket duygusu ve enerjisi, abartılmış fiziksel vücutlardan kaynaklanır. Bu, bir eşcinselin erilliğe aşırı değer veren bakış açısını yansıtmaktadır; yine bu bağlam içinde, resimler sanat yapıtı düzeyine yükselirler. Figürler, bizde olmayan vücutlara sahip oldukları için onlara hayranlık duyarız.

Bu hayranlık, eşcinselin penis hayranlığıyla aynı niteliktedir. Eşcinsel olsun olmasın birçok delikanlı, kendi cinsel organının büyüklüğüne, büyüklüğün cinsel zevkle ilgisi bulunmamasına karşın, özel bir ilgi gösterir. Karşıcinsel ilişkiler kurmaya başladıktan sonra, bu özel ilgi yavaş yavaş kaybolur. Ancak, eşcinseller, penise karşı tutkulu bir bağlılık gösterirler; başka erkeklerin cinsel organlarını seyretmekten kendilerini alamazlar. Kimi durumlarda penis, fetiş durumuna geçer; yani özgüven sağlayan nesne olur; görünümüyle, eşcinselin kendi cinsel organının dikilmesi için cesaret sağlar. Birlikte masturbasyon yaptıkları zaman, öteki erkeğin penisi, eşcinsel için bir uyarıcı işlevi görür. Sertleşmiş penisi seyretmekten kendisini alamama durumu, eşcinsel eğilimlerini açığa vurmayan erkeklerde de vardır. Bu, eşcinsel erkeklerin bir özelliği olan arayışın da genelleşmiş bir ifadesidir. Eş-

cinselin penise olan düşkünlüğünün nedeni, kendisini erkekliğin bu değerli simgesine sahip olan bir erkek kılma isteğidir. Kendi penislerinin küçüklüğü nedeniyle mutsuz olanların,büyük penisli cinsel eşler aradıkları konusuna yeterli kanıtlar vardır.

Bundan dolayı erkek eşcinselliği, kadın eşcinselliğinde olduğu gibi, özdeşleşmek için kendi cinsinden bir örnek bulamaması nedeniyle oluşan bir olgunlaşmamışlık durumu olarak düşünülebilir. Erkek eşcinsellerin, kendilerinde bulunmadığını duyumsadıkları eril nitelikleri başka erkeklerde görerek beğenmeleri ve o erkeklere bağlanmaları, onların temel özelliklerindendir.

Bununla birlikte küçük bir azınlık, daha yumuşak, daha duyarlı delikanlılara ya da erkeklere eğilim gösterirler; bu tipteki erkekler, davranış bakımından değil ama görünüş bakımından "parlak çocuk" denen kimselerdir. Bu tipteki kişilere eğilim duyan eşcinsellerin, aslında büyük olasılıkla kadın aradıkları söylenebilir; ama bunlar, yukarıda anlatılan nedenlerden dolayı gerçek kadınlara yaklaşmaktan korktukları için, kadın imgesine en yakın buldukları bu "parlak çocuk" tiplerini yeğlerler. Birçok eşcinsel, kadınlara karşı herhangi bir erotik ilgi duyduğunu kesinlikle reddeder. Ancak ruh çözümü araştırmaları, bu kimselerin, bir zamanlar, kızkardeşlerine ya da annelerine karşı erotik ilgi duyduklarını göstermektedir. Karşıcinsel düşler gören eşcinsellerin büyük bir çoğunluğu, gelişme yıllarında, karşıcinsel ilişkide bulunma girişiminde bulunmuş ya da bu girişimi başarıya ulaştırmış kişilerdir.

Bir erkeğin, ya kesinlikle eşcinsel ya da kesinlikle karşıcinsel olduğu inancı doğru değildir. İngiltere'de, eşcinsellikle ilgili suçların üçte biri evli kimseler tarafından işlenmiştir. Öyle eşcinseller vardır ki, cinsel tercihleri karşıcinselliğin tam kıyısındadır ve bunlar küçük bir çabayla, karşıcinsel ilişkilere girmeyi başarabilirler. Daha başkaları, ikicinslidir (bisexual), hem erkeklerle hem de kadınlarla ilişkide bulunurlar ve her iki ilişkiden de zevk

alırlar. Kimileri, bir erkekle ilişkiye girerler ama düşlemsel olarak ya da gerçekten bir kadınla yatıyormuş gibi zevk alırlar; ama kadınlarla yatmaya bir türlü cesaret edemezler.

Eşcinsellerin etkinler ve edilginler olmak üzere ikiye ayrıldığı varsayılır; etkinler erkek rolünü üstlenirken edilgin olanlar kadın gibi davranmayı yeğler. Bununla birlikte bu türden bir ayrım genelleştirilemez; çünkü, çoğu eşcinsel, duruma göre her iki konumu da yeğleyebilir.

Eşcinsel aşkta özseverlik (narcissizm) önemli bir yer tutar. Tıpkı ana-babanın, çocuklarını biraz da kendilerine benzedikleri için sevmeleri gibi, eşcinsel de ya kendisine benzeyen bir erkeği ya da ülküsel olarak yerinde olmak istediği tipteki bir erkeği sever. Eşcinseller arasındaki ilişkilerin istikrarsız oluşunun nedeni, eşcinsel çiftin arasında, karı-koca arasındaki rekabetten daha büyük bir rekabet ve çekişme bulunmasıdır. Duygusal bakımdan doyurucu ve istikrarlı olan evlilikler, kadının ve erkeğin rollerinin kesin sınırlarla birbirinden ayrıldığı evliliklerdir; karı koca, rekabet içinde değil birbirini tamamlayan öğeler konumundadır. Kocasının mutfak işlerine burnunu sokmasına pek az kadın ses çıkarmaz; erkeklerin de hemen tümü, eşlerinin işleriyle ilgilenmesinden hoşlanmaz. Boşanmanın en önemli nedenlerinden birinin de, kadınların yüksek öğrenim görerek iş ve toplum yaşamında hızla yükselmelerinin, eşler arasındaki ilişkiyi zorlaştırması olduğuna kuşku yoktur.

Eşcinsel bir çift, aralarındaki ilişkide kimin hangi rolde olduğunu açıklamakta, karı-kocadan daha yetersiz kalırlar. Dahası, her ikisi de genellikle erkek olarak aşağılık duygusuna sahiptirler ve daha kırılgan, gücengen ve daha rekabetçi bir kişilikleri vardır. Erkeklerarası eşcinsel ilişkilerin böylesine istikrarsız oluşuna şaşmamak gerekir; pek çok eşcinsel erkek, herhangi bir eşle duygusal ilişkisini sürekli kılacak yetenekten yoksundur.

Bu sapmanın en trajik özelliğini oluşturur bu durum;

çünkü, kamuoyunun ilgisini çeken ve yürürlükte olan yasalara ters düşen eşcinsel ilişkilerin en önemli nedenlerinden birinin, kişinin yalnızlık duygusundan kaynaklandığına kuşku yoktur. Eşcinsel davranış biçimi, karşıcinsel davranış biçiminden daha zorlayıcı niteliktedir. Cinsel suç işleyen eşcinsellerde, aynı suçun yeniden işlenme oranı, karşıcinsellere göre çok daha fazladır. Bunun nedeni, kısmen, eşcinsel ilişkinin çok seyrek olarak tam bir doyum sağlayabilmesidir. Eşcinsel aşkta, doyumun tam olmasını engelleyen bir "şey" vardır. Karşıcinsel kişiler yaşamlarını eşleriyle sürdürmek istediklerini, eşlerini bütünlediklerini ve onlarla bütünleştiklerini söylerler. Bu tür sözleri, eşcinsellerden pek seyrek duyarsınız, çünkü eşcinsel aşk, bütünlükten yoksun bir aşk türüdür. Eşcinsel erkekler, bulmayı umdukları ama asla bulamadıkları bir "şey"i aradıkları için, eşlerini sık sık değiştirmek zorunda duyumsarlar kendilerini.

Ortalama bir adam, içinde kendisini karısının beklediği evine gittiğinde, eşcinselin gırtlağına kadar gömüldüğü yalnızlık duygusunu pek az duyar. Eşcinselin yalnız ve boş yaşamında, cinsellik, belki de onun için bir başka insanla duygusal bağ kuracağı *tek zevk* kaynağıdır. Bir erkeğe yaklaşabilmek için gittikleri genel tuvaletlerde tutuklanan eşcinseller, belki de kösnüllüklerini engelleyemeyen kimselerdir. Bunlar, engelleyemedikleri itkilerinin peşinde, aslında kendilerine acıyan ve bu itkilerini tümüyle denetleyemeyen insanlardır ve başka erkeklerle ilişki kurdukları oranda yalnızlıktan ve mutsuzluktan uzaklaştıklarına inanırlar. Savcı ve yargıçların kendi açılarından adaletli olan acımasız kararları, insanın duygusal yalnızlığı konusunda, üzüntü verici bir bilgisizliği yansıtmaktadır.

Erkek eşcinselliği, lezbiyenizme göre yaygın ve zorlayıcı olması ve yasalarca suçlanması nedeniyle, daha büyük boyutlarda bir toplumsal sorundur. Kamuoyunun yargıları giderek daha hoşgörür bir nitelik almaktadır; bu ne-

denle, öyle görünmektedir ki, er ya da geç bir hükümet, her iki tarafın bu ilişkiye kendi rızasıyla girmesi halinde eşcinselliğin suç sayılmasını önleyecek yasal değişiklikleri yapacak cesareti de bulacaktır. Ama, eşcinsel yaşam biçimi, aslında doyum sağlayıcı bir yaşam biçimi değildir. Topluma düşen görev de, eşcinselliğin bir yaşama biçimi olarak kurumlaşmasını sağlamak ve elden geldiği kadar eşcinsellerin yaşam biçimlerini normalleştirecek araştırmaları cesaretlendirmek ve bunlara destek vermektir.

●

TEŞHİRCİLİK, SÜRTÜCÜLÜK, DİKİZCİLİK, OĞLANCILIK

Bu bölümde, cinsel sapmanın daha az önemli türleri incelenecektir. Bunların birbirleriyle ilişkisi pek azdır ve ortak yanlarından biri de, bu tür sapmalar içindeki kişilerin yasa karşısında suç işlemiş sayılmalarıdır.Bu tür sapmaların en yaygını olan teşhircilik, yasa diliyle söylemek gerekirse, "ahlaka mugayir olarak edep yerlerini teşhir etme"dir. 1954'te 2.728 kişi bu suçu işleyerek polis kayıtlarına geçmiştir. Bunlardan 1.985'i Cambridge Suçbilim Kurumu'nda incelenmiş ve 490'ının suçu teşhircilik olarak sınıflandırılmıştır.

Teşhircilik, kalabalık yerlerde cinsel organların açılarak gösterilmesidir. Erkeklere özgü bir sapmadır; çünkü, striptiz gösterilerinde cinsel organlarını teşhir etmelerine karşın kadınlar bu işi para kazanmak ve başkalarına zevk vermek amacıyla yaparlar ve amaçları hiçbir zaman cinsel zevk almak değildir. Teşhircilik, tedaviye ve cezaya

karşın kişinin işlemekten bir türlü kendisini alamadığı, sürekli işlemek zorunluğunu duyduğu bir suçtur. Bu konuda ard arda yapılan incelemeler, teşhircilik suçundan hüküm giyenlerin yüzde 90'ının, bu suçu yeniden işlediğini göstermiştir; bu ise, yeniden işlenen suç oranı bakımından yalnızca erkek çocuklara karşı işlenen eşcinsellik suçundan sonra ikinci sıradadır.

Yasada da belirtildiği gibi, kadınlara tecavüz amacı taşımayan bu tür suçların büyük bir çoğunluğu, sözcüğün tam anlamıyla teşhircilik suçudur. Cinsel organı gösterme, eşcinsel davranışın bir türü olabildiği gibi, basit bir dikkatsizlikten ya da işeme gereksemesinden de doğabilir; teşhircilik, aslında karşıcinsel bir davranış biçimidir.

Bu sapmadaki ana eylem, genellikle dikilmiş penisin gelen geçene gösterilmesidir. Teşhirci, gelen geçenlerin kadın olduğu, yaklaşık yüzde 50'si ise özellikle de 16 yaşından küçük kızların olduğu yerlerde bu eylemini gerçekleştirir. Teşhir işinden sonra, teşhirci herhangi bir biçimde kadınlara yaklaşmak yerine mastürbasyon yapar. Bu işin yapıldığı çevre göz önünde bulundurulduğunda, bu kimselerin cinsel organlarını gösterdikleri kadınlara ve kızlara tecavüz etmek gibi bir niyetleri olmadığı anlaşılabilir.

Teşhirci, kadınlardan ve kızlardan, dehşete düşme, tiksinme ve heyecanlanma gibi tepkiler göstermesini bekler. Bu, kendi kendisini tam bir erkek gibi duyumsamasının ilkel bir yoludur. Bu kaba davranış biçimiyle teşhirci, kadının aşkını elde edemese bile, hiç değilse onda güçlü bir şok yaratarak ne kadar güçlü bir erkek olduğunu gösterebileceğine kendisini inandırmıştır. Profesör Carstairs'in de bir konferansında belirttiği gibi, bu gibi kimselerin, çoğunlukla mutlu bir aileleri vardır ama "bir koca olarak zayıf ve güvensiz" insanlardır. Teşhirci, kendisiyle hiç ilgilenilmemesini değil, kendisinin *aykırı insan* olarak görülmesini ister; bu, kendisiyle ilgilenilmeyen bir çocuğun, ilgiyi çekmek için sonunda ceza göreceği bir

suçu büyüklere karşı "zorunlu olarak" işlemesine benzer bir davranıştır. Bu davranış biçimi, kişinin kendisine tamamıyla kayıtsız davranılmasındansa, ceza vererek de olsa kendisiyle ilgilenilmesini yeğlemesi olarak açıklanabilir. Bu da, tıpkı bir çocuk gibi, teşhircinin verilen cezalardan neden ders almadığını ve suçu yeniden işlediğini açıklamaktadır.

Teşhirciliğin, erkekliği göstermenin ilkel bir yolu olduğu kuşkusuzdur. Çocuklar, birbirlerinin cinsel organlarıyla ilgilenmekten kendilerini alamazlar. Okullarda ve çocukların toplu olarak bulunduğu yerlerde, cinsel organların birbiriyle karşılaştırılması ve ölçülmesi, yaygın ilgi alanlarıdır. Kimi erkekler için de, penisin boyu ve büyüklüğü, özseverci (narcissistic) doyum kaynağıdır; birçok erkek, kendi cinsel organını aynada seyretmekten zevk alır; mastürbasyon yapacağı sırada kendisi için ek bir zevk kaynağı olur. Kişinin, erkekliği konusunda kendisine güven sağlayacak başka bir erdemi ve eril özsaygısı yoksa, çok büyük cinsel organa sahip olduğu düşüncesi yeterli değildir; o kişiye göre, kadınların öteki erdemlerden ve erkeklik özsaygısından etkilenmesi çok doğaldır. Bununla birlikte kadınlar, penisin boyundan pek seyrek olarak etkilenirler; çünkü kadınlar genellikle estetiğine ve boyuna bakmaksızın, penisi yalnızca "işe yarar" bir organ olarak görürler; penisin boyunun kadınların gözünde erkeklerde olduğu gibi önem kazandığı pek seyrek görülür.

Buna karşın, erkeklerin sürekli olarak organlarını teşhir için kendilerini arayıp bulmasının nedenini anlayabilen pek az kadın vardır. Bu kadınlar yinelenen şoklara karşın ıssız yerlerde tek başlarına gezinti yapmaktan, teşhircilerin kadınlara pusu kurdukları bilinen yerlerde dolaşmaktan kaçınmazlar. Kendilerinin sık sık teşhircilerin kurbanı olduğundan yakınan kadınlar, genellikle bunu arandıkları söylenerek suçlanabilirler.

Teşhircilik (bizim toplumumuzda) öylesine yaygındır ki teşhircilerle karşılaşmamış bir öğrenci kıza rastlamak,

hemen hemen olanaksızdır. Kız çocuklarını başlarına böyle bir olayın gelebileceği konusunda uyarıp rahatsız etmenin yararı yoktur. Teşhircilik olayının tek zararlı sonucu, dikilmiş erkeklik organının boyunu gören çocuğun uğradığı korkudur ve aslında kendisine bir bakıma cinsel heyecan veren böyle bir tanıklığı gizlemek zorunda olmasının kızı alt üst etmesi olasılığı da vardır. Ama genel olarak teşhircilik, bir tehdit oluşturmaz, yalnızca edepsiz bir eylemdir; teşhircinin sağaltımı da, bu durum göz önünde bulundurularak yapılmalıdır.

Teşhirciliğe öylesine çok anlam verilip yorumlar yapılmıştır ki, kimi teşhircilik olaylarının her zaman yinelenen türden olmadığı bu arada gözden kaçırılmıştır. Teşhircilik, çoğu kez "geriye doğru bir ödünleme"dir; yani, teşhircilik eylemine, başka çare kalmayınca yalnızca bir kez de başvurulabilir ya da öteki olanaklar söz konusu olmadığı zaman doyum sağlama aracı olarak görülebilir. Bu nedenle, gebe ya da yorgun oldukları gerekçesiyle eşleri kendileriyle yatmayan kimi erkekler, gerilimlerini başka yollarla gideremezlerse, teşhirciliğe de başvurabilirler. Kimi zaman da, çocuklukta sık sık cinsel organını göstermiş olan çocuk, yetişkinliğinde bu eylemi yinelemekten zevk alır, ama kuşkusuz çocukluğundaki bu olguyu hiç mi hiç hatırlamamaktadır. Teşhircilik insanın içinde öylesine kök salmış bir cinsel eylemdir ki, onu öğrenilen bir olgu olmaktan çok içgüdüsel bir olgu olarak düşünmek daha doğrudur.

Bu bağlam içinde, bizim uygarlığımızda, bir erkeğin kendisini teşhir etmek için yukarıda betimlenen ilkel yoldan çok başvurduğu öteki yollar üzerinde düşünmek, ilginç olabilir. İlk zamanlarda erkek modası, dikkati açık olarak cinsel organların üzerine çekiyordu, bu moda pantolonların önüne bir torbacık eklenmesiyle doruğa ulaşmıştı. Cinsel organları içine alan bu ince uzun torbacık öyle yapılmıştı ki, organın sürekli dik durduğunu düşündürüyordu. Pantolonlara bu torbacığın konulmasından

vazgeçildiği zaman bile, diz altından bağlanan kısa erkek pantolonları, kadınların bakışlarını bu önemli noktaya çekecek süslerle bezenmekteydi. Bu modaya uygun pantolonlar, 15. ve 16. yüzyıllarda yapılmış resimlerde görülebilir. Daha sonraki dönemlerin giyimlerinde de erotik izlenim yaratan öğeler çoğaltılmış ve bedenin öteki bölgelerine de yayılmıştı; 18. yüzyılın sonlarına dek, Avrupalı erkekler, giysilerini cinsel teşhire yönelik bir anlayışla dikmeyi sürdürdüler. Bu rekabeti ve teşhiri ön plana alan süsleme biçimi, giyimde de eşitlikçi anlayışı yerleştirmeyi amaçlayan Fransız Devrimi'ne değin sürdü. Ama özellikle daha sonraki yıllarda, daha karmaşık bir şıklık anlayışı modaya egemen oldu. Normal erkeklerin giysilerinde de, teşhirciyi savcının önüne götüren bu dürtünün toplum tarafından anlayışla karşılanan süslerle ve biçimlerle ifadesini bulduğunu gözlemlemek pek zor değildir.

Erilliklerini teşhir etmekte bütünüyle "masum" sayılabilecek pek az erkek vardır. Kimi erkekler bu özlemlerini birlikte oldukları kadınların dişilliğini ön plana çıkararak gidermeye çalışırlar; dostlarının kıskançlıktan çatlaması için eşlerinden ya da sevgililerinden ince bir zevki yansıtan giysiler giymelerini isterler; bunun için de hiçbir masraftan kaçınmazlar. Kimi erkekler de, dikkati arabalarına, banka hesaplarına ya da mal ve mülklerine çekmekten hoşlanırlar; teşhircinin davranışını, onun, kendi erkekliğinden emin olmamasına bağlayabiliriz, oysa Batı uygarlığında "normal" erkeklerin çoğu erkekliklerinden yalnız kendilerinin emin olmasını değil, aynı zamanda bunu komşularına göstermeyi isterler; bu istek, rengârenk kuyruğunu ikide bir açarak gösteren tavuskuşunun güdüsü kadar doğaldır.

Teşhircilik, kadınla duygusal bir bağlantı kurmayı amaçlamadan, karşıcinsel bir cinsel serüvene girmeyi sağlayan yollardan biridir. Bunun için başka yollar da vardır. Kadınlarla kişisel ilişki kurmakta güçlük çeken çok sayıda erkeğin başvurduğu yollardan biri de *sürtücü-*

lük'tür. Sürtücülük, kalabalık içindeyken, cinsel organların bir kadına sürtülmesi anlamına gelir. Bu, pek çok kadın için tatsız bir şey olmasına karşın, çoğu kez tiksinti uyandırmaz ve reddedilmez de. Kadınlara karşı duyulan dürtüsel ilgi odağı olan kalçalar, birçok erkek için fetişsel bir önem taşımaktadır. Kalabalık içinde en kolay değinilen yer de yine kalçalardır. Sürtmenin yanı sıra, çok seyrek olarak bir başka sapma da görülebilir. Çok zorlayıcı olduğu durumlar dışında bu ikincil sapma pek az bir önem taşır. Asansör, otobüs gibi insanların kalabalık olarak bulundukları yerlerde, sürtme deneyimini yaşamamış olan pek az erkek vardır. Bu özlemin verdiği haz, kişiyi aynı zamanda bir kadına hayasızca tecavüz etme suçu işlediği gerekçesiyle yasa karşısında suçlu duruma da düşürür. (İngiltere'de bu suçun cezası iki yıldan başlar.)

Skoptofili ya da *dikizcilik* (Türkiye'deki argoda bu sapma *röntgencilik* diye de adlandırılır -ç.n.), gerçek bir ilişkinin getireceği sorunlarla uğraşmaksızın, cinsel haz sağlamanın bir yoludur. Başka insanları ya da hayvanları cinsel ilişki içindeyken seyretme anlamına gelen dikizcilik o denli yaygındır ki, cinsel haz alma konusunda bilinen "normal" yolların yerini almadığı sürece bir sapma sayılması ,söz konusu bile değildir. Bir inceleme sırasında, deneklerin yüzde 65'i, cinsel haz almak amacıyla dikizcilik yaptıklarını söylemişlerdir, deneklerin yüzde 83'üyse, dikizcilikten zevk aldıklarını belirtmiştir. Kadınların dikizcilikten ve görsel uyaranlardan zevk alma oranı çok daha düşüktür. Ama, 17. yüzyılda yaşamış olan yaşamöyküsü yazarı John Aubrey, dönemin ünlü kişilerinin yaşamlarını anlattığı *Brief Lives* (Özetlerle Yaşamlar) adlı kitabının Pembroke Kontesi Mary'yi anlattığı bölümünde şöyle yazmıştır:

O bir kösnü düşkünüydü; her bahar atların kızışma dönemi başladığında hayvanları pencerenin önüne getirtir, aygırların kısraklara binmesini seyrederek zevk alırdı. Sonra da atların yaptığı işi, kendi "kısraklarıyla" ya-

pardı.

Striptiz gösterileri, cinsel eylemde bulunuluyormuş gibi ya da düpedüz cinsel eylemde bulunularak yapılan gösteriler, erkekler arasında her zaman ilgi çekmiştir ve çekecektir; dikizcilik onların yaşamında birincil zevk alma kaynağı olsun olmasın... Bir kadını soyunurken görme fırsatı yakalayan her erkek, kesinlikle durur ve seyreder. İçinde yaşadıkları koşullar ya da duygusal gelişmemişlik nedeniyle cinsel gerilimlerini olağan yollardan dindiremeyen kimseler, dikizciliği gerçek cinsel eylemin yerine geçirmişlerdir ve böyle "fırsatları" özellikle arayıp bulurlar. Dikizciler, sevişen genç çiftleri seyretmek için sık sık parklara gider ya da seyretmek için ışıklı yatak odalarını aramak üzere geceleri sokaklarda dolaşırlar. Kadınların yakınma konusu yaptıkları kimseler arasında dikizciler birinci sıradadır; bununla birlikte kimi kadınlar da özellikle dikkatsiz davranıyormuş gibi perdeleri açık bırakıp, giyinip soyunarak böyle erkeklerin ilgisini çekmeye çalışırlar. İngiltere'de geceleri dolaşıp seyretme fırsatı arayanlar ve evlerde konuşulanları gizlice dinleyenler, düzenin bozulmaması gerekçesiyle tutuklanırlar. ABD'nin kimi eyaletlerinde de, bu suç hapisle cezalandırılır.

Bu kitapta şimdiye değin fiziksel aşk hiç söz konusu edilmedi; çünkü, kitabın yazarına göre cinsel ilişkinin ön hazırlığı olarak uygulanan herhangi bir sevişme biçiminin, sapma sayılması için bir neden yoktur. Bunun tek koşulu, bu uygulamadan sevişenlerin ikisinin de zevk almasıdır. Bazı kültürlerde, ağızsal ilişkinin yasaklandığı doğrudur; ama eşcinseller arasındaki ilişki dışında cinsel ilişkinin yerine geçmedikleri için fellatio'nun (kadının ağzıyla erkek cinsel organının ilişkisi) da, cunnilinctus'un (erkeğin ağzıyla kadının cinsel organının ilişkisi) da sapma olarak görülmesi yanlıştır. Erkeklerin yüzde 60'ı bunlardan en az birini uygulamaktadır.

Bununla birlikte, dışkılığın cinsel amaçla kullanılma-

sı yasa tarafından şiddetle yasaklandığı için, bu konu daha geniş yorumları gerektirmektedir. (İngiltere'de) 1956'da kabul edilen Cinsel Suçlar Yasası'nda şöyle denilmektedir: *"Oğlancılık ve hayvanlarla cinsel ilişkide bulunmak, ağır suç niteliğindedir."* Bu suçu işleyenlerin cezası da ömür boyu hapistir. Suç, "penisin, kadının ya da erkeğin dışkılığına sokulması" diye tanımlanmaktadır; ya da hangi türden olursa olsun ,hayvanlarla ilişki de aynı suç tanımına girmektedir. İlkine *sodomi* (Tevrat'taki Sodom kentinin adından -ç.n.) ikincisine *hayvansevicilik* denmektedir. Yetişkin bir erkeğin ya da kadının çocuklarla kurduğu ilişki *çocuksevicilik* suçunu doğurur; her ikisinin cezası da aynıdır. Dahası, karı ya da koca, eşinin bu tür bir ilişkiye girmesine rıza gösterse bile, ilişki yine de suç sayılmaktadır. Yasaya göre, bu tür suçun işlendiğini bilen ya da gören, bunu polise haber vermek zorundadır. Kimi ruhbilimciler, hastalarının açıkladıkları olayları polise bildirmedikleri için, yasayı bozmuş sayılırlar.

Dışkılık bölgesinin, herkes tarafından bilinmese de, cinsel haz bölgesi olma özelliği vardır; cinsel organların uyarılması durumunda, dışkılığın kasları da doğal olarak kasılır; bunun tersi de olabilir; orgazmdan sonra anal bölgenin büzülmüş olan kaslarının açılıp kapandığı gözle görülebilir. Hem kadın hem de erkek, dışkılığın uyarılmasıyla orgazma ulaşabilir. Bazı kimselerin, bu yoldan uyarılmaktan zevk aldıkları kuşkusuzdur.

Dışkılık yoluyla cinsel ilişki, eşcinsel erkekler arasında, karşıcinsellerden çok daha yaygın olarak uygulanır; çünkü, bu tür ilişki, eşcinsellere özgüdür. Önceleri, dışkılık yoluyla cinsel ilişkide bulunan eşcinsellerin, seçtikleri konuma göre etkin ve edilgin olmak üzere ikiye ayrıldıkları düşünülürdü; oysa aslında, bir eşcinsel, duruma göre her iki konumda da ilişkide bulunabilir. Sodomi, yalnızca eşcinsellere özgü bir uygulama da değildir. Birçok kimse, karşıcinsel ilişkide de, dışkılık yolunu kullanmaktadır. Cinsel ilişkinin bu türü, doğum kontrolünde hem bedava

hem de güvenli bir yoldur, ancak bu yolun kullanılmasının daha değişik nedenleri de vardır. Bir önceki bölümde hadım edilme karmaşasından (castration complex) ve birçok erkekte görülen ve tehlikeli olduğu düşüncesiyle erkeğin kadının cinsel organına girmesine engel olan korkudan söz etmiştik. Bu tür insanların kimilerine göre, dışkılık deliği daha az korku vericidir; ilişkide dışkılığın kullanılmasının nedenlerinden biri budur. Yazarın tanık olduğu bir olayda, dışkılık yoluyla cinsel ilişkide bulunmak isteyen ama buna cesaret edemeyen bir adamda hadım edilme karmaşası o denli belirgindi ki, adam yutulma korkusuyla parmağını bile bir deliğe sokamıyordu.

Başka türdeki erkeklere göre, çocuksu bir bakışla, dışkılamayla cinsel ilişki özdeş olduğu için dışkılığın ayrı bir çekiciliği vardır. Bunları, zevk sözcüğüyle vücudun yasaklanmış bölgesini bir arada düşünerek cinsel heyecan duyarlar. Ruhbilimciler arasında, Freud'un, gelişmenin dışkılık aşaması konusunda söylediklerinin doğru olup olmadığı konusunda anlaşmazlıklar vardır. Ancak, kimi insanlar için dışkılama olayı ile dışkılık bölgesine bağlı organlar arasında çok önemli bir bağlantı vardır. Çok yönlü sapkınlıkları olan Marquis de Sade, aynı zamanda bir ahlakçı olmasaydı, bu sapkınlıkların birçoğu onun için büyülerini yitireceklerdi; o, daha çok sodomiyi yeğliyordu, çünkü sodominin uygulaması, onun yürekten bağlı olduğu "büyüleyici zevke", "normal" cinsel ilişkiden daha yakındı.

İngiliz yasasının, eşlerin rızasıyla uygulanmasında estetikten yoksun olmaktan başka hiçbir sakınca bulunmayan sodomiyi, böylesine şiddetle cezalandırmasının temelinde kiliseden ve ortaçağdan kalma bir önyargı yatmaktadır; ortaçağda sodomi, kâfirlikle bir tutuluyordu. Bugün bile kimi insanlar, dışkılıksal ilişkiyi, çekiciliği olan dehşet gibi görürler. John Sparrow, Encounter dergisi için yazdığı uzun bir yazıda, *Lady Chatterley's Lover* (Leydi Chatterley'in Âşığı) adlı romandaki bir bölümde sodomi-

nin betimlendiğini göstermek niyetindeydi. Sparrow, romanda böyle bir sahnenin bulunduğunun farkına varılması halinde yetkililerin şok geçirerek D.H. Lawrence'in bu kitabının yayımına izin vermeyeceklerini de düşünmüştü; ama, sonuç Sparrow'un sandığı gibi olmadı, hiç kimsenin bu türden tatsız tuzsuz uygulamaya aldırdığı yoktu çünkü.

Oğlancılık gibi bir başka sapma türü olan *hayvansevicilik* İngiliz yasalarında yasaklanmıştır. Hayvansevicilik (bestiality) hayvanlarla cinsel ilişkide bulunmak anlamına gelir. Daha çok kırsal bölgelerde yaygındır; bu yörelerde, özellikle tarım işçileri arasında, hemen her tür hayvansevicilik görülmektedir. Kadınların köpekler ve başka evcil hayvanlarla ilişki kurduğu, çeşitli kayıtlardan öğrenilmektedir. Ama orospuların, müşterilerini eğlendirmek amacıyla düzenledikleri ilişkiler dışında, kadınların hayvanlarla cinsel ilişki kurması, erkeklerinkinden daha seyrek görülür Hayvansevicilik konusunda pek az olay ruhbilimcilere geldiği için, bu sapma tam anlamıyla incelenebilmiş değildir. Ama, kadınların hayvanlar tarafından baştan çıkarıldığı fanteziler herkes tarafından bilinir: Leda ile Kuğu'nun aşkını anlatan filmi kim görmemiş, hiç değilse avcunun içindeki kadına âşık olan korkunç gorilin anlatıldığı filmin afişini kim şaşkınlıkla seyretmemiştir? Fantezilerde hayvan, insansal değerlerin ve uygarlığın engelleyemediği özgür cinselliği temsil eder; hayvansevicilige ve sodomiye duyulan asıl ilgi, yasaların bu sapmalara öngördüğü çok ağır cezalardan kaynaklanmaktadır. İnsanın insana zalimliği, bu cinsel sapmaların uygulamalarından çok daha önemli ve şaşırtıcı bir olgudur.

●

ÇOCUKSEVİCİLİK

Kız çocuğun yetişkin tarafından iğfal edilmesi öylesine bir dehşetle karşılanmaktadır ki, bu durum konunun akılcı bir biçimde tartışılıp incelenmesini engellemektedir. Gazetelerde bir kız çocuğun ırzına geçilme haberi yayımlanınca en halim selim tanınan insanlar bile, suçlunun kırbaçlanmasını, idam edilmesini, hiç değilse ömür boyu hapis cezası verilmesini isterler. Allah'tan ki, kız çocukların ırzına geçme ya da onların bedenlerini yaralayacak biçimde hırpalama suçları oldukça seyrek görülmektedir. Bu nedenle de böyle olaylar üzerinde yoğunlaşan kamu dikkati, az zaman sonra dağılmaktadır. Toplumda kızların bakire olması öylesine önem taşımaktadır ki, onların bekâretine karşı bir suç işlediğinde kamuoyu dehşete kapılmaktadır. Erkek çocuklara yönelik cinsel saldırılar ise, sansasyon gazetelerine haber malzemesi olmaktan başka, pek fazla bir heyecan yaratmamaktadır. Eğer yaratsaydı (İngiltere'de public shool adı verilen) okullara girmek is-

teyen çocukların listesi bu denli uzun olmazdı.

Çocuklara yönelik cinsel yaklaşım onlara laf atmak ya da cinsel organları göstermek yoluyla gerçekleştirilir. Herhangi bir özel cinsel amaç olmaksızın da, sevgi ve şefkatle okşamak da kimi zaman bu yaklaşımdan kaynaklanabilir. Oran olarak az da olsa çocuğun cinsel organlarını öpüp okşama ya da çocuğun, yetişkinin cinsel organı ile oynayarak mastürbasyon yapmak için kandırılması biçiminde de görülmektedir. Çocuğun tam anlamıyla ırzına geçme olayları, günümüzde çok seyrek olarak görülmektedir. Ama geçmişte, çocuk pezevenkliği hiç de az değildi. 1885 gibi çok yakın sayılabilecek bir tarihte, gazeteci W.T. Stead, 13 yaşında bir kızı 10 sterline satın alabilmiş ve onu bir geneleve yerleştirmişti. Ülkemizde, kız çocukların satın alınarak orospu olarak çalıştırılmasının suç kabul edilmesini, onun yazdığı yazılara borçluyuz. Hiç kuşku yok ki, her türlü cinsel ilişkiyi ve tadı deneyip bıktıktan sonra, kimi ahlak düşkünleri, cinsel haz ve heyecanlarını canlandırmak için ,çocuklara da yönelmektedirler. Çocuk fahişeliği günümüzde kimi Doğu ülkelerinde, yüzyıl önceki ingiltere'de olduğu gibi yaygındır.

Ancak kesin olarak normal olan erkekler de, cinsel nesne yoksunluğu (abazanlık), alkol ya da beyindeki bir bozulma nedeniyle özdenetimlerinin ortadan kalkması dolayısıyla, cinsel ilgilerini çocuklara yöneltebilirler. Guy de Maupassant'ın bir öyküsünde, normalde saygıdeğer ve özdenetimi güçlü bir adamın çocuksevicilik suçunu işlemesi inandırıcı bir biçimde anlatılır. Bir köyün belediye başkanı olan adam, bir süre önce karısının ölümü üzerine, cinsel isteklerini doyuramayınca altüst olmuştur. Korulukta, ağaçların arasında yıkanan 12 yaşındaki kıza rastladığında, tutkusu bütün vicdanına egemen olur ve kıza oracıkta tecavüz eder. Kız içini çeke çeke, hıçkıra hıçkıra ağlar. Kızı susturmak isteyen adam, ellerini onun boynuna dolar, ama kız boğularak ölür; adamın kızı öldürmek gibi bir niyeti yoktur oysa. Adam, pişmanlığa ve vicdan

azabına dayanamayarak kendi canına da kıyar. Bizim, adama acımaktan başka bir duygu duymamamız, yazarın yeteneğinin bir başarısıdır; çünkü, adamın işlediği bu korkunç suçu, yeterli koşullar ve itkiler bir araya geldiğinde, bizim de işleyebileceğimizi duyumsatmaktadır bize.

Normal insanlardan az çok farklı olarak, bir erkeğin ya da kadının cinsel ilgilerini özel olarak çocuklara yöneltmeleri biçiminde görülen bu sapma, neyse ki çok seyrek rastlanılan bir olgudur. Nitekim, içinde böylesine itkiler duyan insanlar sayıca çok azdır; bunların büyük bir çoğunluğu da, böyle bir şeyi yalnızca aklından geçirir, uygulamaya girişmez. Ancak, yine de çok az da olsa, bu utanç verici cinsel suçu işleyen yetişkinler görülmektedir. Çocuksevicilik niteliği hem eşcinsellerde hem de karşıcinsellerde görülmektedir. Öyle kadınlar vardır ki, âşıklarının kendilerinden çok küçük yaşta olmasını isterler; ama her iki cinsten çocuğa da cinsel bakımdan yaklaşma suçu, kadınlar arasında, erkekle oranla yaygın değildir. İncelediğimiz bir olayda, yirmi yaşında evli bir kadın, on bir yaşında bir erkek öğrenciyle ilişki kurmakla suçlanmış, sonra da aklanmıştı. Yasa, her iki cinsteki çocuklara da cinsel yaklaşımda bulunan kadınları, suçlu saymaktadır. Bununla birlikte, karşı konulamaz bir tutku olarak çocukseviciliğin, çok büyük ölçekte, erkeklere özgü olduğu bilinmektedir.

Çocuksevicilik sapması içinde olan bir yetişkin erkeğin bu eğiliminin temelinde kösnü (şehvet) azgınlığı yatmamaktadır. Aslında bu eğilimin nedeni, erkeğin yetişkin bir cinsel eş bulamamasıdır. Çocuksevicilik, kösnünün aşırı zorlamasıyla değil, erkeğin, kendi yaşıtı bir cinsel eş bulmakta korkak ve çekingen davranmasından dolayı, cinsel ilgi odağı olarak çocuğa yönelmesiyle ortaya çıkar.

Sado-mazoşizm bölümünde, bir erkek olarak kendi erkekliğinden emin olmayan bir adamın, cinsel eşi üzerinde nasıl bir egemenlik kurmaya yöneldiğini anlatmış,

yetişkin bir kadınla karşı karşıya kaldığında, kadın baş eğen, aşağılanan bir role razı olursa, adamın erilliğini çok daha fazla duyumsayacağını söylemiştik. Bu türden bir erkek, bir çocuk karşısında, kendi başatlığından emin olma gereksemesini çok daha az duyar; çünkü, küçük ve zayıf bir yaratık olan çocuk, onun daha kolay elde edebileceği ve kendi üstünlüğü için çok daha az bir tehdit oluşturan cinsel nesnedir. Fetişizm bölümünde, erkeklerdeki kadın korkusu tartışılmış ve kendilerini anne bağlarından kurtaramayan erkeklerin, kadınların kendileri için tehlikeli ve erkekleri hadım etme yetenekleri olduğuna inanma eğiliminde oldukları belirtilmişti. Bu gibi erkeklerin, korkularını yenmelerinin yollarından biri de, cinsel nesne olarak kadınların yerine çocukları koymalarıdır.

Ayrıca, çocuklar çok daha kolay etkilenirler; kadınların kendisini beğenmeyeceğine inanmış olan bu tür bir erkek, kendisini bir çocuğa çok daha kolay beğendirebilir. Cinsel ilgi duysun duymasın, çocukların yanında kendilerini kadınların yanında olduğundan çok daha rahat duyumsayan erkekler az değildir. Birçok kişi, gündelik toplumsal ilişkilerinde uyumlu değildir ve eş dost çevresinde, kaba ve haşin bir insanmış gibi davranarak rol yapar, ama çocuklarla bir arada olunca neşeli ve rahat kişiliğini açığa vurur; sanki, bu iki kişilik, aynı kimseye ait değildir. İçinde küçük kızların çıplak fotoğraflarını çekmek için dayanılmaz istekler duyan Lewis Carroll, gerçek kişiliğini kendi yaşıtları ve konumundaki insanlar arasında değil, çocukların yanındayken açığa çıkarabilen kimseler için iyi bir örnektir.

Batı kültürü ile yetişmiş kimselerin gözünde çocuk ayartmak, nefret ve tiksinti uyandırıcı bir suçtur; çünkü, insanlar çekiciliğini kendi içlerinde duydukları bu itki karşısında dehşete kapılmaktadırlar. Bu tür mazoşist kimseler ilkin ceza görmek ve sonra affedilmek için, içlerinde bu suçu işleme itkisini duyarlar. Dostoyevski'nin bu kümeye girdiği açıktır. Onun Turgenyev'e, küçük bir kızı

zorla hamama götürüp ırzına geçtiğini açıkladığı söylenir. Ne yazık ki bu açıklama, Turgenyev'de, Dostoyevski'nin beklediği dehşeti de onayı da yaratmamış, Turgenyev anlatılanlara karşı, bir beyefendiye ya da günümüzdeki ruh çözümcülere yakışır biçimde kayıtsız kalmış; Dostoyevski de, hışımla odadan çıkıp gitmiş. Açıklaması doğru olsun olmasın, çocukseviciliğin, Dostoyevski'nin zihnini meşgul ettiği kesindir. Svidrigaylov'a göre, *Suç ve Ceza* romanında Dostoyevski, çocuksevicilik suçunu "işlemiştir" Kitabın, yayımcının basmayı reddettiği *Cinlere Kapılmış* başlıklı bölümünde, Stavrogin bu suçu işlediğini açıklamaktadır. Bununla birlikte, bu tür kişilerin bu acınası dürtüleri, çocuklara cinsel yaklaşımın en yaygın nedeni değildir.

Çocuklar, hem istekleri sınırlı olan hem de yetişkinlerin sevgi gösterisine çok daha rahat ve kolay yanıt verebilen varlıklardır; kadınların kendisinden beklentilerini gerçekleştirmekte aciz kalan ve kadınları etkilediğine inanamayan bir erkek, çocuklara yönelebilir. Çocuklar küçük armağanlarla, biraz para ile, kolaylıkla kandırılabilir; yetişkin bir kadının kolaylıkla kuşkulanacağı sevgi gösterilerine kapılabilirler.

Bu tür erkekler duygusal ve cinsel gereksemelerini normal yetişkinlere özgü aşk ilişkisiyle gidermeyi, kadınlara yaklaşamamaları nedeniyle başaramadıkları zaman, duygusal gelişimin olgunluk aşamasına ulaşmış kimselerin geçtikleri bu aşamada takılıp kalmışlar demektir; bu nedenle de yönelimlerinin yanıtını bu yolda aramayı sürdürürler. Çoğu kimse, bir anlamda çocuksevicidir; çünkü pek çok kimse, kendileri de çocukken, çocuklarla cinsel yaklaşımda bulunmuşlardır. Cinsel itkinin, yetişkinlere özgü biçimde dışa vurulamadığı zamanlarda çocuklarla cinsel ilişki arzusu, dayanılmaz bir yeğinliğe ulaşır bu kişilerde. Cinsel eşin ölümü, yokluğu ya da hastalığı nedeniyle normal cinsel ilişkiden yoksun kalındığı zamanlarda, böyle kimselerin içlerindeki çocuksevicilik, yeniden

nüksetmeye başlayabilir.

Çoğu kez, yeniyetmelik döneminde fiziksel erginliğin ortaya çıkmasıyla, çocuğun gözünde bu durum, özel bir çekicilik kazanır. Buluğ çağındaki bir kız için duyulan arzunun nedeni, onun erden (bakire) olmasıdır; çünkü, erkek için erdenlik, kendisinden önce kızla ilişki kurmuş olan bir rakibin bulunmadığının güvenceli bir göstergesidir. Gençliğe geçişle ortaya çıkan fiziksel görünüm, bu tür kimselere, belli belirsiz, kendi gençliklerinde duydukları ve cinsel organlardaki orgazmla billurlaşan o heyecan verici özlemleri anımsatır. Yeniyetmeyle özdeşleşerek, kendi yeniyetmeliklerindeki ilk cinsel deneyimlerin coşkusunu yeniden yaşamayı umarlar. Hep okul otobüslerinin çevresinde görülen, çevresindeki gençlere insan biyolojisinden, karanlıkta öpüşmeden ve sonra mastürbasyondan söz eden erkek tipi, kız öğrencilerin yakından bildiği bir tiptir. Bunlar, teşhircilerle aynı özyapı özellikleri gösterirler, onlar da teşhirciler gibi cinsel heyecanı, gençleri şoka ve dehşete düşürerek elde edebilmeyi umarlar.

Geçmişte yaşadıkları ilk cinsel heyecanları yeniden yaşama özlemi, özellikle erkek çocukların eşcinsel ilişki amacıyla ayartılmasında da görülür Erkek eşcinselliği bölümünde, eşcinselin hiçbir kaygı duymadan yaklaşabileceği kadının en yakın hedefinin parlak çocuklar olduğu söylenmişti. Bununla birlikte, parlak çocuğun, bu türden bir erkeğe, onun kendi gençliğindeki kimi duygu ve yaşantıları anımsatması nedeniyle, çekici bir hedef olduğunu da söylemek gerekir. Daha önce de belirttiğimiz gibi, eşcinsel aşk, özseverci (narcissistic) bir özellik de gösterir. Yani, eşcinsel bir başka erkeğe ilgi duyarken, kendisini de sever ya da bir başka deyişle, kendisinin nasıl olmasını arzuluyorsa "o"nu da sever. Aynı biçimde, bir erkek çocuğa ilgi duyarken de kendi olmak istediği genci sevmektedir. Eşcinsel okul müdürleri, genellikle cezaya dayanıklı, gözüpek erkek öğrencilere, nazik davranırlar, aynı duygular suçlu gençlikle ilgilerini açığa vuran gençlik

yöneticilerinde, hapishane ziyaretçilerinde ve toplumsal hizmetlilerde de görülür. Bu türden parlak ve gözüpek erkek çocuklar, içlerinde başkaldırıcı, kural tanımayan kişiliği olan ama bunu dışa vurup eyleme geçirmeye cesareti bulunmayan kimselere çok çekici gelir.

Çocuk ayartmanın nedenlerinden biri de, yetişkinin kendi çocukluğunda duymak isteyip de duymadığı duygu ve etkileri çocuğa yaşatma isteğidir. Birçok ana-baba, kendi çocukluklarında yoksun kaldıkları şeyleri çocuklarına bol bol vererek ödünleme özlemi içindedirler. Çocuğa karşı maddi ve manevi bakımdan eli açık davranma rolünü oynamaya çalışan ana-baba, gönlünde içten bir sevgi beslemesine karşın, bir anda kendisinin kolayca "sevecenlikle bağrına basma"dan, "kösnül tonu daha baskın" öpüş ve kucaklamalara yöneldiğinin farkına varabilir.

Şimdiye değin çocukların büyükler tarafından ayartılması olgusunu, sonuçtaki etkileri tiksinti veren bir davranış olarak kabul ettik. Birçok kimse, çocuk ayartmanın çok zararlı sonuçları olduğunu düşünmektedir; ancak ayartılmış çocukları inceleyen birçok bilim adamı, yetişkinin çocuk üzerinde yarattığı dehşetin, tecavüzün çocuğa verdiği fiziksel zararlar karşılaştırıldığında, çok daha ürkünç etkiler yarattığı sonucuna varmıştır; yani büyüğün davranışı karşısında dehşete düşen çocuk öylesine büyük bir ruhsal yara almaktadır ki, bunun yanında tecavüzün fiziksel etki ve zararı solda sıfırdır. Kinsey bu konuda şöyle demektedir:

Yetişkinlerin cinsel ilgilerine karşı ana-babaları, öğretmenleri tarafından sürekli uyarılan, bunun ne tür bir ilgi olduğu konusunda kendilerine hiçbir açıklama yapılmayan çocuklar, her ne nedenle olursa olsun kendilerine bir yetişkin yaklaştığı, onları sokakta durdurup bir şey sorduğu, onları okşadığı, onlar için bir şey yapmayı önerdiği zaman, o kişinin hiçbir kötü niyeti olmasa bile, histerik bir korkuya kapılmaktadır. Gençlik sorunlarını

inceleyenlerin çoğu, böyle bir tecavüz olayı karşısında ana-babaların, polisin ve öteki yetişkinlerin gösterdiği duygusal tepkinin, çocuğun ruhsal dengesinin bozulmasında, fiziksel ilişkinin kendisinden çok daha fazla etkili olduğunu söylemektedirler.

Birçok kimsenin çocuk ayartma karşısında duyduğu tiksintinin temelinde, tecavüzde sevginin yerini kösnünün alması ve tecavüz edenin, çocuğun duygularını ve göreceği zararı düşünmeksizin doyum araması yatmaktadır. Bu değişmez bir olgudur. Yetişkinle çocuk arasındaki cinsel ilişkinin kezlerce yinelendiği durumda, bu ilişkiye çocuğun istekli olduğu, ilişkinin farkına varılmasına kadar da hiçbir rahatsızlık göstermediği söylenebilir. Bu türden çocukların alışılmadık çekici bir kişilikleri olduğu,kişisel ilişkilere çok kolay girebildikleri, çeşitli inceleme raporlarında belirtilmiştir.

Kuşkusuz, tecavüzün çocukta nevrozun ortaya çıkmasına neden olduğu konusu geçmişte çok fazla abartılmıştır. Ana-babalar, başlarına bu tür bir olay gelmiş çocukların, sonraki yaşamlarını hiçbir ruhsal bozukluk göstermeden yaşadıklarını bilerek içlerini ferah tutmalıdır. Bununla birlikte, bir yetişkinin kendisine tecavüzü, çocuğu, yaşıtlarıyla giriştiği cinsel ilgi ve ilişkilerden çok daha fazla altüst eder; bu nedenle toplumun, çocukseviciliği tiksindirici bularak yasaklaması yerindedir. 1. bölümde, cinsel ilişkinin, eşler arasında eşit koşullarda, eşit bir alışverişe dayanmasının ülküsel (ideal) olduğunu belirtmiştik. Birçok yetişkinin cinsel güçlüklerinin, çocukluklarında yaşadıkları cinsel ilişkide, "karşı taraf"ın korkutucu etkisinden kaynaklanan korkunun süreklilik kazanmasından doğduğu savı, daha sonraki bölümlerde anlatılanlarla da doğrulanmıştı.

Aslında, cinsel yaklaşımda bulunan yetişkinin iri yarı ve ürkütücü bir kişiliğinin oluşu, çocuğun onu, duygularını dışa vuran bir kişi olarak değil kendisine saldıran bir kişi olarak görme tehlikesini yaratır. Yetişkin eylemli

olarak zor kullanmasa bile, çocuk öyle sanarak dehşete düşebilir. İster öfke, sarhoşluk, ister cinsel heyecan nedeniyle bilincinin denetimini yitirmiş bir yetişkinin, küçük çocuk için ürkütücü bir dış görünüşü vardır. Bu nedenle, bir yetişkinle cinsel ilişkinin sonucu olarak çocuk, boşu boşuna bir korkuya kapılacaktır; bu da onun ilerki yaşamında cinsel ilişkiden tam bir zevk almasını engelleyici rol oynar. Bu özellikle çocuğun ilk cinsel deneyimini babasıyla yaşadığı durumlarda söz konusudur; birçok ruhbilimci, kadınlarda görülen cinsel soğukluğun, babalarının kendilerine cinsel yaklaşımda bulunmuş olmasından kaynaklandığında düşünbirliği içindedir. Bir kızın, erkek arkadaşından gelen öneriyi, neden birlikte alınacak zevke çağrı olarak değil de bir saldırı olarak algıladığını tahmin etmek zor olmasa gerek.

Kendisine tecavüz edilmiş olan çocukta cinselliğe karşı bir korku doğmazsa, cinselliğe karşı olgunlaşmamış bir uyanış hali ortaya çıkar; ancak, bu olgunlaşmamışlık, onun ilerki yaşlarında cinsel ilişkiden tam bir zevk almasını engeller. Yetişkinlerle uzun süreli cinsel ilişkide bulunan kimi çocuklar, bu ilişki sona erdiği zaman duygusal bakımdan altüst olurlar. Bu çocuklar yetişkin yaşa geldiklerinde, kendilerine nasıl davranıldıysa, aynı şekilde küçük çocukları ayartma yoluna gidebilirler. Bu, yazarla, çocuklardaki cinsel yönelimler konusunda konuşan ve kendi yaşadıklarından utanç duyan bir delikanlının başına gelen olayda açıkça görülmekteydi. Delikanlı çok küçük yaştayken ilk gençlik yaşlarındaki bir akraba çocuğunun tecavüzüne uğramış ve ilişkileri yıllarca sürmüştü. Bu akraba çocuğunun gerçek bir erkeğin duygularıyla hareket etmediği açıktı; o daha çok, bir dereceye kadar, kendi babasının yetersizliklerini ödünleme amacındaydı. Kendisiyle görüşülen delikanlı da büyüyünce, çocukken kendisine yapıldığı gibi, bir çocuğun ızına geçmek için içinde dayanılmaz bir arzu duymaya başlamıştı.

Ana-babaların çocukları için duydukları korkuların,

çoğu kez abartılmış olmasına, çocuklara tecavüzün seyrek olarak şiddete dayanmasına karşın, çocuk için duygusal ve ruhsal bakımdan zarar görme tehlikesi her zaman için vardır. Toplumun, bu tür olayları engellemek için aldığı önlemler, haklı ve yerindedir. Ancak, tecavüz olayının kurbanı olan çocukların ve tecavüz eden yetişkinlerin sağaltılmalarını ve sağlıklı toplumsal ilişki kurmalarına uygun bir ruhsal konuma gelmelerini sağlayacak ülküsel ve yetkin yöntemleri hâlâ bulabilmiş değiliz. Çocukları yalnız cinsel bakımdan değil, çevrelerindeki yetişkinlerin verebileceği duygusal ve ruhsal zararlardan da koruma gereği vardır. Çocukları, kanıt toplamak ve benzeri amaçlarla mahkemelerde sorguya çekerek onların yaşadıkları olayların acısını yeniden yaşamalarını da engellemek gereklidir. Ana-babalar, çocuklarının başına böyle bir olay geldiği zaman, soruşturmayı yürüten polis memurları ne denli anlayışlı ve nazik olurlarsa olsunlar, çocuklarının bir de soruşturma sırasında çekeceği acıları düşünerek, olayı resmi makamlara bildirmekten kaçınmaktadırlar. Çünkü onlar çocuğun bu süreç içinde, cinsel tecavüzün kendisinden çok daha fazla ruhsal zarar göreceği kanısındadırlar. İsrail'de, çocukların mahkemelerde sorguya çekilmelerini engelleyen yasalar vardır. Bunun yerine, cinsel suç kurbanı çocuklarla konuşarak öğrenilmek istenen bilgileri alan uzman gençlik araştırmacıları atanmaktadır. Bu uzmanlar, çocuğun yaşamını araştırır, ana-babalarla da konuşurlar. Büyük bir çoğunluğu kadın olan bu uzmanlar toplumsal ilişkiler ağırlıklı ruhbilim ve ruh hastalıkları eğitimi görmüşlerdir; bu uzmanların raporları, mahkemelerde kanıt olarak kabul edilmektedir. Bu uygulama yalnızca çocuğun korunmasına yönelik değildir, aynı zamanda suçlanan kimse de inceleme konusu yapılmaktadır; çünkü, bilindiği gibi, çocukların, özellikle küçük çocukların iyi birer tanık olmaları söz konusu değildir, onlar çoğu kez düşlemle gerçeği birbirine karıştırırlar ve yine çoğu kez, gerçeği değil, kendilerinden söylemele-

ri istenen şeyleri söylerler. Dahası, erginlik ya da erginlik öncesi çağdaki genç kızların, kendilerine cinsel yaklaşımda bulunan erkekler konusunda, kendi fantezilerinden ya da dikkati çekme arzularından kaynaklanan yalanlar söyledikleri de bilinmektedir. Bu yalan suçlamalar, mahkemelerdeki karşı-sorgulamaya dayanacak sağlamlıkta değildir, ama jürinin, örneğin on üç yaşında, çekici ve masum görünümlü bir kızın böylesine yalanlar uydurabileceğine inanması hiç de kolay değildir. Dedikodu biçimindeki kanıtların kabul edilmesi, itirazla karşılanır, suçlanan kişiye, kendisini suçlayanı karşı sorguya çekmesi, adaletsizlik olarak düşünülebilir. Çocuklarla ilgili cinsel tecavüzlerde bütün sorun, çocuk ve suçlu açısından, çağdaş bütün olanak ve yöntemlerin kullanılarak karşı-soruşturmanın da yapılabilmesidir. Çocuğa yönelik cinsel tecavüz suçlusu, cezadan çok ,tıbbi ve ruhsal araştırma yapılmasını isteyebilir. Bu suçu ilk kez işleyen yaşlı kimselerde, çoğu kez, onların bilinçli düşünmesini engelleyici nitelikte beyin arteyosklerosisi ya da başka bir organik hastalığın bulunması söz konusudur. Çocuklara tecavüz konusunda dayanılmaz istek duyan daha genç yaştaki kişilerde, ancak ruhsal sağaltımla iyileştirilebilecek duygusal gelişim bozukluklarının var olduğu kesindir; bunların ceza korkusuyla çocuklara tecavüzden caymasını beklemek, boşunadır. Cinsel sapma içindeki kişiler, zaten gırtlaklarına değin suçluluk ve aşağılık duygusunun içine gömülmüşlerdir; sağaltma yoluna gitmeden hapisle cezalandırmak, onların bu suçu yeniden işlemeleri olasılığını yok etmeyecek, tam tersine bu olasılığı artırmaktan başka bir işe yaramayacaktır.

●

SAĞALTIM YÖNTEMLERİ

Hekimi ilgilendiren bütün ruhsal durumlar gibi, cinsel sapmaların da yaratılıştan çok kişinin yetişme koşullarına ve eğitimine bağlanması gerektiği açıktır. Birçok kimse gibi, eşcinselliğin doğuştan olduğu, kazanılmış bir davranış biçimi olmadığı söylenebilir; ancak fetişizm, transvestizm ve öteki sapmalar için bu açıklama doğru değildir, bunların çocukluktaki etki ve yaşantılardan kaynaklandığı açıktır. İnsanlar, cinsen sapmanların duygusal olgunluğa ve yetkinliğe ulaşmalarını engelleyen etmenin, gen yapılarındaki bozukluk olduğunu düşünebilirler. Çünkü, cinsel sapma içinde olması, kuşkusuz, kişinin tam bir yetişkin cinsel konumu kazanma konusunda, kısmen de olsa, başarısız olduğunun göstergesidir. Ama şimdiye değin, aşağılık duygusunun doğuştan geldiği konusunda, inandırıcı nitelikte herhangi bir kanıt ileri sürülememiştir, cinsel sapma içinde olanların, tutucu komşularından daha az zeki ve daha az saygıdeğer oldukları konusunda da bir kanıt

bulunmamaktadır. Ayrıca, sık sık belirtildiği gibi, sapma ile normal arasında belirgin bir sınır çizmenin olanağı da yoktur; çünkü, aranırsa, hemen herkesin içinde, tohum halinde de olsa, şu ya da bu sapma eğilimi bulunabilir.

Bundan dolayı, cinsel sapmanın herhangi bir türünün soyarıtımı (-eugenics: soyaçekim kurallarını, yeni kuşakların kalıtımsal yapılarını daha yetkin kılmak üzere kullanmayı öngören "bilim" dalı- çev.) yoluyla ortadan kaldırılabileceğine inanmak çok güçtür; ancak, ana-babalar akılcı davranır daha hoş görülü olurlarsa, büyük olasılıkla genellikle bu tür sapmaların nedeni olan cinsel kökenli suçluluk ve aşağılık duygularının çocuklarında kökleşmesini engelleyebileceklerdir. Cinsel itkilerinin günümüzün çocukları için dedelerinden daha az üzüntü kaynağı olacağına inanmak için hiçbir akılcı nedenimiz yoktur. Onlarda cinsel sapmalarla sonuçlanan duygusal bozukluklar, geçmişe göre daha azdır denemez.

Cinsel sapmalar çocukluktaki yetişme biçiminin ve ruhsal gerilimlerin asal sonucu olduğu için, bu tip yetişkinlerin sağaltımı, çocukluklarından gelen bu olumsuz etkileri tersine çevirmek ya da gidermekle olabilir. Yatıştırıcı ilaçlardan, elektroşoktan, insulin komasından ya da tıp meraklılarının kafasını meşgul eden öteki fiziksel sağaltım yollarından fazla bir şey beklememek gerekir. Çünkü bu sağaltım yöntemlerinin kaygıları (anxiety) ruhsal yapıdaki gelgitleri azaltmada yararı olmasına karşın, hastayı kökü derinde olan cinsel kökenli suçluluk ve aşağılık duygularından tümüyle kurtarması, onun çevresiyle süreklilik kazanan bir duygusal alışverişe girmesini sağlaması beklenemez. Bu duygusal alışveriş çözümsel ruh sağaltımı (analytical psychoterapy) ile sağlanır; çözümsel ruh sağaltımı hastayı kendisine daha olumlu ve yeni bir gözle bakmaya, sorununu sağaltmanın da (therapist) yardımıyla tanıdığı ve ilişki kurduğu başka insanlarla konuşarak yenmeye yöneltir. Ancak, cinsel sapmaların ruh sağaltımı yoluyla iyileştirilmesini anlatmadan önce, uzun

süreli ruhsal sağaltımın hem uygunsuz hem de gereksiz olduğunu gösteren ve üzerlerinde, öteki kimi sağaltım yöntemleri de denenmiş olan bazı örnekleri tartışmamız gerekmektedir.

İlk örnek-olayımızda sapma, yalnızca hastanın özdenetiminin, hem geçici hem de sürekli olarak bozulmuş olması dolayısıyla söz konusu edilecektir. Herkes bilir ki, insanlar alkolün etkisiyle, ayıkken yapamayacakları şeyleri yaparlar. Beyin uyuştuğu ya da herhangi bir zarar gördüğü zaman, insan, davranışlarını denetleyemez, her zaman bastırdığı itkilerinin etkisi altına girer. Çoğu kez kendisinin de farkında olmadığı bu itkiler, onun ruhunun derinliklerine kök salmıştır. Bu nedenle, ortayaşlı bir eşcinselin başı, tümüyle suç işlemeden geçmiş yaşamı boyunca iki kez polisle derde girmiştir Aralarında yıllar bulunan bu iki suçun da alkolün etkisiyle işlendiğini biliyoruz. Böyle bir olayda sağaltım, tümüyle, adamın içki içmesini önlemeye yönelik olacak, daha sonra da adamın yetkililerden yardım istemediği derdine, cinsel sapmasına eğilinmesi gerekecektir.

Çözümsel ruh sağaltımı, yaşlı bir adamın işlediği, örneğin çocuklara cinsel organını gösterme ya da çocuğa tecavüz etme suçu gibi çok görülen durumlarda, uygun bir yöntem değildir. Orta yaşın üstündeki erkeklerde, tıpkı alkolün geçici olarak yol açtığı gibi, sürekli olarak özdenetimin kaybolmasına yol açan beyin hasarlarına neden olan kimi süreğen hastalıklar pek sık görülür. Sürekli ve çok miktarda alınan alkol de, sürekli akıl bozukluklarına yol açmaktadır. Arteryo skleroz ve yaşlılık bunamasının türleri gibi beyin maddesinde kayıplara yol açan ya da beyin hücrelerinin kötü beslenmesine neden olan hastalıklar, dolayısıyla bilincin denetiminin azalmasının ve bilinçdışı duygusal eğilimlerin ortaya çıkmasının da nedeni olmaktadır. Hiçbirimiz, önümüzdeki yıllarda, bu nedenle gazete haberlerine konu olmayacağımızdan emin olamayız. Çünkü içimizde, potansiyel olarak da olsa, bu türden

hastalıklara yakalanma eğilimi vardır ve cinsel yönelimlerimizde sapma, her zaman için görülebilir; bu hastalıklardan biri, beyinde çürümeye yol açarak bu tür eğilimleri açığa çıkarabilir. Açıktır ki, beynindeki arteryo sklerozun neden olduğu bir cinsel suçu işleyen 65 yaşındaki bir adamın sağaltımı, aynı suçu işleyen genç bir adamın sağaltımından çok farklı olacaktır.

Beyin hasarından ya da beyin hastalığından dolayı cinsel sapma davranışı ortaya çıkabilir; bu nedenle işlenen suçun, gerçekten beyin işlevlerindeki bozukluktan mı kaynaklandığını araştırıp, bundan emin olmak gerekir. Böyle bir hastalık durumu varsa, kişi işlediği suçtan sorumlu değildir. Genellikle, bu tür beyin hastalıklarının var olduğu, yalnızca cinsel sapma suçlarıyla değil, buna koşut olarak yakın geçmişteki olayların unutulmasına yol açan bellek yitiminin, yönelim (orientation) bozukluklarının, sözlerin ve nesnelerin birbirine karıştırılmasının, bir dereceye değin konuşma bozukluklarının ve elektroansefalograftaki değişikliklerin var olmasından da anlayabiliriz. Hasar görmüş beyin hücrelerinin yerine yenilerinin konması olanağı yoktur ama, bu talihsiz kimselerin bazılarına toplumsal ve tıbbi bazı yardımlarda bulunabilir, hem onları hem de toplumu, işlemeleri olası suçlardan uzak tutmayı başarabiliriz.

Bundan başka, alışılmadık, şaşırtıcı sonuçlar doğuran cinsel davranış ve itki türlerini incelemenin de önemi büyüktür. Daha önce normal cinsel yönelimi engellenmiş kişilerin cinsel itkilerinde gerileme olduğundan söz etmiştik. Bu durumda o, cinsel itkilerini başka yollardan, belki de yıllar önce çocukluğunda bulduğu yollardan birini kullanarak dışa vuracaktır. Evlilik yaşamı mutlu olan bir erkek, bu nedenle, eşi gebe olduğu zaman, cinsel ilgisini çocuklara yöneltebilir. Eşini yitiren bir başkası, kendisini teşhir edebilir. Bu gibi olaylarda, kişinin cinsel olgunluğa ulaşmakta başarısız olduğu düşünülmelidir; çünkü, cinsel ve duygusal olgunluğa sorunsuz biçimde ulaş-

mış ortalama bir kişi, şu ya da bu nedenle cinsel yönelimi engellendi diye çocukça doyum yollarına başvurmaz. Bu nedenle, sözü edilen olay tiplerinde önemli olan cinsel sapma değil, cinsel eşten yoksunluktur; bu tür kişilerde cinsel engel ortadan kalktığı zaman cinsel sapma da kaybolmaya yüz tutar.

Az da olsa, depresyon nöbetleri geçiren kimseler de, normal yaşamlarında söz konusu olmadığı halde, cinsel sapma gösterebilirler. Depresyon nöbeti geçiren kimselerde duygusal bakımdan gerileme görülür ve bu gerileme çocuksu cinsel fanteziler kurmaya ve uygulamaya değin gider. Bu tür olaylarda da, depresyonu oluşturan nedenler ortadan kaldırıldığı zaman, cinsel sapma yönelimi de kaybolur.

Öyle olaylar vardır ki, bunlarda kişinin çevre koşullarını değiştirmekten çok kişiliğinin değiştirilmesi önemlidir. Karşı cinse ulaşılamadığı ya da uzun süreli eşcinsel ilişkilerin varolduğu ortamlarda eşcinsel davranış biçimi daha yaygınlaşır. Okulda etkin bir eşcinsel yaşamı olan ve kızlarla ilgilenmesi gerekirken böyle kalacağından yakınan 19-20 yaşındaki bir gence en iyi öğüt, donanmaya katılması ya da bir erkek okuluna müdür olmasıdır. Aynı şekilde, bazı akıl bozuklukları vardır ki, katı sağaltım biçimlerine ve çevre denetimine çözümsel ruhbilim yöntemlerinden daha iyi yanıt verir; çünkü, onların, kendi davranışlarından sorumlu olması beklenemez.

Cinsel sapma gösteren ya da cinsel suç işleyen gençlerin sağaltımlarının uzun süreli olduğu pek seyrektir. Çünkü bu gençlerin pek çoğu kendilerine rehberlik edenlere, yapılan açıklamalara ve arka arkaya yapılan birkaç görüşmede sağlanan duygusal desteğe yanıt verirler. Yakın zamanlarda ağır cinsel suçlar işlemiş yirmi dokuz gençten yirmi biri, yapılan incelemeler sonucu uygulanan sağaltıma olumlu yanıt vermişlerdir. Bu konulara ana-babaların ve öteki yetkililerin bakışı çoğu kez, katı ve anlayışsız olmaktadır.

Sürekli cinsel suç işleyen kişiler ise, görece olarak az sayıda olmalarına karşın, hekimlerin karşısına çok özel çözümler gerektiren sorunlar çıkarmaktadırlar, ama bu sorunların tatmin edici bir çözümleri yoktur. Cambridge Cinsel Suçlar Araştırma Bölümü'nün bir raporuna göre, cinsel suç işlemeyi alışkanlık haline getirmiş suçlu sayısı çok azdır. Bunların, cinsel suçtan mahkûm olanlar arasındaki oranı yüzde 3'tür. Sürekli işlenen en yaygın suç, kendisini "hayasızca teşhir etme" suçudur. Bu yüzde 3 arasında, sürekli olarak çocuklara tecavüz suçunu işleyenler birkaç kişidir. Bu tür kişilerin bir kısmında, beyin hastalıkları bulunmaktadır. Ama, çok zeki bazı kimseler de itkilerini denetim altına alamazlar; bu tür kişiler ruhsal sağaltıma da öteki sağaltım yollarına da yanıt vermezler. Bu kimselerin sağaltımında, onların cinsel gücünü denetim altına almak ya da yönünü değiştirmek yerine, bu gücü azaltma girişimlerinde bulunulmuştur. Bunun için başlıca yöntemler, hormon sağaltımı ve hadım etme işlemidir. Erkeğe verilen kadınlık hormonları erkekteki erbezlerinin etkinliğini bastırmakta ve böylece sperma üretimi de azalmaktadır. Sonuçta da kişinin cinsel gücü azaltılmış olmaktadır. Bununla birlikte, bu tür bir "tıbbi hadım etme" yönteminin uygulaması zordur, çünkü sağaltımın başarısı, hastanın hormon tabletlerini, kararlı biçimde aksatmadan almasına bağlıdır. Bu tür sağaltım, normalden daha az öngörü sahibi olan ve denetim konusunda umarsız nitelikteki hastalara uygulanmaktadır, bunların doktorla işbirliği yapma olasılıkları da çok azdır. Hormon sağaltımının çok ciddi yan etkileri de görülmektedir; kadınlık hormonu yalnız testislerde etkili olmamakta, bunun yanı sıra, mide bulantısına, aşırı şişmanlığa, göğüslerde büyümeye de yol açmaktadır. Kinsey bu konuda şunları söylüyor:

Aşırı kadınlık hormonu alınması durumunda, cinsel davranış üzerindeki etkilerden başka etkiler de görülür; öteki salgı bezleri de bir daha onarılamayacak biçimde

zarar görebilir, bu konuda araştırma yapan çeşitli salgı bezi uzmanları, erkekteki cinsel etkinliği azaltmak için kadınlık hormonunun aşırı kullanımı yönteminin, tıbbın kötüye kullanılmasından başka bir şey olmadığı kanısındadırlar.

Ameliyatla hadım etme yöntemi, cinsel etkinliği aşırı olan hastalarda yaygın biçimde uygulanmaktadır, bu yöntem özellikle İskandinavya'da çok yaygındır. Ancak, böyle bir sağaltım görmüş hastalarda penis dikleşmesi ve orgazm etkinliği sürer. Bu nedenle de, ameliyat, hastanın aynı suçu bir daha işlemesine ve hüküm giymesine bir engel oluşturmamaktadır. Birçok ülkede bu ameliyat, ancak hastanın izni alınarak yapılabilir. Ancak bu izin o kişinin hapisten salıverilmesi karşılığında verildiği için, pek de görüldüğü gibi gönüllü olarak verilmemektedir. Hatta bu izni verip ameliyat olanlardan çoğu, daha sonra pişman olmakta, yaşama küsmektedirler. Bu ameliyatın bu tür suçlulara yasa zoruyla uygulandığı Almanya'da, İskandinavya'da görülenlerden daha kötü sonuçlar alınmıştır; bu da göstermektedir ki, hadım ederek sağaltım yalnızca fiziksel müdahale ile sınırla kalmakta; suçlunun bu sağaltımdaki işbirliğine gönüllü olması, davranışlarının düzenlenmesinde belirleyici rol oynamaktadır.

Kişinin sapma niteliğindeki davranışlarından kimilerinin ortadan kaldırılmasında, zorlayıcı cinsel itkilerin gücünün azaltılmasının zorunlu olduğuna inanmak oldukça güçtür. Çünkü, bu kitap boyunca sürekli olarak vurgulandığı gibi, eşcinsellik, çocuksevicilik ve cinsel sapmanın öteki türleri, yalnızca fiziksel (cinsel) zevk sağlamamakta, aynı zamanda kişinin, ceza görerek dostluk, beğenilme ya da özgüvenini yeniden kazanmasını da sağlamaktadır. Cinsel itkilerin gücüyle dolaylı bakımdan ilgili olan bu ruhsal gereksemeler, cinsel gücün azaltılmasıyla değiştirilemez.

Bir yüksek mahkeme yargıcının da belirttiği gibi, bu konudaki en önemli yan, ameliyatla hadım etme sağal-

tımının hangi sonuçları doğuracağını önceden kestirmenin olanaksız oluşudur. Bu nedenle bu ameliyatın zorunlu olarak yapılmasının, her zaman olumlu sonuç vereceği konusunda ciddi kuşkular vardır. Ameliyat, kişinin özgüvenini daha da kırmakta ve bozmakta, dolayısıyla da çevresindeki kişilerle ilişkilerinin çok daha zorlaşmasına yol açmaktadır. Üstelik hasta üzerinde uygulanan bu ameliyattan sonra bir daha asla geri dönme olanağı yoktur. Danimarka'da bu tür sağaltımın olumlu sonuçlar verdiği bildirilmesine karşın, bu ülkede yasal olarak kabul edilmiş olan bu yöntem konusunda aleyhte söylenecek çok şey vardır. Bir yazarın da belirttiği gibi, "Bu ülkede araştırmalar da, konulan yasalar da, *yalnızca* cinsel suçları önlemeyi öngörmektedir."

Cinsel sapma suçlarından dolayı dava edildikleri sırada ruhbilimcilerin karşısına getirilen kimseler arasında bu suçu birden fazla işleyenlerin oranı çok küçüktür; bu nedenle onların sağaltımı konusu üzerinde, burada daha fazla durmanın gereği yoktur. Biz yalnızca, bu tür hastalara verilecek kısa süreli hapis cezalarının boşuna bir çaba olduğunu yinelemekle yetinelim. Toplum korunmalıdır; ama bilinen anlamda hapishaneler, eşcinsellerin ya da öteki cinsel sapmanların kapatılacağı yerler değildir. Çünkü hapishaneye kapatılmak, onların böyle bir sapkınlık içinde bulunduklarını kabul edip buna rıza göstermelerinden başka bir sonuç vermez. Bu konuda yetkililerin, sık sık bu türden suçları işleyip yasalarla başı derde giren bu gibi kimselerin gözlem ve incelem altına alınabileceği özel nitelikte akıl hastaneleri açmalarını beklemekten başka çaremiz yoktur.

Ruhbilimcilere başvuran cinsel sapmanların büyük bir çoğunluğu, bu bölümde şimdiye değin anlattığımız kategoriye sokulmamalıdır. Bunların çoğunun ruhbilimsel sağaltımın bazı yöntemleriyle sağaltılması olasıdır; bu yöntemlerin en önemlisi, gelecek bölümde tartışacağımız çözümleyici ruhbilim yöntemidir. Hipnoz ve ruh sağaltı-

mının öteki yöntemleri, telkine çok açık kimi hastaların bir dereceye değin yanıt vermesine karşın, cinsel sapma sağaltımında sınırlı bir yeri olan telkin yöntemine dayanır. Kızlarla ilgilenmekle eşcinsellik arasındaki noktada olan bir delikanlı, telkin yoluyla eşcinsellikten uzaklaştırılabilir; bu da delikanlıya gerekli olan ruh sağaltımının uygulanmasıyla başarılabilir. Kimi sapkın düşlemler ve bunların uygulanması gibi zorlayıcı tutkuları olan hastaların, hipnoza pek az yanıt verdiği bilinmektedir. Bunun nedeni, kısmen zorlayıcı tutkuların kökünün kişinin özyapısının derinliklerine kök salmış olması, kısmen de bu tür tutkuları olan kimselerin hipnoza ve öteki dolaysız telkin türlerine açık olmayan, içe dönük kimseler oluşlarıdır.

Yakın zamanlarda kanıtlanmamış ve karmaşık ruh sağaltımı yöntemleriyle yetinmeyen ruh hekimleri, bunların yerine davranış sağaltımı (behaviour therapy) adı verilen bir sağaltım yöntemiyle ilgilenmeye başlamışlardır. Bu sağaltım, Pavlov'un koşullu tepke adı verilen ve öğrenme süreçleriyle ilgili olan yönteminden kaynaklanmaktadır. Fetişizm bölümünde, bu sapmanın ortaya çıkıp gelişmesindeki bir etmenin de, kişinin cinsel uyarana kolayca koşullanma eğilimi olduğunu ileri sürmüştük. Davranış sağaltımı, ortaya çıkması şu ya da bu koşula bağlı sapmaya verilen yanıtın üzerine doğrudan doğruya gitmeyi hedeflemekte ve cinsel sapmanın çeşitli türlerinin sağaltımında uygulanmaktadır. Bu sağaltım yönteminin temel ilkesi, hastanın cinsel heyecan duymasına yol açan nesneden tiksinmesini sağlamaktır; fetiş, ister nesne ister herhangi bir yaşta ve cinste insan olsun, ilke aynıdır; cinsel nesneyle (fetişle) kusma gibi tiksindirici bir eylemin ya da şeyin birlikte çağrıştırılmasını sağlamak. Bu davranış sağaltımı türü tiksindirme sağaltımı adıyla bilinir ve özellikle alkolizmin sağaltımında başarılı sonuçlar vermektedir. Bu yöntemde, hastaya önce içki içirilip sonra apomorfin iğnesi yapılarak kusması sağlanır. Bunun birçok kez yinelenmesinden sonra, yalnızca içkiyi düşünmek bi-

le hastanın midesinin bulanmasına yol açmakta ve onun içkiden uzak kalmasına yardımcı olmaktadır.

Tiksindirme sağaltımı eşcinsellik, transvestizm ve fetişizm gibi sapmaların sağaltımında bazı başarılar sağlamıştır; ancak bu yöntemin uzun süreli ve kalıcı bir sağaltım sağlayıp sağlamadığı ve hangi yan etkileri bulunduğu konusunda bir yargıya varmak için henüz çok erkendir. Tiksindirme sağaltımını, ruhsal sağaltımın yerine konulacak bağımsız bir yöntem olarak düşünmemelidir; en iyisi, bu yöntemin, ruhsal sağaltıma yardımcı bir yöntem olarak kabul edilmesidir. Tiksindirme sağaltımı, hastanın bütünüyle kişiliğinin iyileştirilmesine yönelmediği ve yalnızca özel bir belirtiyi, örneğin alkol düşkünlüğünü ortadan kaldırmayı amaçladığından, gerçek bir ruh sağaltımı değildir ve ruh sağaltımının yerini alması olanaksızdır. Hastaların ruhsal sağaltımdan ilk bekledikleri şeyin, kendilerini rahatsız eden belirtilerin ortadan kaldırılması olmasına karşın, onlar anlaşılmayı, acınmayı ve başkalarıyla yeniden iletişim kurabilme olanağını kazanmayı da ummaktadırlar. Hiçbir sağaltım biçimi de, onların bu soyut ve karmaşık beklentilerini gözden uzak tutamaz.

Cinsel bir sapmanın sağaltımında, hem hastanın kişiliği bir bütün olarak ele alınmalı hem de içinde yaşadığı çevre koşulları göz önünde bulundurulmalıdır. Bir şeker hastasına insülin reçetesi yazılırken, böyle özgül bir dikkat göstermeye gerek yoktur. Kuşkusuz, cinsel sapma içindeki kimselerin çoğu, belki de pek çoğu, sağaltım gereğini duymaz. Kimileri, kendi sayrılıklarının bir sağaltımı olabileceğinin farkında bile değildir, kimileri de, sağaltımın kendilerini iyileştireceğine inanmamaktadır. Pek çoğu da, koşullar kendilerini zorlamadıkça, durumlarını yabancı bir kimseye (yani hekime) açmaktan kaçınırlar.

Kimileri, hastalıkları kendilerini yasaya karşı gelmeye zorladığı, bu nedenle de yargıcın, toplumsal gözlem görevlisinin ya da öteki yetkililerin karşısına çıkmak zorunda kaldıkları için ruh hekimine başvurmak durumunda

kalırlar. Ama, bunların çoğu, kendilerini korkutan ve uzak durmak istedikleri fantezilerinin ve itkilerinin kurbanı olduklarının farkında oldukları, ama bu dertlerinin üstesinden kendi kendilerine gelemedikleri için hekime başvurmak gereğini kendiliklerinden duyarlar. Birçok insan için, kişinin zihnindeki tiksindirici düşüncelerden ve duygulardan neden kurtulamadığını anlamak çok güçtür. Onlar, akılla ilgili ola her şeyin, kendi istemleriyle denetlenebileceği yanılsaması içindedirler. Ama, hemen hemen herkesin aklına bilinçli olarak istemediği düşüncelerin, duyguların ya da görüntülerin saplandığı olmuştur. Özellikle çocukluk yıllarında pek çok insan, kaldırım taşlarının oluşturduğu çizgilere basmadan yürümek, merdiven basamaklarını saymak, durup dururken ağaçların gövdesine dokunmak, akıldışı olduğu açıkça bilinen kimi ritüelleri uygulamak için, içlerinde zorlayıcı bir istek duymuştur. Kimileri de, zaman zaman dillerinin ucuna yakışıksız sözler geldiği ve bunların kendilerini üzüp utandıracağından korktukları için, topluluk içinde konuşmaktan korkarlar. Kafasının içindeki düşüncelerin, bunlar bilinçli olarak düşünülse bile, kişiyi nasıl şaşırttığı bilinen bir olgudur. Hatta, içinde uyanan bu yaşantıları anımsayamayan kişinin, bilinçaltındaki eğilimleri temsil ettiği için kösnül ya da şiddete dayanan düşlerini anımsayamayan insanlara benzediği söylenebilir.

Cinsel sapma içinde olan insanların, böyle olmayı bilinçli olarak istemedikleri üzerinde yeterince durulmamıştır. Bu kimselerin başına dert olan itkiler ve fanteziler, onların bilinçli ve gönüllü seçimleri değildir. Bu itki ve fanteziler, düşlerimizi ne kadar denetim altına alabiliyorsak, ancak o kadar denetlenebilirler. Eşcinsel ya da transvestit olan bir kimse, böyle olmaktan kendisini alamaz; ama, hem kadın giysileri giyme hem de genç erkeklere cinsel yaklaşımda bulunma eğilimi, normal insanların yaptığı gibi, kişinin kendisi tarafından bir dereceye değin denetim altında tutulabiir. Cinsel itkileri normal düzeyde

olan kimselerde, özellikle orta yaşın üzerinde ve toplumda saygın bir yeri olan kişilerde, bu denetimin etkinlik derecesi tahmin edilebileceğinden çok daha yüksektir. Cinsel sapmanlardaki cinsel itkilerin, normal karşıcinsel kişilerdeki cinsel itkilerden daha şiddetli olup olmadığını söylemek çok zordur. Büyük olasılıkla öyledir; çünkü, daha önce değindiğimiz nedenlerden dolayı, cinsel sapmanların uygulamalarının tam anlamıyla cinsel doyum sağlamadığı bilinmektedir ve cinsel sapman, bu nedenle, kendi kendilerine doyuma ulaşan kimselerden çok daha fazla bir cinsel gerilim içindedir. Ne olursa olsun, cinsel sapmanların, normal kimselerden daha az cinsel itkileri olduğu söylenemez; üstelik, onları özdenetim yoksunluğuyla suçlayanlar, ilkgençlik yıllarındaki kendi erginlik dönemlerini şöyle bir anımsayıvermelidirler. Cinsellik, kişisel olmayan, çok güçlü bir içgüdüsel itkidir, bireyin bilinçli isteğine aldırmaksızın dışa vurma yolları arar. Cinselliğinin dışa vurmasını tümüyle engellediğini ve bastırdığını ileri sürebilen bir kimsenin, hâlâ cinselliğin örtük bir durumda olduğu erginlik öncesi gelişim basamağında bulunduğu rahatça söylenebilir. Islah olmuş zamparalar kuşkusuz vardır; ama onların, cinsel kapasiteleri tümüyle bitene değin ıslah olduklarını söylemek olası değildir.

Yeni yetmelik döneminde cinsel itki hangi yoldan dışa vurulduysa, koşulların değişmesine karşın, bu yoldan dışa vurulmayı yıllar boyu sürdürür. Haftada iki kez orgazm olmaya alışmış bir erkek, cinselliğini başka yollarla dışa vurmayı öğrense bile, olasılıkla bu alışkanlığını da sürdürür. Kinsey'in de işaret ettiği gibi, karısını ölüm ya da boşanma yoluyla yitiren bir adam, cinsel etkinliğini, evli olduğu zamanki gibi sürdürür. Kadınlarda olduğunun tersine, erkeklerde cinsel ilişki gereksemesi, yemek yemek gereksemesi gibi, bireysel denetimin tamamen dışındadır.

Ruh sağaltımı olanakları arayan ve sağaltımın bir parçası olan türden bir dava ile yargılanan cinsel sapmanlar,

öteki psikiyatrik olaylardan başka türde sorunlar yaratırlar. Çöküntüsü (depresyon) ya da kapalı yer yılgısı (claustrophobia) olan hastaların, bu hastalıklarından tümüyle kurtulmak istedikleri düşünülür. Cinsel sapmanın durumu ise daha belirsizdir. Çünkü o, sadizmi ya da eşcinselliği konusunda bütün benliğiyle üzülmesine karşın, sapması ona kimi içgüdüsel itkilerini dışa vurma olanağı sağlamakta; bu nedenle de zevk vermektedir. Kapalı yer yılgısı, yalnızca dezavantajdan başka bir şey değildir; oysa genç bir kızı döverek mastürbasyon yapma fantezisi, heyecan verici ve kısmen doyum sağlayıcı niteliktedir; bununla birlikte, bu tür kişiler de, böyle fantezilerini uygulamayı gerçekte istemeyebilirler. Genel olarak, cinsel sapmanın sağaltımı daha karmaşık ve bu sapmasından zevk almayan hastaların sağaltımından çok daha zordur. Çünkü hasta, bu sapmadan zevk almakla ondan kurtulmak arasında bocalayan bir ruh hali içindedir. Kaygıların (anxiety) ruhsal sağaltımında sağaltıcı (terapist), genellikle içgüdülerini yeterince açığa vuramayan hasta ile karşı karşıyadır. Fenichel'in de belirttiği gibi, "Nörotik kişiler, gerçek edimlerini baskı altında tutan kimselerdir." Cinsel sapmalarda da kişilerin edimleri baskı altına alınmıştır, ama sapma, kısmen gerçek edimin yerine konularak onu ödünler ve temsil eder. Örneğin, küçük erkek çocuklara eğilim duyan bir eşcinsel, onları kadınların yerine koymuş demektir. Teşhirci ise, cinsel organını gösterme eylemini, cinsel ilişkinin yerine koymaktadır. Cinsel sapmanlar, tıpkı nörotikler gibi, libidolarını akış yönünü geri çevirerek engelleme durumundadırlar; ama onların libidoları öylesine "uyanıktır" ki, engelin çevresini dolanarak yine de bir çıkış yolu bulmaktadır.

Açıkça belirtilmelidir ki, günümüzde ruh sağaltımı yöntemleri öyle gelişmiş ve öyle pahalı bir duruma gelmiştir ki, hem cinsel sapma içinde olanların hem de öteki ruhsal hastalıklara yakalananların büyük bir çoğunluğu, bu sağaltım yöntemlerinden yararlanamamaktadır. Bir

ruh hekiminin de belirttiği gibi:

Ulusal sağlık kurumlarının nevrozların sağaltımı için sunduğu olanaklar, her bakımdan yetersizdir. Nevrozların sağaltımı için ulusal sağlık kurumlarının denetimindeki özel sağaltım birimlerinin olanakları herkese sağlanmalı ve fiyatları da uygun olmalıdır. Özel bakımevlerinin niteliklerinin, ulusal sağlık kurumlarının bakımevlerininkinden çok daha iyi olduğuna en küçük bir kuşku bile yoktur. Bunun nedeni, yalnızca özel ruh hekimlerinin daha iyi olanaklarla hizmet vermesi değil, bu hekimlerin bütün zamanlarını hastalarına ayırabilmeleridir.

Özel sağaltımın ücretleri, yalnızca varlıklı kimselerin karşılayabileceği düzeydedir. Ayrıca, ülkedeki bütün hastalara yetecek sayıda ruh hekimi de bulunmamaktadır. Artan ruh hastalarına koşut olarak ruh hekimi sayısının da aynı oranda artması gerektiği savı, tartışılabilir bir savdır; bu ülkede hiç kimse, hepimizin karşılaşabileceği küçücük ruhsal bozukluklar nedeniyle hemen ruh hekimine koşan kimselerden oluşmuş bir toplumda yaşamak istemez. Geriye, nörotik hastalara yeterli hizmet olanaklarının sağlanması konusunda çok zor harekete geçtiğimiz ve isteğe yetecek kadar olanak sağlayamadığımız gerçeği kalıyor.

●

RUHÇÖZÜMCÜ HEKİMLİĞİN İLKE VE YÖNTEMLERİ

Bu bölümde, cinsel sapmaların ruhçözümsel sağaltım yöntemlerinin ilkeleri, yazarın kendi bakış açısıyla betimlenmektedir. Sağaltım olanaklarından, hem para ve zaman nedeniyle hem de yetişmiş ruh hekimlerinin yeterli olmaması nedeniyle, herkesin yararlanamadığı gerçeğinden söz etmiştik. Aşağıda anlatılacaklar, hastanın içtenlikle sağaltımı istediği, ruh hekiminin de bütün zamanını hastasına etkin biçimde ayırabildiği varsayılarak yazılmıştır.

Ruhçözümcü sağaltım terimi, Freud'un ve izleyicilerinin uyguladığı özel ruhçözümü yöntemini ifade eder. Jung'un, Horney'nin, Alexander'ın ve French'in çalışmalarını temel alan ve hepsi de başarılı sonuçlar veren çeşitli sağaltım yöntemleri bulunduğu için, bu bölümde tartışmamıza esas olarak alacağımız sağaltım yöntemini adlandırmak için "ruhçözümcü sağaltım" (Analitical Psychot-

reapy) ya da "ruhçözümü" (analysis) terimini kullanacağız. Bu terimden anlaşılması gereken; kendisini ve sorunlarını daha iyi anlamasını sağlamak için hekimin, öğüt verici ya da otoriter bir tavır takınmaksızın hastayla aylar, hatta yıllar süren görüşmeler yaptığı ve hastayla çözümcü arasında, hastanın hekime güven duymasını sağlayacak bir yakınlaşmanın sağlandığı ruh sağaltım yöntemlerinin herhangi bir türü olmalıdır. Kimi çözümcüler düş yorumlama, kimileri de serbest çağrışım yöntemini kullanırlar. Kimileri için, çocukluk anılarının yeniden yapılandırılarak bütüne ulaşma yöntemi, sağaltımın temelini oluşturur. Daha başkaları için de en etkili yöntem, aktarma durumlarıdır (transference situations). Bütün bu yöntemlerin ortak ilkesi, hastanın yaşamını düzenlemek için dışardan müdahale etmek yerine hastanın kendi kendisine yardımcı olmasını sağlamaktır. Tümü de bu nedenle hipnozdan ve hastanın kendi kendisi üzerinde etkin olmasına değil hekimin ününe ve saygınlığına dayanan, hekimi etkin duruma geçiren öteki sağaltım yöntemlerinden uzak kalırlar.

Çözümsel ruh sağaltımı yöntemi, kınlan bacağa sarılan sargı gibi, hastanın aklına sarılabilecek standart bir yöntem değildir. Bilim olmaktan çok, bir sanattır. Çoğu kez şaşırtıcı olan etkileri, hastanın ve hekimin kişiliklerinin karmaşık ve geniş ölçüde etkileşiminden doğmaktadır. Yeni bir ilacın vücut üzerindeki etkisinin ne olduğunu değerlendirmek çoğu kez zordur; çünkü, işin içine değişik etmenler girer. Ruh sağaltımının akıl üzerindeki etkilerini ölçmek de zordur; günümüzde bile, güvenilir istatistikler pek azdır. Bunun nedeni, kısmen ruh hekimlerinin bulgularını genel incelemeye açmakta pek gönülsüz davranmaları, kısmen de bu sonuçların hasta için büyük önem taşımasına karşın istatistik olarak kolayca sınıflandırılamamasıdır. Örneğin bir hastalığın özel bir belirtisinin kaybolması, güvenilir bir ölçüt değildir; çünkü, sağaltımcının amacı olan hastanın sıkıntı ve üzüntülerinin sona ermesi, o belirtiden kurtulmuş olmaktan değil, belirtinin

değerlendirilmesindeki değişik yorumlanmasından doğmuş olabilir. Bu tür değişik değerlendirmelerin ölçüye gelir yanı yoktur. Örneğin bir fetişist, ruh sağaltımı sonucunda suçluluk duygusunun azaldığını, özgüveninin, bir kadınla aşk ilişkisi kurma yetisinin arttığını duyumsayabilir, ama fetişine olan özel ilgisini ve özel fırsatlarda fetişini de kullanmayı sürdürür. Ruh sağaltımının başarı ölçütü olarak hastanın hekime başvurmasına neden olan hastalık belirtisinin kaybolmasını alırsak, istatistik tutan bir hekim, bu durumu başarısızlık olarak değerlendirebilir; ama o zaman, ruh sağaltımının sağlayabileceği çok değerli sonuçları kabul etmemek durumunda kalacaktır.

Ruh sağaltımcılarının, kişilik ve davranışlar konusundaki bilimsel çalışmalarının sonuçlarını öteki meslektaşlarıyla paylaşmaktan kaçınmak gibi bir huyları vardır. Ama, ruh sağaltımının getirdiği olanakları, şimdilik bunları elde edebilecek olanlardan çok daha fazla kişiye gösterip anlatabilseler, bu bilim dalının ne denli etkili ve yararlı olduğu kuşkuculara da gösterilmiş olurdu. Çok şükür ki, hem çözümsel ruh sağaltımı hem de bilimsel yöntemler konusunda pırıl pırıl genç bilim adamları da yetişmektedir. Şimdiye değin elde edilen rakamlar, bilim adamları için istatistik sonuçları başkalarıyla paylaşma konusunda korkulacak bir şey olmadığını göstermiştir. Örneğin, erkek eşcinsellerin karşıcinselliğe dönüp dönmediklerinin bilinmediği söylenirdi; Wolfenden Komitesi de, bu türden tek bir olay bile saptayamamıştı. Ruh sağaltımının yardım edebildiği birçok eşcinsel olduğu bilinmesine karşın, hemen bütün deneyimli ruhbilimciler, böyle olaylarda tümüyle bir değişmenin olabileceği konusunda umut vermekten kaçınır. Ama öyle görünmektedir ki, ruh sağaltımcılar bile, bu sağaltımın etkin gücü konusunda tam bilgi sahibi değildir. 106 erkek eşcinselin çok dikkatli bir biçimde incelendiği bir çalışma, şu gerçekleri ortaya koymuştur: Sağaltıma eşcinsel ve edilgin olarak başlayan 76 kişiden 14'ü (yüzde 19'u); ikicinsel (bisexual) olarak baş-

layan 30 kişiden de 15'i (yüzde 50) karşıcinsel ilişkiye dönmüştür. Aynı çalışma, iyileşmeyle sağaltımın süresi arasında doğru orantı olduğunu da göstermiştir. Bu son gözlem çok önemlidir; çünkü, sağaltım yöntemi olarak ruhçözümünün uygulandığı deneklerin iyileşmeye başlamasının sağaltım süresine bağlı olduğunu göstermektedir.

Ruhçözümünün birçok türü vardır: Dahası, aynı okula (ekol) bağlı sağaltmanların kullandıkları yöntemler arasında da önemli farklılıklar bulunmaktadır. Eski ruh sağaltımının didaktik yöntemlerinin tersine, çözümsel (analysis) yöntemi kullanan çeşitli okulların sağaltım ilkeleri arasında, yeterince ortak ilke ve benzerlik bulunmaktadır; bu nedenle de, çözümsel sağaltımın ilkeleri konusunda belirgin genellemelere gitmek olasıdır.

Bu kitabın ilk bölümlerinde, cinsel sapmaların genellikle ilk çocukluk yıllarından kaynaklandığı, cinsel sapmanların abartılmış derecede cinsel suçluluk ve aşağılık duygularına kapılan kimseler oldukları belirtilmişti. Sağaltımcının birincil görevi, bu nedenle, hastasını, insan türünün bildiği en doyum sağlayıcı cinsel ilişki türüne, karşıcinsel ilişkiye yönelmesini engelleyen cinsel kökenli suçluluk ve aşağılık duygularından kurtarmak olmalıdır. Bu çok zordur, çünkü "normal" diye nitelenen insanlar bile, kendi cinsel yaşamları konusunda yeterince açıkyürekli değildir. Bir önceki bölümde açıklandığı gibi, hepimizin içinde, pek az da olsa, cinsel kökenli suçluluk duygusu vardır. Cinsel sapmanın iç dünyasını bir başka birine açması, bu nedenle iki kat zordur; bu tür insanlar yalnızca çocukluklarından kaynaklanan ve kendilerini sapmaya götüren aşırı suçluluk ve aşağılık duygularını açmamakla kalmaz, bundan başka, uygulanmamış yalnızca düşlemlenmiş bile olsalar, sapmanın kendisine göre ikincil derecede olan kimi duyguların altında ezilmektedirler. Otoriter bir aile eğitimi ile büyüyen ve çocuksu cinsel fantezilerini her dışa vuruşunda şiddetle cezalandırılan çocuk, yetişkinlik yaşamında, sadistçe fanteziler geliştir-

meye başlamakta, bu tür fantezilerinin elinde oyuncak olunca da suçluluk ve aşağılık duyguları giderek artmaktadır. Bu öylesine bir kısır döngüdür ki, içinden çıkmanın olanağı yoktur. Bu suçluluk duygusu, kimi zaman öyle şiddetli olmaktadır ki, hastanın içini hekime açmaya başlaması bile aylar almaktadır. Hastanın, hekimin davranışlarında ve sorularında hiçbir suçlama bulunmadığını bilmesine karşın, bu sürenin daha kısa olmadığı kesindir.

Cinsel eğilimlerinin ve uygulamalarının çok tehlikeli olduğunu, başkalarında böylesi eğilimlerin asla bulunmadığını, içlerindeki en gizli düşünceleri bilen kimselerin bunları kabul edip içlerine sindirerek kendilerini sevmelerinin olanaksız olduğunu düşünen pek çok hasta, bu eğilim ve uygulamalarını (hekime) tümüyle açıklayarak büyük bir ruhsal rahatlama sağlayabilir. Hemen herkes kendi içindeki sapma nitelikli itkilerin farkındadır ve bu itkileri anlayışla karşılamak, sağaltım için en iyi başlangıçtır.

Ruhçözümcünün, hastasındaki belirtilerin kaynağı konusunda yaptığı mantıklı açıklamalar, hasta için çok önemlidir. Bir mücevher parçasına bağlanmak, bir çocuğun cinsel çekimine kapılmak, kadın cinsel organına değil dışkılığına cinsel ilgi duymak, bu tür eğilimleri olan kişiler için bile öylesine gariptir ki, bunların mantıklı bir yoldan açıklanması, özgüvenin artmasını sağlar. İnsanoğlu için, açıklayamadığı şeyler kadar korkutucu olan hiçbir şey yoktur.

Ayrıca hekim, hastasına en garip ve tuhaf sapmaların bile olumlu bazı değerler gizlediğini söyleyebilecek konumdadır. Böyle ruh bozukluklarından yakınarak sağaltım için hekime başvuran birçok hasta, kendi sapma itkilerini kabul edilemez ve benimsenemez nitelikte görür. Bu, sapmanın düzeltilmesinin önündeki en büyük engeldir. Çünkü, kişinin ruhsal yapısının bir parçası olan arzular ve itkiler, kişiliğin özelliği olarak görülmedikçe onlarla başa çıkmaya ve etkilerini azaltmaya olanak yoktur.

Paranoid kimseler, kendi arzularının ve kinlerinin içlerine düşmanları tarafından konulduğuna inanırlar. Sapma niteliğinde fantezileri olanlar bu denli ileri gitmeseler de, bu fantezileri kendi kişiliklerinin bir parçası olarak görürler ve bunların sorumluluğunu üstlenmekte çok büyük güçlük çekerler. Sapma niteliğindeki birçok fanteziyle başa çıkmak istenmediği; bunun olanaksız olduğu düşünülmekteyken ve hastanın, bunun kendi kişiliğinin bir parçası olduğunun tam anlamıyla farkına varmamış bir durumda olduğu sırada bu zorunlu adımı, yani sapma durumunun kendi kişiliğinin bir parçası olduğu gerçeğinin hasta tarafından anlaşılması, hastanın fantezilerini daha akılcı açıdan görmesini sağlayacaktır. Örneğin bir sadist, fantezilerinde haşin ve başat bir tip olmasına karşın, gündelik yaşamında çok yumuşak başlı, dingin bir insandır. Kendisine ne gündelik yaşamı ne de fantezileri tam bir doyum sağlar; ama bunların ikisini birleştirmeyi başardığında çok iddialı bir tip olur. Daha doğrusu, onun olgunlaşmak için, ilk anda bütünüyle kabul edilmesi olanaksız gibi görünen fantezilerinde bulabileceği "bir şeylere" gereksemesi vardır. Cinsel sapmaların sağaltımının en önemli parçası, bu nedenle, hastaya sapmasını kabul etmeyi ve onunla başa çıkmayı öğretmek için, sapmanın içerdiği olumlu değerleri gösterebilmektir.

Bununla birlikte, birçok olayda, çocukluğundan beri hastanın içinde yer etmiş olan alışkıları ortadan kaldırmak için, içe bakış ve açıklama (hastanın doktorla konuşarak kişiliği ve çocukluğu konusunda gelişigüzel yaptığı açıklamalar -çev.) yöntemleri başarılı olmayabilir. Bu alışkılar, basit birer koşullu tepke olarak görülmemelidir; bunlar, hastanın insansal ilişkilerindeki başarısızlığının simgeleridir. Bunlar, esas olarak sevilen bir kimsenin yerine geçen ödünlemelerdir. En azından, karşı cinsten sevilen bir kimsenin ödünlemesidirler. Fetişist, fetişi bir kadının yerine koyar, çocuk sevici ise bir çocuğun; sadist, cinsel eşinin üzerinde şiddete dayanan bir egemenlik kur-

mak ister, mazoşist ise boyun eğmek... Eşcinsel ilişkilerin, yetişkinlerin ilişkilerine en yakın ilişkiler olduğu doğrudur ve bu, eşcinsel alışkıların değiştirilmesinin, öteki sapmalara göre daha zor olmasının nedenlerinden biridir; ama bununla birlikte, birçok "sağlam" eşcinsel ilişkide bile, normal cinsel ilişkide olduğu gibi, bir bütünlenmemişlik duygusu görülür.

Bir insanı sevebilmek, her şeyden önce o insan tarafından sevilmeye bağlıdır; çocukluklarında bütünüyle kabul edilmişlik ve sevilme duygusunu tatmamış olan kimseler, büyüdükleri zaman sevme ve bunun karşılığında sevilme becerisini bir türlü gösteremezler. İnsan doğasının en önemli ve en ilginç yanlarından birisi, kişinin, başkalarını aynen kendisini değerlendirdiği gibi değerlendirmesidir. Kendilerinden hoşlanmayan, nefret eden kimseler, başkalarından da hoşlanmaz ve nefret ederler; bir başka kimseyi sevebilmek, onu olduğu gibi kabul etmeye bağlıdır.

İnsanın kendi kendisini sevmesinin, kendini beğenmişlik olduğuna inanılır genellikle; ama kendisini hiç sevmeyen, kendi yaradılışından ve kişiliğinden gerçekten nefret eden kimselerde, sevme yeteneği yoktur; bu gibi kimseler, başkalarından ya olmayacak duygusal beklentiler içine girer ya da başkalarıyla duygusal etkileşim içine girmekten kaçınıp kendi içlerine kapanırlar. Başkalarına karşı "verici" olabilmek için, kişinin kendi içinde vermeye değer bir şeylerin bulunduğuna inanması gerekir. Bu tür nitelikteki kendini sevme, kibir değil, kişinin insan olarak kendisini tanıması, kendisinin bundan daha iyi olamayacağına ve olasılıkla kendilerinden kuşku duyan türdeşlerinden daha kötü olmadığına inanmasıdır.

Cinsel sapma içindeki bir kimse, kendisini duygusal bakımdan olgunlaştırarak ve yetişkinlere özgü aşk isteğini artırarak, sapma eğiliminin yerine, duygusal olgunluğu ve yetişkin aşkını koyabilir. Bu konuda gösterilecek çaba kesinlikle başarıya ulaşır; ancak bu başarı insanlarla daha

iyi ilişki kurabilmek için, içinde kimi değerlerin bulunduğuna, çevresindeki kişilerin ve çevre koşullarının onu inandırması ve bu konuda yüreklendirmesine bağlıdır. Çok iyi bilinmektedir ki, bu tür kişiler âşık oldukları zaman, cinsel sapma fantezileri ve itkileri, bir anda yok oluverir. Ancak, bir kimseye âşık olma yetisi, cinsel sapmanın hiçbir zaman ulaşmamış olduğu bir cinsel olgunlaşmayı gerektirir ve yalnızca kişinin sapma eğiliminin kendisine yetmediği ve başka bir kimseyle duygusal yakınlaşma sağlamaya açık olduğuna inandığı noktada mümkündür. Ruh hekiminin başta gelen görevlerinden biri de, bu nedenle, hastanın daha sonra geliştirebileceği duygusal güvenliği ve tam anlamıyla kabul göreceği konusunda bir tür çıkış noktasını oluşturmaktadır. Kişi, bu çıkış noktasından hareket ederek, daha başka yerlerde ve daha başka kişilerle, daha gelişmiş duygusal ve cinsel ilişkiye girebilir.

Bunun kolay olduğu ve ruh hekiminin biraz hoşgörü, biraz sevecenlik göstermesiyle başarı sağlanabileceği sanılabilir. Ama aslında, ruh sağaltımının sonunda duyulacak o coşkun sevinç gibi zor bir iştir bu. Benim görüşüme göre, cinsel sapman öyle bir ana-baba tarafından yetiştirilmiştir ki, ana-babasıyla arasındaki ilişkinin başarısız oluşu nedeniyle, kendisini kötü ve aşağılık bir kimse olarak görür. Karşısındaki kişi ne kadar sevecen ve hoşgörülü davranırsa davransın, sapmanın o kişiyi kabul edebileceğine inanmak çok güçtür; çünkü, o kendi kendisini kabul etmemektedir. Hasta, hekimi kendisine yardım etmeyi amaçlayan bir kişi olarak değil, muhtemelen kendisini suçlayacak bir yargıç gibi gördüğü zaman, sağaltımın başarıya ulaşması olasılığı ortadan kalkar; çünkü, geçmişte ana-babası ve öteki yetkililer de kendisini yalnızca suçlamışlardır.

Çözümsel ruh sağaltımının bu kadar uzun sürmesinin nedeni, çocukluk yıllarından beri kişinin içinde kök salmış olan duygusal karmaşaların çok yavaş değişir nitelik-

te oluşu, hastanın, kendisine düşman bir dünyada yaşadığını fark etmesinin uzun zaman almasıdır; kendisi bu dünyadan, korkuları ve aşkta özgür bir "alışveriş"e girmekten duyduğu suçluluk duygusuyla yalıtılmış durumdadır. Çözümsel ruh sağaltımının, iki insan arasındaki duygusal alışverişlere oranla daha üstün tarafı, hastayla yapılan ikili konuşmalarda, hasta ile hekim arasındaki tartışmaları hekimin hazırlaması ve yönlendirebilmesidir. Bu nedenle, bu yöntemin teknik adı, *aktarma yöntemiyle ruh çözümlemesi*'dir; bu yöntemde hasta, yakınlık ya da düşmanlık duyduğu kişilerle ilgili duygularını, onların yerine koyduğu hekime aktarır; kuşkusuz, hastanın iyileşmesi için en elverişli yöntem de, budur.

İnsanlar tanımadıkları biriyle karşılaştıkları zaman, hele bu kişi onlardan üstün ve yetkili bir konumdaysa, geçmişte benzeri durumlarla karşılaştığımız zamanki deneyimlerinden de etkilenerek, ellerinde olmadan o adama çeşitli nitelikler ve özellikler yakıştırırlar. Kadın eşcinselliği bölümünde, ruhbilimsel yansıtma mekanizmasından söz etmiş, kızın, kafasındaki ülküsel kadın imgesini, çevresindeki kadınlardan birine yansıttığını ve o kadını kendisine örnek aldığını söylemiştik. Bu, öznel önyargılarla bir kişiye olduğundan başka nitelik ve özellikler vermenin tipik bir örneğidir. Çözümsel ruh sağaltımı sırasında hasta, bu türden düşüncelerini, yargılarını, hekime yansıtır; hekim de, hastalığın niteliği üzerinde daha iyi bilgi sahibi olabilmek için, bilerek hastanın sevdiği ya da nefret ettiği kişiymiş gibi hareket eder. O sırada hekimden yardım isteyen hasta, anne ya da babasından yardım isteyen bir çocuk konumundadır; sanki yardım istediği anne ya da babasıyla *yüz yüze*'dir. Böylece, hastanın çocukluğundan gelme duygu ve düşünceleri hekime yansıtması da çok doğal olmaktadır. Böylece hasta, hekimi, çocukluğundan beri kendisini suçlayan ve aşağılık duygusuna kapılmasına neden olan annesi ya da babası gibi görmektedir; dahası, aslında böyle olmadığını da bilmesine karşın,

sağaltım sırasında, bu yansıtmasını sürdürmektedir.

Hemen herkesin, bir kişi hakkındaki yanlış bir yargısını daha sonra düzelttiği olmuştur. Birdenbire, daha önce hakkında farklı düşündüğümüz bir kimsenin daha zeki ya da daha az zeki, daha sevecen ya da daha acımasız, daha ilginç ya da daha az ilginç olduğunu keşfederiz. Bu bir kişiyi tanıma süreci, bir bakıma, daha önce tanıdığımız bir insan hakkındaki yansıtmalarımızın (yani bir bakıma önyargılarımızın) geri çekilmesidir. Böylece de, daha önceki yanlış yargılarımızı düzeltme yoluna gideriz.

Hasta ile hekim arasında kurulan yakınlıkta da, bu "yansıtmanın geri çekilmesi" süreci, özel bir değer taşımaktadır; çünkü hasta, bu yansıtmanın geri çekilme süreci içinde, başkalarıyla ilişki kurabilmesi için gerekli olan şeyi, kendi içindeki değeri bulacak ve karşısındakini de aynı değerde sevip ilişkilerini daha iyiye götürecektir.

Bundan dolayı cinsel sapmalarda uygulanan ruhsal sağaltımın, hastaya kendi ruhsal güçlüklerini serbestçe dile getirme ve bunların kaynakları konusunda bilgi sahibi olma olanağı sağlamasından başka, yansıtmanın geri çekilmesi konusunda çözümlemenin yapılabilmesine olanak sağlayacak kadar da uzun sürmesi,en iyisidir. Bir kimse, kesinlikle reddedileceğini düşünmek yerine, bir kişi tarafından bile kendisine değer verileceğini ve sevileceğini bir kez bile duyumsamışsa, başka insanlara da böyle açık ve özgüvenli biçimde yaklaşabilir; böylece de, başka kimselerle normal aşk ilişkisine girebilir; cinsel sapma belirtileri ve itkileri, eski önemlerini yitirirler.

Sık sık yinelediğimiz gibi, cinsel sapma, kişinin yetişkinlere özgü cinsel yaklaşımlarındaki başarısızlığının gözle görülebilir bir belirtisi ve dışa vurumudur; bu nedenle, cinsel sapmanın incelenmesi demek, aşkı içermeyen cinselliğin incelenmesi demektir. İnsanın gelişimi konusunda daha öğrenmemiz gerek çok şey vardır ve bu konudaki sağaltım yöntemlerinin daha da gelişeceğine hiç kuşku yoktur. Hiçbir ruhbilimci, uzun süreli ve pahalı

oluşu nedeniyle gereksemesi olan herkese salık veremediği ve uygulayamadığı için, bu sağaltım yöntemlerini kullanmazlık etmemeli ve bunlara kayıtsız kalmamalıdır. Batılı insan, kendi cinsel yaşamını yansız ve önyargısız bir gözle incelemeye çok yakın bir zaman önce başlayabilmiştir ve kendimiz hakkındaki bilgilerimizde, hâlâ çok büyük eksiklerimiz vardır. Bilgisizlik, önyargı ve suçlama el ele yürür her zaman. Cinsel sapma, anlayış eksikliği nedeniyle, hâlâ korku ve dehşet verici gibi görünüyor kimilerine. Uzman olmayan geniş halk yığınları için yazılmış olan bu kitap, cinsel sapma içinde olanların da bizimle aynı insansal nitelikleri paylaştığını gösterebildiyse, amacını gerçekleştirmekte başarılı olmuş demektir.

- BİTTİ-

İÇİNDEKİLER

1. Giriş 9
2. Cinsel Kökenli Suçluluk Duygusu 20
3. Cinsel Kökenli Aşağılık Duygusu 31
4. Sado-Mazoşizm 42
5. Fetişizm 58
6. Transvestizm 71
7. Kadın Eşcinselliği 82
8. Erkek Eşcinselliği 94
9. Teşhircilik, Sürtücülük, Dikizcilik, Oğlancılık 106
10. Çocuksevicilik 116
11. Sağaltım Yöntemleri 127
12. Ruhçözümcü Hekimliğin İlke ve Yöntemleri 141

CİNSEL SAPMALAR

Anthony Storr'un *Cinsel Sapmalar* adıyla çevirisini sunduğumuz *Sexual Deviation* adlı yapıtı, konunun uzmanı olmayan meraklılar için, bilimselliği gözden ırak tutmayarak ama bilimsel yapıtların "anlaşılmazlığı"na da saplanmayarak yazdığı önemli bir kitaptır. Çeviri, 1975'te yayımlanan 7. basımından yapılmıştır. Kitapta kullanılan kimi terimlerin Türkçesi için Mithat Enç'in *Ruhbilim Terimleri Sözlüğü*'nden yararlanılmıştır. *"Sapık"* sözcüğü dilimizde aşağılayıcı ve suçlayıcı bir anlamda kullanıldığı için de "deviation" sözcüğü daha yansız bir anlamı olan *"sapma"* sözcüğü ile karşılanmıştır.

Kitabın içerdiği başlıca konular şunlardır:

- *Cinsel Kökenli Suçluluk Duygusu*
- *Cinsel Kökenli Aşağılık Duygusu*
- *Sado-Mazoşizm*
- *Fetişizm*
- *Transvestizm*
- *Kadın Eşcinselliği*
- *Erkek Eşcinselliği*
- *Teşhircilik, Sürtücülük, Dikizcilik, Oğlancılık*
- *Çocuksevicilik*
- *Sağaltım yöntemleri;Ruh çözümcü Hekimliğin İlke ve Yöntemleri*

Kitabı ilgi ile okuyacağınıza inanıyoruz...

15000 L
KDV DAHİL